

AANMERKLYKE
REYS,

en verwonderlijk-feldfame Voorvallen op de felve,

VAN

ANTONY KNIVET,

gedaan uyt *Engelland* na de *Zuyd-zee*,

met

THOMAS CANDISH,

Anno 1591 en de volgende Jaren.

Nu aldereerst uyt het Engelsch vertaald.

Met schoone koopere Platen, en volkomene Registers.

TE LEYDEN,
By PIETER VANDER AA, Boekverkoper / 1706.

Met Privilegie.

KORTEN INHOUD
DER
HOOFDSTUKKEN.

- I. *Knivets* Reys uyt *Engelland* tot in de Straat van *Magellanes*. Hy word genomen van de *Portugeezen*. Pag. 1
- II. *Knivets* komste by de Rivier *Janero*, en omgang met de *Portugeezen* en *Indianen*. Desselfs reysen door verscheyden Landen van dat Gewest. 20
- III. *Knivets* vreemde Togten met twaalf *Portugeezen*, die van de *Wilde* wierden opgegeeten. Sijn verkeeren onder de *Canibalen*, en naderhand onder de *Portugeezen*. Sijn vlugt na *Angola*. Hy word te rug gebragt, en na meenigerley avonturen gevoerd na *Lissebon*. 47

N.

es. Hy

Pag. 1

Portu-

landen

20

van de

ibalen,

la. Hy

erd na

47

AN-

A. KNIVETS
 zeldsane Rey stogt door
 de STRAAT MAGELLAAN
 na de
ZUYD ZEE
 tot aan sya Vlught in
ANGOLA gtervalget

Miliaria Germanica Communis 15 in uno Grada						
100	200	300	400	500	600	700
Miliaria Gallica Communis quorum 20 in uno Grada						
100	200	300	400	500	600	700

AANMERKLYKE

REYS,

en verwonderlijk-feldfame voorval-
len op de felve

van

ANTONY KNIVET,

gedaan uyt *Engelland* na de *Zuyd-zee*,

met

THOMAS CANDISH.

I. HOOFDSTUK.

Knivets Reys uyt *Engelland* tot in de Straat van *Magellanes*. Hy word genomen van de *Portugeezen*.

W gingen van *Pleymuyden* in Knivet gaat
Zee met vijf Scheepen; te in Zee.
weten/*Leicester*; 't welk onsen
Admiraal was; het *Rhee*, de
Dice-admiraal / en drie ande- om na de
re / de *Desire*, de *Daintie*, en Zuyd-zee
de swarte *Pinas*. Ons oog- te varen.
merk was / na de *Zuyd-zee* te
gaan. Ses of seven dagen /

na dat wy de *Engelsche* *Kust* verlaten hadden / qua-
men ons in de nacht negentien *Zeplen* van *Vlamin-*
gen te ontmoet. Onse *Dice-admiraal* / sonder te Een *Vlaams*
sien wiese waren / nam'er een van / en de oberige Schip ge-
ontquamten het. In den volgenden morgenstond nomen,
wierd de *Schipper* van onse *Vlaamsche* *Prijs* by on- dog had
sen *Generaal* gebragt / die ons verhaalde / dat een vry
uyt *Portugaal* een *Vloot* na *Brahlien* gevaren was / Paspoort,
welk ons aangenaam was te hooren. Dese *Vla-*
ming was geladen met *Sout* / daar van de *Ge-*
Antony Knivet. A neraal

neraal drie tonnen vooz sijn provisie na sig naait. Maar de Schipper toonde een wy Paspoort / onder hand en zegel van haar Majesteit ; om in alle Zeen te mogen varen. Onse Generaal die gesien hebbende / gaf aanstonds order / dat elk aan den Vlaming , al het geen sy hem hadden afgenomen / soude weder geven ; en betaalde hem het Sout / dat hy'er uytgenomen had. Hier op voeren wy met een goede wind voort / en namen onse cours van de Portugeezsche Kust af / na de Canarische Eylanden. Twintig dagen daar na hadden wy gemelde Eylanden in 't gesigt. Onse Generaal hier van verskerd / gaf order / om de twee kleinste Scheepen na het Land af te senden / om te verneemen of sy tusschen de Eylanden eenige Scheepen / of Karaveelen om te visschen / konden ontdekken. Dese niets gevonden hebbende / quamen 's morgens daar aan weder by ons.

Onder de Linie Equinoctiaal (daar dag en nacht even lang is) lagen / en dreeven wy seben-en-twintig dagen / heen en weder / sonder de minste wind. In die tijd wierd ons meeste Volk dooz de ongemeene hitte van de Son / en de dampen van de nacht / siek aan de Blauweschuyt. Dit egter belettede de hooshepd van ons Scheepsvolk niet / want terwijl wy in de grootste verlegentheyd waren / die men kan bedenken / gebeurde het / dat twee Japonneesen , die onse Generaal Candish van sijn eerste reys had mede gebragt / een armen Portugees , daat sy nydig op waren / die met ons uyt Engelland geschikten was / voornamen by den Generaal te beschuldigen / en dus aan kant te helpen / welk sy dus te werk stelden. Sy quamen / terwijl de Generaal aan Tafel sat / in de Hut / daar sy t'samen soo overhuyd prateden / dat het elk een konde hooren. 't Geen sy seyden / quam hier op uyt / dat de Portugees , die op het Schip was / een verrader was ; die hen meermaals geraden had / om / in Brasiliën sijnde / met hem te gaan loopen ; en beloofd had / wanneer het God mogt believen de Stad Santos , gelijk onse Generaal vooz nam / in hume

en word
ontflagen.

Komt by de
Canarische
Eylanden.

Stilte onder
de Linie.

Siekte.

Een Portu-
gees on-
schuldig
van vyyle
Japonneesen
beschul-
digd.

han
na
der
vo
Por
An
eer
nie
han
en
van
wi
dat
me
daa
qu
ren
ba
ly
Ca
mi
van
te
die
qu
tw
of
La
wo
va
die
die
ste
rag
hel
von
Joc
ter
hy

handen te leveren / dat hy hen dan wilde geleiden
na de Zuid-zee / daar sy vooz hun berigt wel sou-
den betaald worden. Dese beschuldiging ter ooren
van den Generaal gekomen sijnde / wierd de arme
Portugees ongehangen : maar om van Santos dooz
America te Land na de Zuid-zee te gaan / was
een onmogelijke saak / alsoo die geheele Landsstreek
niet als een Wildernis / en vol wilde Menschen is.

Word opge-
hangen.

Na soo veel dagen stilte / die wy onder de Linie
hadden / kregen wy een fraaye Noord-weste wind /
en hadden / na twintig dagen zeplens / het Land
van de Brasilsche Kust in 't gesigt / maar niemand
wist met sekerheyd te seggen / wat gedeelte het van
dat Land moegt sijn. Pader ontrent het Land ko-
mende / wierden wy twee klepne Scheepen gewaat /
daar wy'er een van namen / maar het ander ont-
quam ons. 't Geen wy namen / was met Moo-
ren en eenige Kooptmanschap geladen / en quam
van Fernambuco, om na de Rivier la Plata te gaan.
Uyt den Stuurman verstonden wy / dat wy by
Capo Frio (de koude Kaap) waren / leggende twaalf
mijlen van de Rivier Genero, of Janeiro, en dertig
van de Stad Santos, daar wy gemeend hadden aan
te komen. In dit Schip bonden wy een Monik /
die hem selven in een Meel-kist verborzen had.

Knivet
komt op de
Kust van
Brasilien,

ontrent de
Rivier
Janeiro.

(Een Mo-
nik in een
Meel-kist).

Dooz het beleyd van onsen nieuwen Stuurman
quamen wy by Ilha Grande, 't groote Epland /
twaalf mijlen van Santos, daar wy ons van vijf
of ses Huysen met Portugeezen, en Wilde van dat
Land / meester maakten. Op dit Epland bonden
wy seer veel Potato's en Plantanen, verscheyden soort
van Wortels / en eenige Dorkens en Hoenders /
die ons seer wel te pas quamen / en tot verberfsing
dienden. Maar daar was onder de onse sulken
slegten order / dat de Portugeezen, indien sy de cou-
ragie gehad hadden / veele van ons Volk souden
hebben kunnen dood slaan / alsoo men om het eeten
vogt / niet als of men Christenen, maar als of men
Joden was. Die het beste kreeg / verbergde het in
een kuypl / of in de Wildernis onder een Boom / daar
hy dan soo lang bleef / als dat duurde. Wat my

By Ilha
Grande.

Wat levens-
middelen
daar gevon-
den wies-
den.

Schaars-
heyd daer
van.

Daarom
gepluk-
haard word,

en Knivet
van den
Buyt krijg.

Honden
gegeeten.

S. Seba-
stiaan.

Aanlag op
Santos.

Hoë in 't
werk ge-
feld.

aangaat / ik wist'er (soo schaars was het daar) geen eeten nog geld te krijgen / soo dat niet als de honger my Boswaard in dreef / om te sien / of ik iets konde dooden / en eenige Potato's vinden. Onderwegen vonden wy seven of agt van ons Geselschap / die elkiander in de hupren saten / om een Darken dat sy gedood hadden / daar elk het beste stuk van sogt te hebben. Wy op die tijd / als sy de hupsten tegen elkander te werck stelden / daar by komende / namen'er een quartier van weg / bragten het na de Wildernis / en maakten'er ons dien avond byzijk mede. Des anderen daags quamen wy met een goede voorraad van Potato's Wortelen terug. In het Hups / daar des Generaals Muscanten waren / komende / vonden wy hen bezig met agt jonge Honden tot hun middagmaal gereed te maken. Wy gaven hen van onse Wortels / daar voor sy ons lieten mede eeten.

Op de agter-middag staken wy een nieuw Schip in brand / verbranden alle de Hupsen / en de Krooman met alle de Nooren aan Land geset hebbende / vertrokken wy van daar. Wy hadden een goede wind / die ons ontrent ses uren by het Epland St. Sebastiaan, vijf mijlen van Santos bragt / daar wy onse Ankers lieten vallen. Soo dra wy in de Haven waren / quamen alle de Schippers en Kapitanen aan Boord van den Generaal / om te hooren / op wat wijs hy Santos dagt aan te tasten / en wierd van allen geoordeeld / dat onse lange Boot en Sloep / met honderd Man / dat genoeg honden uytboeren; alsoo de Portugeeze Stuurman ons berigt had / dat de Stad geheel niet sterk was.

Daags voor Kerstmis / 's avonds ontrent thien uren / waren onse Booten beerdig om na Land te varen / daar elk soo begeerig was / om in te sijn / datse daarom kraakelden / en de een den anderen over boord in Zee sriet / maar de Generaal het geraas hoorende / gaf order / dat sy alle weder binnen Scheepsboord komen souden. Iki / vreesende voor den Generaal / en egter begeerig om onder de eerste aan Land te sijn / alsoo ik te voren gesien had / dat

die laast quamen / niets kregen / kroop onder het
 luyk van onse Sloep / daar ik twee uyren bleef leg-
 gen. Als nu de Boot vol Menschen raakte / kon- (Knivet in
 perikjel van
 onder een
 Luyk te
 smoooren).
 de ik'er niet upkomen / en soude daar gesmoord heb-
 ben / ten ware onse Bootsman William Waldren
 die de Boot suurde / wy onder hem hoorende roe-
 pen / de luyken opgeligt / en alsoo mijn leven be-
 houden had. Ontrent drie uyren in de morgen-
 stond / kregen wy in 't oog een Canoe, of een Boot
 van een stuk hout / daar vier Portugeezen en twee
 Vrouwspersoonen in waren / daar van de eene dien
 morgen soude gaan trouwen / die wy weg namen / En op wat
 tijd.
 en daar op digt onder het Land boeren / alwaar wy
 een wy lang na onse Boot hebbende gewagt / hoor-
 den dat de Portugeezen een Klokken trofiken. De
 Portugeeze Stuurman / Jasper Jorge, septe dat het
 nu de tijd om te Landen was / alsoo hy aan dat
 Klokke konde weeten / dat sy nu in het midden van
 de Mis waren / en de Monik op die tijd doende was
 met het opheffen van het Sacraments-brood / om
 het Volk te laten aanbidden. Hy had dit soo dra
 niet gesegd / of wy waren alle aanstonds aan Land /
 gingen regt na de kerk / namen alle Manspersoo-
 nen hun Deegen af / 't welk wy gemakkeelij toe- De uytflag,
 gingen / en bleven daar tot seven uyren toe / af wag-
 tende de komste van onse lange Boot / en ons oberig
 Volk / alsoo wy maar drie-en-twintig Man sterck
 waren / en met soo weynig de Stad niet derfden
 plonderen / waar door van sommige Portugeezen,
 die t'huys waren / tijd hadden om te blugten en hun
 geld te bergen. In de kerk waren behalven de Vrou-
 wen en kinderen / drie honderd Manspersoonen.
 De Stad daar na plonderende / vonden wy'er groo- en wat daar
 gevonden
 wierd.
 te voorraad van Eetwaaren / en een overbloed van
 Suchaden / Zuyfer en Cassadie-meel / daar wy
 seer goed Brood van maakten. Na dat de Stad ge-
 plonderd was / stelden wy onse Manschap in order /
 en lieten den Generaal al wat'er gedaan was wee-
 ten. Bescheyd en order van hem gekomen sijnde /
 wierden alle de Portugeezen op huyse boeten gesteld /
 uytgenomen dat wy seven of agt van de voor-
 naamste

Knivet
krijgd zijn
verblijf in
der Jesuiten
Klooster.

Vind een
Kisjen met
geld.

Vals al-
larm.

Indianen
jagen den
Generaal
een schrik
aan.

dog ont-
dekken

naamste gebangen hielden / en wy versterkten ons
selven in de Stad. Mr. Cooke, Kapitein van de
Duce-admiraal / trok als Kapitein van al het Volk /
dat aan Land quam / voor wy / die sig omtrent my
seer genegen toonde / en ordonneerde mijn verblijf te
soeken in een der Cellen van het Jesuiten Klooster /
daar hy ook selfs met verschedden Kapiteinen en
jonge Edelieden sijn verblijf ging nemen. Het ge-
beurde nu / dat ik alle de Cellen boven en beneden
besiende / onder een Bedstede / in een donkeren hoek
staande / heek / daar ik een Kisjen gewaar wierd /
dat wel gespykerd / en op de hoeken rondom met
wit Fluweel bekleed was ; Ik haalde het na my
toe / en boelde dat het wy swaar was. Als ik het
opgebroken had / vond ik'er 1700 Reaalen van ag-
ten in ; elke Reaal was vier schellingen Engels geld.
Hier nu nam ik mijn verblijf / maar niemand wist
van mijn goede winst / die ik gedaan had. Na La-
kens / Henden / Deekens / Bedden en diergelijke
Huygraad / wierd niet veel gesien.

Op den volgenden / of St. Steevens dag / maak-
ten de Portugeezen ons een vals al-arm. Daar op
de Generaal met alle sijne Scheepen op de Rie
quam / met 200 Man aan Land sprate / en order
gaf om de buyten-kant van de Stad in brand te steek-
ken. Hy ordonneerde ook een Pinas te maken / daar
men twintig Kiemen op gebrooken konde / om alle
de Scheepen / die in de Haven waren / in brand
te steken. Wy vonden hier een Engelsman, John
King genoemd / die daar vyftien jaren geweest was.
Onse Generaal hield sijn verblijf / soo lang wy tot
Santos waren / in het Jesuiten Klooster / daar veele
uytgangen na de Zee-kant waren. Het gebeurde
nu op sekere nacht / dat twee Wilde, qualijk gehan-
deld van de Portugeezen, van hen weg liepen / en de
toegangen van dit Klooster wel kennende / voor des
Generaals Bed quamen / eenige Halkoenen en
Hoenderen by sig hebbende. De Generaal wakker
wordende / begon om hulp te roepen / maar een van
die Wilden, die Portugees konde spreken / viel op sijn
knepen / en seyde daar te komen / niet om hem quaad
te

te do
nu n
met
tog
ong
sen l
dat
brag
Dee
wy i
E
tot
dere
Sch
scha
Wat
uyt
had
Gen
op
voor
den
bert
't w
U
of J
ten
her
sp h
raak
hy t
den
Indi
der
de J
ong
over
geen
San
een

te doen / maar om zijn gunst te verſoeken. Als het nu morgen geworden was / ſprak de Generaal met met hen / die hem wiſten te ſeygen / hoe ſterk de Portugeezen waren / en by het uyttrekken uyt de Stad ons meenden te oberballen / en te ſlaan. Sy weefen hem ook drie groote bundels met Geld / en dat onder ſekeren Dyggeboom begraven was / en bragten ons op een plaats / alwaar wy 300 ſtukke Dee vonden / daar wy ons van bedienden ſoo lang wy daar waren.

Een onſer klepne Scheepen / de Daintie deed hier tot Santos een goede togt. Want eerder als de andere van onſe Vloot in de Haven komende / lade ſijn Schip met Zupker / en andere goede kroopmanſchappen uyt de Portugeeze Scheepen / die sy in de Haven vonden. Dit Schip was vrywillig met ons uyt Engelland gegaan / en nu een goede kans gehad hebbende / ſeyde deſtelfs Kapitain aan den Generaal / dat hy wilde na Engelland keeren ; waat op de Generaal hem tot antwoord gaf / dat hy voorgenomen had hem na de Rivier de Plate te ſenden / en daar na met al ſijn hert hem wilde laten vertrekken. Wy bleven twee maanden tot Santos , 't welk onſe geheele Reys ſchadeloos maakte.

Hier ſynde / quaamen verſcheyden Canibalen , of Menſch-eeters / by ons / die den Generaal verſogten / de Portugeezen te vernielen / en die Plaats vooz hem ſelben in te houden / en verſekerden ons / dat sy het alle met den Generaal hielden. De Generaal bedankte hen vooz hun genegentheyd / dog dat hy tegenwoordig pets anders vooz had. Wy vonden in deefe Plaats ook veel Goud / 't welk van de Indianen van een plaats / by hen Mutinga gendeind / derwaarts gebragt was. De Portugeezen ſijn van de Mynen op die plaats thans meeſter. Veel van ons Volk ſtoegen den Generaal vooz / de Winter over in die Stad te blijven / maar hy wilde daar geenſins toe verſtaan.

Sedert ons vertrek uyt Engelland , tot dat wy tot Santos quamen / had ik groote genegentheyd vooz een Japonneſer , met name Chriſtoffel , om dat ik ge-

verſcheyde-
ne ſaken.

Veel goud
daar ge-
vonden.

Een Japo-
neſer be-
driegd
Kniver.

merkt had / dat hy in veele saken bedreven was. Wy wierden sulke vrienden / dat de een booz den anderen niets verfweg. Als ik nu door leugte vanttijd hem trouw bevonden had / seyde ik hem van het geld / dat ik onder des Moniks Bed gebonden had / en hy wederom aan my / dat hy ook een somme gelds gekregen had. Hier op deeden wy onderling een Eed ; dat wy / al 't geen God ons verleenen mogt / souden deelen. Vier dagen daar na / als wy op ons vertrek stonden / seyde hy my / dat de tijd van het Jaar verloopen was / en het booz ons raadsamer soude sijn / ons geld ergens in de aarde te verbergen / en op het Land te blyben. Ik liet my geseggen / en stond toe al wat hy oordeelde best te sijn ; dus beslooten wy / dat hy op die dag / als wy souden t'scheep gaan / al het geld in een Canoc neemen / en aan de kant van de Rivier in de aarde verbergen soude. Hier op gaf ik in de morgenstond van gemelden dag al mijn geld hem over / en hy swoer / dat hy binnen twee upren soude weder komen. Maar ik wagte byf upren na hem / en soude hem al mijn leven wel hebben mogen wagten / alsoo hy met alss te scheep gegaan was. Ik quam dan ook t'scheep / en kreeg booz behoorlyke middelen weder 't geen my toequam / dog daar mede was onse vriendschap afgebroken.

Welk on-
dekt word.

s. Vincent.

Wanorder.

Vertrek na
de Straat
van Ma-
gellanes.

Ons Volk was ook van Santos over Land na S. Vincent getrokken / daar sy onderwegen byf Ingenios, of Supher-molens / in brand staken ; en als sy t'scheep gingen / was 'er sulken wanorder onder ons volk / dat de Portugeesen, Indiense maar de moed gehad hadden als de onse hadden / ons de nek hadden kommen bzeken. De twee Indianen, die hy nagt in des Generaals Slaap-kamer gekomen waren / gingen met ons na de Straat van Magellanes.

Wy hadden by ons vertrek van Santos, een schoone wind / om na gemelde Straat te vaten / en ook veertien dagen aan mallhander schoon weder. Maar twee of drie dagen daar na / kreegen wy een silte / en bevonden booz het peylen van de hoogte / dat wy tegen over de Rivier de Plate waren. Verre van

van
dag
derd
besh
te w
meer
den
te w
geen
ons
Sch
Dol
ging
nen
brie
met
geir
ven
der.
in
beg
foo
Zee
sig
en r
haa
een
dag
win
V
beg
ong
wijf
de a
het
sijn
de S
deel
te h
T
geb

van Land sijnde / wendden wy het daar na toe / en
 dagten de Dainie, de swarte Pinas, met nog een
 derde Schip na gemelde Kibier te senden / maar het
 behaagde God niet / dat wy ons voornemen souden
 te werk stellen ; want op die selve dag / als wy Land
 meenden ontdekt te hebben / begon de wind sterck upt
 den Zuid-westen te waapen / de Zee soo duyster
 te worden / en de Baaren soo hoog te gaan / dat wy
 geen van ons Geselschap / hoewelwe niet verre van
 ons waren / konden sien. De Zee brak agter ons
 Schip / en oberstelte / tot geen klepne schrik / al het
 Volk op den oberloop. Een Boot van 20 tonnen
 ging voor onse oogen te grond / met twaalf Man-
 nen / en een Jongen. Wy verlooren onse Boot met
 drie Mannen. Het Schip 't Ree, verloor sijn Boot
 met twee Mannen. In die storm quam het laafst-
 gemelde Schip ons tegen de Agtersteeden aan loo-
 ven / en haalde onse geheele Gaalderij van boben ne-
 der. Alles dat boben de Gangboorden was / wierd
 in Zee geworpen / soo dat het'er voor ons allen
 begon droebig upt te sien / en bysonder voor wy / al-
 soo al 't geen ik had / soo van klederen als geld / in
 Zee raakte. Onse Generaal ondertusschen toonde
 sig wakker en moedig / want hy deed niets / als op
 en neder loopen / en sijn Volk / dat al t'samen ver-
 baast was / en geen ander dood dagt te sterben /
 een hert in 't lijf te smeken. Dese storm duurde drie
 dagen / in welke tijd onse meeste Zeplen door de
 wind van de Masten afgescheurd wierden.

Het belieft de God / dat na die drie dagen de wind
 begon te gaan leggen / maar de Zee bleef egter soo
 angestupin / dat wy geen Zepl konden voeren. Ter-
 wyl wy dus door de Zee gesingerd wierden / sonder
 de andere Scheepen van onse Dloot te sien / begon
 het Volk te morren / en wenste weder tot Santos te
 sijn / alsoo elk geloofde / dat al ons Geselschap door
 de Storm na de Kust te rug gedreven was / en oorz-
 deelde best voor ons te sijn / ook weder derwaards
 te keeren.

De Generaal merkende / wat taal'er op het Schip
 geboerd wierd / quam op het Halfverdek / daar hy

Swaar on-
 weder.

Schaade
 duar door
 veroor-
 saakt.

Muytery
 onder het
 volk.

welk gefild
woord.

al het Volk liet voor hem komen. Na dat hy haar had hooren spreken / seyde hy / alle de Schippers en Kapitaalmen van de Vloot order gegeven te hebben / dat in geval ons eenig omweder mogt van mallicant der scheidten / elk sijn best soude doen / om in Port de Siro (Desire) te komen / en daar veertchien dagen te wagten / en indien niemand op quam / op het Strand een teken souden stellen / en hun reys vervolgen / welk al het Volk genoege gaf / en be- loofde twintig pond aan die eerst een Zepl quam te sien. Wy stelden daar op onse courtz na Port Desire, daar wy na thien dagen behouden aanquamen / en alle onse Schepen / behalven de Daintie, vonden / 't welk ons niet weinig vertroostede.

Port Desire.

Port Fami-
ne in de
Straat.

Ongemak.

Canibalen.

Wy bleven / alsoo de tijd van het jaar vphangt voorby was / hier maar twee dagen / hebbende eenige Pinguinen op een Eyland / regt voor de Haven leggende / gebangen. Nan de mond van de Straat van Magellanes kregen wy tegen de wind / en moesten drie dagen labereen / eer wy voorby het Hoofd van Port Famine konden komen. Wy wierpen meermaals ons Anker voor de Kaap / op twintig badem water / maar de stroom dreef de Schepen schielijk weder van haar Ankers en Kabels. Dooz die Bloed verbiet een der Schepen dwars voor onse Boeg / daar geen ander raad voor was / als onse Kabels te kappen / soo dat wy onse Ankers moesten laten sitten. Eyndelijk quamien wy met veel moeyte voorby de Kaap, of 't Hoofd, en alsoo in de Haven van Famine, daar wy / door gebrek van wind en weder / sefen dagen / sonder voort te konnen komen / moesten blijven leggen / in welke tijd ons Volk dagelijks aan Land ging / om Mosselen / en eenige Druyten van het Land voor hun Eeten te soeken / en te halen de schorsfen van eenen Boom / die de smaak van Kaneel hadden. Op sekere dag / als onse Boot na Land was / quamien meer als duysend Canibalen, met Veders in hun handen / na ons toe / maar sy wilden niet soo naby ons komen / dat wy hen konden aanraken. Als wy hen pers aanbooden te geben / staken sy ons een lange stok toe / en sy wil-

wildden ons booz 't geen wy hen gaben / weder eenige Wederen toe repken / maar wy gaben dooz tekenen te keimen / dat wy geern eenige Getwaren van hen wildden hebben / dog sy gaben ons dooz tekenen wederom te keimen / dat sy niets hadden / als 't geen sy met hunne Dijen konden dood schieten.

Ik heb reeds gesegt / dat mijn Krist en alle mijne Kleederen waren ober Boord geworpen. Als ik nu in dese koude Lugtstreek quam / en geen Kleederen genoeg om wy te verwarmen had / maakte ik geen staat van lang te leven / alsoo verscheydene van onse 's morgens wel / en des avonds dood geboren waren. Ik was by gebal mede aan Land gegaan / om eenige Mondkost te soeken / alsoo wy op ons Schip daar slegt van boozsien waren ; maar als ik weder Scheep quam / soo sober gekleed was / en in natte voeten had / was ik 's morgens soo ongevoelig aan mijn Voeten / dat ik mijn Beenen niet konde verleggen / en de knouffen uytvrekende / mijne Ceuen met eenen volgden. Mijne Voeten voelde ik niet / en die waren soo swart als kroet / soo dat ik in geen staat was / om een voet boorz te setten. In welcke staat ik veerthien dagen bleef / tot dat wy in een fraaie Baay quamen / daar verscheyde Eplanden in waren. Op de Klippen deser Eplanden / vonden hier en daar eenige Wagthuysjens / van basten der Boomen gemaakt / en naderhand verscheyden Indianen , maar geen derselbe wilde by ons komen. Hier vonden wy aan de Zuid-wester-kant een Rivier / die wy dagten na de Zuid-zee te gaan. Onse groote Boot wierd de Rivier opgesonden / die derselbe wy smal en diep vond. Ten wederzijden van deselbe vonden groote Mosselen / en daar in veel Paarlen / dies wy deselbe de Paarel-rivier noemden / en de Baay na den Schipper van onse Pinas , diese eerst gevonden en ontdekt had / Tobias-baay. Hier van daan voeren wy verder de Straat in / maar wy hadden in de wind / en sulken koude / dat elke dag op ons Schip agt of negen Menschen stierben. Harris, een Goudsmid van sijn Ambagt / vaakte hier dooz de koude sijn Deus quyt / want die met sijne

Groote koude,

waar door Kniver sijne Teenen verloor.

Paarel-rivier.

Tobias-baay.

Harris raakte door de

pin.

koude sijn
Neus quyt.

Keeren te
rug uyt de
Straat.

Men wil
Knivet in
Zee wer-
pen.

Setten de
Sicke aan
Land.

Knivet
word ver-
beeden,

vingeren willende sluypen / wierp hy deselve in het
uyt / welk John Chambers, Caesar Ricafen, en ver-
scheiden andere / thans in Engelland sijnde / konnen
getuygen. De Generaal siende / dat sijn Volk dus
stierf / en dooz bevinding wetende / dat die tegenwind
ten minsten nog twee maanden soude duuren / vond
raadsaams / weder na de Brasilsche Kust te keeren /
en daar onse Vloot te verdeelen na de Havens / om
nogmaals Santos op die Kust aan te doen / van
daar voort te gaan na R. Janeiro, en verbolgens na
Spirito Santo, met oogmerk om sig van Comwen /
Zeplen en Lebens-middelen uyt de Rijfen / die hy
niet twijffelde op de een of d'ander plaats te krij-
gen / te voorzien.

In de Straat sijnde was ik in soo slegten staat /
dat niemand dacht / dat ik een oogenblik langer sou-
de leven / soo dat men my / om in Zee te werpen /
tweemaal boven bracht / maar het believe God /
dat ik / na dat het Gebed voor een stervenden vol-
gens gewoonte gedaan was / en men my / om in
Zee te werpen / aanpahte / begon te spreken / en
versagt dat ik niet mocht overhoord geset worden /
voor dat ik dood was. De Generaal dus vast stel-
lende / weder na Brasilien te keeren / quam weder te
rug aan Port Famine. Hier lagen wy twee dagen
op Anker / en men oversag hier wie'er nog leefde.
De Generaal gaf order / die welke heel siek waren /
aan Land te setten / 't welk agt van ons Volk te
beurt viel. Hy wilde my ook laten aan Land bren-
gen / maar Kapitein Cocke had voor my / soo dat
ik op het Schip bleef. Ik was sober gekleed / mij-
ne Teenen quyt / en soo vol Luyfen / dat / God is
mijn getuyge / deselve met geheele dotten / tot in
mijn vleesch saten / 't welk ik egter met verschen-
den andere gemeen had. Ik had geen kroop / maar
lag op een kist.

Wy geraakten met alle onse Scheepen verbol-
gens weder uyt de Straat / uytgenomen dat wy on-
trent de Rivier de Plate in de strom hadden verloo-
ren de Daintie, soo dat wy deselve niet meer en sa-
gen ; en de Crow gesonken was. Uyt de Straat
sijnde /

sijnd
ro),
gen
Boo
sijnd
waa
Doer
had
maa
had
len t
A
bood
pen
cour
ban
af w
Kray
van
wed
mige
den
hadd
Rhes
te. T
selsch
doem
in h
In
staat
in h
van
ene
mer
tusse
bleef
lieft
sijnd
Oeg
meel

zijde / quamen wy weder voor Port Desire (de Si-
ro), daar onse Booten na het Penguins Epland gin-
gen / om Penguinien te vangen. Hier kreeg onse
Generaal een Chirurgijn / die de Menschen met
woorden genas. Dese by ons aan Boord gekomen
zijde / sprak eenige woorden over mijn Doeten /
waar doot ik weder gevoelen in mijne Beenen en
Doeten kreeg / 't welk ik nu in veertien dagen niet
had gehad. Eer dese Man quam / had ik menig-
maal heete Pfers aan mijne Doeten gelegd / dog ik
had / al warensse nog soo heet / daar geen gevoe-
len van.

Als wy hier van daan vertrekken souden / ont-
bood de Generaal de Schippers van alle de Schee-
pen / en gaf hen order / dat sy tot middernagt hun
cours met hem houden souden / en dan op een teken
van twee Ligten / dat hy soude maken / van hem
af wijken en na het Land wenden / maar Davis,
Kapitain op het Schip Desire, en Tobias, Schipper
van het Jagt / of de Pinas, bedroog ons / en keerden
weder na de Straat / gelijk ik naderhand wpt som-
mige van hen / die na wy in Brasiliën genomen wiet-
den / verstaan heb. Drie of vier dagen daar na
hadden wy een groote storm / waar in 't Schip het
Rhee, sijn groote Mast verloor / en van ons af raak-
te. Dus waren wy in een groot Schip / sonder Ge-
selschap in Zee / soo dat wy niet wisten wat best te
doen ; epndeljk resolveerden wy na Santos te gaan /
in hoop van daar ons verder Geselschap te vinden.
In die storm sat ik op een Kist / en was in geen
staat om wy te konnen helpen. Als nu het Schip
in het Zepfen over eene zijde hielden / sake de Kist
van Stuurboord na Wakboord / daarse viel aan de
eene zijde tusschen een Kanon / en de Scheeps-
Cinnemans-koop / en aan de andere zijde insgeljks
tusschen een Kanon / en de Chirurgijns-koop. Hier
bleef ik de geheele nacht by houd leggen / en 't be-
liefe de God / dat de Kist niet omfloeg / 't welk gebeurde
zijde / ik de dood niet soude ontkomen hebben.
Des anderen daags bedaarde het ontweder / en de
meeste Bootsgezellen en Mastklimmers / vermoepd
van

word door
een Chirur-
gijn met
woorden
genesen.

Storm,

waar door
Knivet
deerlijk ge-
slingerd
wierd.

van het tobben die geheele nacht / waren onder het Berdek gaan leggen slapen / en quamen / als men hen om 't een of 't ander te doen riep / niet voor den dag. Waar op de Generaal niet een eynd rouws / soo groot en dik als een arm / na beneden quam. Een der Bootsgezellen hem siende aankomen / quam agter my schuipen / maar de Generaal hem gewaar wordende / sloeg na hem / en trof my soo aan de zijde van mijn Hoofd / dat ik er voor dood bleef leggen. Als sy my nu na een half uur nog bonden leggen in die staat / als de Generaal my gelaten had / vatteden sy my op / en wilden my door een der Scheeps-voortzen in Zee werpen / maar het believede God dat ik juist begon te spreken / 't welk mijn behoudenis was. Hier viel een van de Indianen , die tot Santos 's nagts by den Generaal gekomen was / door ongeluk overboord / en verdronk.

Santos.

Da veel moeyten kregen wy eyndelyk de Haven van Santos, dog vonden daar geen onser vermiste Schepen. Wy wierpen ons Anker recht voor een Zuyker-molen / die dicht aan de Zeekant stond. De Generaal vraagde / of yemand lust had / aan Land te gaan / waar toe sig ten eersten opdedden de Kapiteinen Stafford, Southwell en Barker, en neffens hen nog twintig andere. Dese gingen met een Boot / van Zuyker-kisten en Wijnvaats-dwigen gemaakt / aan Land / en maakten sig meester van die Zuyker-molen. Sy vonden daar een groote Bark / die sy wegnamen / met Levens-middelen bezagteden / en na ons Boord souden / daar dese Lading welkome was / dan of se van enkel goud geweest ware. Wy bleven hier die geheele dag leggen. Daags daar aan souden sy wederom na ons Boord de groote Boot / geladen met Zuyker en Guineeseche Went / dog de Generaal liet hen seggen / dat sy ten eersten souden scheep komen / waar op sy hem tot antwoord lieten weeten / dat sy nog meer voorraad aan Land hadden / en niet voor dat alles na Boord was / souden scheep komen.

Op den derden dag / na dat ons Volk geland was / quamen de Portugeezen hen overvallen. Sy had-

Hy word
geslagen,
en men
wilde hem
in Zee wer-
pen.

Daar sy on-
gelukkig
landen.

hadd
wind
die da
wa
berni
meer
Lan
Geb
hepd
Pyl
gequ
swer
flage

na h
sijner
keere
van
booz
gen
ant
sijn
de S
de S
van
gron
maa
80
aan
Wo
men
maa
rug/
te n
haa
Sci
Des
gew
ren

hadden de kleyne Boot aan Land / maar alsoo de wind van het Land af was / ging de groote Boot die dag niet van Boord / maar des volgenden daags / waanneerse ons de tijding bragt / dat de kleyne Boot vernield / en al ons Volk verflagen was. Een der meergemelde twee Indianen was met ons Volk aan Land gegaan. Als nu de onse in 't heetste van 't Gevegt waren / nam die Indiaan , die de gelegent- heyd der Plaats kende / de vlugt / sijnde reeds met een Pijl aan sijn Hals / en in sijn Mond / en nog meer gequest ; quam op een stuk Houts na ons Boord swemmen / en verhaalde ons dat al ons Volk ver- slagen was.

De Generaal vond raadsaam / om hier van daan na het Epland St. Sebastiaan te gaan / en daar geen sijner Scheepen vindende / weder na Engelland te keeren. Ondertusschen quam op dien dag / als wy van Santos stonden te vertrekken / 't Schijp het Rhee booz by de mond van de Rivier Bertia , daar wy la- gen / en schoot een Kanon af / 't welk van ons be- antwoord wierd. Daar op 't gemelde Schijp met sijn gebroken Mast / na ons toequam / en met ons de Stad naderde / alsoo wy dagten met ons Geschut de Stad in de grond te schieten ; maar door gebrek van water raakte ons Galioen de Leicester aan de grond / en moest met veel moeite weder blot ge- maakt worden. Derhalven wierd goed gevonden so Man in een kleyne Rivier / niet verre van de Stad aan Land te setten / daar de ruynte van Mandiocha- Wortels, Potato's, Plantanen en Pijn-appelen was. De Portugeezen, siende ons Volk de Rivier op ko- men / quamen met ses Canoes na hen toe sakkien ; maar soo dia de onse daar op schooten / keerden sy te rug / en dus quamen onse Booten / na dat sy een groo- te menigte van de geseyde Wortels hadden onge- haald / weder behouden aan onse Scheeps-boorden.

In ons Schijp was een Portugees , dien wy in het Schijp tot Capo Frio genomen / gekreegen hadden. Dese was met ons na de Straat van Magellanes geweest / en seyde ons / siende onse rampen / dat hy een Stad kende / Spirito Sancto genaamd / daar wy

meer wien- den dood gellagen.

Voornemen om Santos in de grond te schieten ,

uytflag daar van.

Een Portu- gees raad na Spirito Sancto te gaan ,

Wij met onse Scheepen dicht konden bykomen / en buyten verſijkel veele Zupker-molens ſouden konnen vermeesteren / en veel Dee van daan haalen. Dit ſeggen van dien Portugees veranderde onse gedagten van na St. Sebastiaan te gaan / en wij namen onse cours na Spirito Sancto. Na agt dagen varens quamen wij aan de Mond van de Haven / en eyndelijck op de Ree ten Anker. Wij ſonden aanſtonds onse Booten uyt / om de diepte van de Daart na binnen te peylet / en vonden daar niet de helft van de diepte / van gemelden Portugees opgegeven. De Generaal hier over miſnoegd / en denkende / dat dien Portugees ons verraden en bedrogen had / liet hem ſonder verder onderſoek / ophangen. Alle de Edelieden / die nog in 't leven waren / verſogten aan Land te gaan / en de Stad te mogen innemen. De Generaal vond sulks niet goed / en maakte verſchepden ſwarigheden / maar ſy lieten ſig daar dooz niet aſſerten / en hielden ſoo ſterk aan / dat de Generaal 120 / de beſte die op beyde de Scheepen waren / uytſchoot; en tot Hoofden van de uytvoering aanſtede Kapitein Morgan, een ſonderling goed Landſoldaat / en den Lieutenant Royden. Dese quamen met een onser Booten vooz een kleyn Fort / daar ſy de Portugeezen uytdeeben. De tweede Boot ging wat hooger op / daar ſy een heete Schermutſeling hadden / en hun leven meest alle inſchooten / want ſy landten op een Hilip / die vooz het Fort lag / maar uyt de Boot ſpringende / gleden ſy / ſoo gewapend als ſy waren in Zee / en verdronken meest al te maal. Om het met een woord te ſeggen / wij verlooren op die plaats 80 Man / en van de 40 die te rug quamen / was 'er niet een / die niet dooz een Pijl geraakt was / en ſomnige waren op biſſof ſes plaatsen gewond.

Als wij dan ſagen hier geen voozdeel te konnen doen / beſloot men weder na St. Sebastiaan te keeren / en reſolveerde daar een onser Scheepen te verbjanden / en dan wederom na de Straat van Magellanes te gaan. Die op het Schip 't Ree waren / dit gehoord hebbende / gingen by nacht dooz / ſoo dat wij weder geheel alleen bleven. Wij quamen dan / ge-

die gehangen word.

Aanſlag op Spirito Sancto.

Daar ſy 80 Man verlieten.

St. Sebastiaan.

lijkt
ont
kre
ler
kon
wa
bre
De
le s
dog
als
che
de.
en
tot
ſijn
doo
qu
on
ge
Ma
aan
ren
dat
bek
de
ma
ver
ker
nie
hon
li /
kon
der
On
loo
we
een
ber
Ho
li /

lijck voorgenomen was / by het Epland S. Sebastiaan ;
 ondertuffchen had ik doorgaans onder het Derdelik
 kreupel / siek / en byna van honger uytgeteert / ge-
 legen / en was soo swak / dat ik niet op of neder
 konde komen. Als wy aan dit Epland gekomen Knivet
word met
zo andere
sieke aan
Land geset ,
 waren / was het eerste werk de sieke aan Land te
 brengen / om sig daar / ten beste sy konden / te behelpen.
 Dus wierden'er twintig aan land geset / die wel al-
 le swak waren / maar egter gaan en staan konden ;
 dog ik / en een van hen / was in een slegten staat /
 alsoo / helaas ! mijne teenen nog rauw / mijn lig-
 chaam swart was / en ik niet gaan nog spreken kon-
 de. Dus gesteld / wierd ik op het Land neder gelegd /
 en bleef daar soo leggen / van vijf uren s' morgens /
 tot tusschen elf en twaalf uren / wanneer de Son op daar de an-
dere alle
stierven.
 sijn hoogste quam / en dooz de groote hitte soodanig
 dooz mijn ligchaam doordrong / dat ik tot my selfs
 quam / en als uyt een slaay wakker wierd. Kond-
 om siende / sag ik de andere / die neffens my te Land
 gebragt waren / of dood / of leggen sterben ; (deese
 Maats hadden geeteen een soort van Erweten / die
 aan de Zeekant wiesfen / waar dooz sy vergeeden wa-
 ren). Als ik deese dood sag leggen / dankte ik God/
 dat hy hen uyt hun ellendigen staat verlost had / en
 beklaagde mijn ongeluk / dat de dood selfs wepger-
 de een eynde van mijn pijnlijck en ellendig leven te
 maken. Ik sag binnenwaards na het Land / dog Slegre staat
van hem.
 vernam daar niet anders als de Erweten / en verse-
 kerde my / dat ik / die eetende / moest sterben ; en die
 niet eetende / sag ik geen ander uytkomst / als van
 honger te vergaan. Na de Zeekant siende / hoopte
 ik / dat de Boot van ons Schip mogt aan Land
 komen / maar helaas ! vergeefs ; soo dat ik niet an-
 ders konde te ontmoet sien / als eerlang te sterben.
 Ondertuffchen believede het God / dat ik met het af-
 loopen van het water pets aan de Zeekant sag be- Leesd' eeni-
ge dagen
van krab-
ben.
 wegen / welk my bewoog op handen en voeten / als
 een kind / daar na toe te kruipen / daar ik veel krab-
 ben in de Modder vond leggen. Ik trok een mijner
 Krouffen uyt / die ik met krabben bulde / met welke
 ik / soo als ik best konde / voort kroop / na een holle

Dijgenboom / daar ik een groot vyer vond. Ik leyde de krabben op de koolen / en atse. Na den eeten ging ik tot den volgenden morgen leggen slapen. Des morgens paste ik op de Eb / om nog meer van sulken spijs te bekomen. Dus onderhield ik mijn leven acht of negen dagen / sonder eenig Mensch te sien. Ondertusschen was de stank der dooden / die de Zee niet had konnen weg spoelen / soo sterk / dat ik verlangde daar van daan te sijn. Dus ging ik langs het Strand / om een ander verblijf-plaats te soeken / en quam by een fraaye Rivier / die in de Zee uytliet. My dagt / dat ik ter oorzak van het vers water hier een goede plaats gebonden had ; maar geen half quartier uurs daar geweest sijnde / sag ik een groot ding uyt het water ophomen / welk grootte schubben op den rug / groote verbaarlijke kilauwen / en een lange staart had. Dit Beest quam na my toe / en ik geen magt hebbende om het te konnen ontsloopen / ging het te gemoet / en nader by komende / was ik verbaasd / sulken Wanscheysel voor nuy te sien. Het Beest bleef staan / opende sijn Bek / en stak een lange Tong / gelijk een Harpoen / uyt. Ik begaf my in de handen van God / en dagt niet anders / als dat ik van het selve soude verscheurd worden / maar het Beest keerde te rug / en ging weder in de Rivier. Ik volgde het tot aan de kant van het water.

Een wanschape
Beest uyt
het water
vervaard
Knivet.

Hy eet van
een doode
Walvis.

Engelsche
van de Por-
tugeezen
overvallen.

Op den volgenden dag ging ik / niet derbende op die plaats blyven / verder binnenwaards / en vond een Walvis op het Strand / gelijk een Schip met de kiel om hoog / die met een soort van Mos / alsoo hy daar lang gelegen had / bedekt was. Hier maakte ik een Hutje / en leefde veertien dagen van de Walvis. Op die selve tijd sond de Generaal / ter plaatse daar ik aan Land geset was / veertig Man te Land ; liet daar sijn Boot schoon maken / en deed daar met een Net visschen / daar John Chambers (thans tot Londen woonende) het bewind over had. Na dat deese aan Land gekomen waren / verliet ik mijn plaats / en Walvis / en quam by ons Volk / sijnde thans redelyk wel / en konde nu weder wel overweg /

a ley
ging
Des
sul-
eben
sien.
Zee
t ik
g ik
ts te
Zee
berg
naar
g ik
roo-
aan-
n na
kon-
er by
hoor
Beh/
upt.
t niet
geurd
g we-
t van

de op
bond
o met
alsoo
naak-
an de
l / ter
Dan
i deed
mbers
r had.
riet ik
h / sijn-
el ober
weg /

weg
Da d
ware
maal
bied
het G
en na
het G
schay
ware
een r
Ma
waar
vast
Sch
God
den g
gen i
blag
den;
tot d
ste w
ban
een f
een l
te sla
de P
oy /
sp bo
my g
ten
my p
hak
het F
ien ,
hier
hem
die t
wede
dat i
treec

weg / alsoo het Zee-water mijne teenen genesen had. Na dat deese seven of agt dagen aan Land geweest waren / en hout en water voor het Schip gereed gemaakt hadden / quamen de Portugeesen van de Kibier January (Janciro) aan het Noorder-punt van het Eyland / niet verre van de Walvis / aan Land / en namen twee van de onse gevangen ; een derde / die het ontkomen was / quam ons in de nacht boodschappen / dat de Portugeesen en de Wilde geland waren. Op die selve dag hadden wy op 't Strand een groote Schildpad gekregen / en versogten de Maats goeden moed te hebben ; want indien het waar was / soude het goed voor ons sijn / alsoo wy vast stelden / dat de Generaal ons niet weder in 't Schip soude nemen. Hier op bevaalen wy ons aan God ; dronken met schoon water op onser Dien-den gesondheid / en resolbeerden het Strand te volgen met een wit Hemd / in plaats van een Dreedelag ; maar de Zee was soo hoog / dat wy niet konden ; en beslooten / by quartieren de wacht te houden / tot dat wy deselve gewaar wierden. Ik had de eerste wacht / en het waken moede sijnde / riep ik een van de andere Maats / om my af te lossen / die met een forse stem my antwoorde : Tut, tut, 't is maar een leugen , en ik ging by de andere my by het vper te slapen leggen ; maar eer ik in slaap was / waren de Portugeesen by onse deur ; ik sprong ten eersten op / maar een van hen hattede my by een been / en sy boerden ons alle na de Zeekant. Alle die neffens my gekreegen wierden / wierden met brandende houten op hunne hoofden geslagen. De Indiaan, die op my paste / sloeg twee of driemaal na my met een hak-mes / maar ik weerde die slagen af / en riep in het Portugees , dat ik hen wat nieerws soude vertellen , indien sy my lieten leven. Als nu een Portugees hier ober quam / en my gevangen nam / vertelde ik hem pets / soo als ik best konde ; waar door ik voor die tyd mijn leven behield. De Portugees gaf my weder in handen van een Wilde, waar op ik riep / dat ik met hem wilde gaan waar hy begeerde ; dog kreeg tot antwoord / dat ik niet te vreesen had / al-

OokKnivet,

die mede
gevangen,en aan een
Wilde over-
geleverd
wierd.

foo die Wilde zijn Slaaf was / en my by den Kap-
tain soude brengen ; dus moest ik te vreedden sijn /
om met hem te gaan / sonder te weeten waar na toe.
Deese Canibaal bragt my langs het Strand / en ko-
mende by een Klip / die in Zee uytstak / nam hy my
op sijn rug / en swom met my byten de Klippen.
Dus gingen wy al voort / byna de geheele nacht /
tot dat wy epndelyk by een groote Bank aan de
Zee kant quamen / daar de Wilde stuptede / en van
een andere Wilde beantwoord wierd. Hier op qua-
men aansonds vijf of ses Portugeesen voor den dag /
en onder die de Kapitain met een stuk Brood en
Marmelade in sijn hand ; die my siende / ten eersten
vraagde / wat ik nieuw had ? Ik antwoordde hem
dat ik grooten honger had / en versogt / dat hy my
wat wilde te eten geven / en dat ik daar na vertel-
leiksonde al wat dat ik wist. Waar op al de Portu-
geesen begonden te lagchen / en my Brood en Vis
gaven. Na dat ik gegeten had / seide ik hen de
waarheyt van al 't geen / daar sy my na vragden.
In deese overrompeling wierden 28 van de onse ge-
dood / en niemand bleef er over als ik / en Hendrik
Barway , die door mijn toedoen sijn leven behield.

Komt by
den Portu-
geezschen
Oversten.

II. HOOFDSTUK.

Knivets komste by de Rivier *Janero* , en omgang met de
Portugeezen en Indianen. Desselfs reysen door
verscheyden Landen van dat Gewest

Janero.

Dags daar aan haalde ons Schip sijn Anker
op / en vertrok ; dog werwaerts konde ik niet
weeten. Wy wierden van de Portugeezen geboerd
na de Rivier *Janero*. Ik was onder een Mestize,
sijnde een halve Portugees , en een halve Indiaan , die
in de nacht / als ik gevangen wierd / mijn leven be-
houden had. Door de Stad S. Sebastiaan , op de Ri-
vier *Janero* , quamen de Portugeezen in een meenig-
te Canoes , die met Pijpen en Crommelen sulken ge-
raas maakten / dat al het volk van de Stad na de
waterkant / om ons te sien / quam uytloopen. De
Canoes gingen in 't rond leggen / als offe souden beg-
ten /

ten / en daar op batteden my twee Portugeezen op / die my na het Land wierpen / en met eenen seyden : Sic daar is onse Buyt ; maar alsoo het Cy by sterking / dieef ik na de diepte / daar ik soude verzonken hebben / ten ware sekere Drouw / my dooz de Bloed siende weg drijven / twee of drie Slaven gesonden / en daar dooz mijn leven behouden had. Van Land komende / waren alle de Portugeezen in onse Lieve-Vrouwe Kerk ; ik wilde ook daar in gaan / maar 't wierd my dooz hen velet / alsoo sy seyden / dat ik geen Christen Mensch was. Ik wierd daar op aansonds by den Gouverneur gebracht / die my vereerde aan hem / die my behouden had. Hier was ik seer wel mede te vreden ; want ik had het van die tijd af / dat ik met hem van 't Eiland S. Sebastiaan gekomen was / by hem niet qualijk gehad. Ik was drie maanden by hem ; had opzigt op een Huys van hem / en ging met desselvs Daken na de Zeebant ; waar van daan ik t'elkens een Mand vol groote Krabben / die ik uit Hooien / soo verre ik met mijn arm reykten konde / uit de modder wthjaalde / en hem t'huys bracht. Dit was een gemakkelijk leven voor my. Mijn Meester noemde my Soon ; ik at 's middags en 's avonds met hem / en sloop in het selve Gemak met hem in een Hangmat.

Het gebeurde mi op sekeren dag / dat / terwyl ik aan de Zeebant met het wasschen van jonge Biggen besig was / een Canoe met Portugeezen my overviel / die my met hen na de Stad sloopden / daar ik ten eersten mijn Meesters Huys gewaar wierd / en daar na toe sloop. Onderwegen wierd ik Hendrik Barway gewaar. Daags daar aan wierd ik by den Gouverneur gebracht / en gevraagd wie ik was / dien ik seyde / dat ik een arin Boots-gesel was / Hendrik Barway dat hoorende / wilde my betispen / en vraagde / wat ik met soo te seggen voor had ? dien ik tot antwoord gaf / dat ik niet anders was als ik gesegd had. Hier op gaf de Gouverneur last / my na de Supher-moolen te brengen / daar ik drie maanden was ; en nacht en dag met een Schuyt / om Supher-ried en Hout voor de Moolen te ha-

Daar hy
aan Land
geworpen
word,

met prikkel
van lijn
leven.

Word voor
geen Chri-
sten gehou-
den.

Hy word
gegeven
aan een
Portugees.

Daar hy
't wel by
had.

Word van
den Gou-
verneur aan
een Suyker-
molen ge-
bruikt .

daar hy on-
gemeen

veel uyt-
Roud.

Vlugt na de
Wildernis.

Word we-
der by den
Gouver-
neur ge-
haald.

En weder
gebragt aan
de Suyker-
moolen.

Word aan
Martin de
Saa gege-
ven.

Trekt met
hem na Ja-
warappo,

en de Po-
rics

len / af en aan varen moest / tot dat mijn klederen geheel aan starden waren. Dit was een elendig leven / want ik had geen eten nog klederen ; maar soo veel slagen / als een Slaaf op de Galepen ; dies ik radeloos was / en bestoot na de Wildernis te vlieden / alsoo ik beschaamd was soo naakt van de Portugeezen langer gesien te worden. Ik maakte my een Hut in een groot Hol in de Wildernis / daar ik seven maanden leefde. Over dag ging ik visschen / om van te leven / en des nagts aan de Hupsen der Indianen , die my voor Dits cassavie-meel / en verscheyden soort van Wortels gaben / welke my door hooft verstrekten. Spindelikh liet de Gouverneur my opsoeken / die my kleeedde / en in een Tuyn liet werken ; daar ik aarde aandroeg / en moest spitten om Kool en Knollen te saapen.

Na eenige tijd kreeg ik weder order om met de Sulphur-hoot te varen / daar ik snooder als oopt te voren gehandeld wierd ; want de Meester / die een haat tegen de Engelsche had / handelde met my meer of ik een Hond / dan of ik een Mensch was. Vier maanden met die Schuyt gebaren hebende / gebeurde het / dat een van des Gouverneurs Soons / met name Martin de Saa , daar quam van Spiritu Santo. Deese Man / geboelich over mijn arm en ellendig leven / versogt sijn Dader / my aan hem te geven / 't welk hem wierd toegestaan / en ik was met mijn nieuwen Meester seer wel voldaan. Als ik hem twee jaren gediend had / kreeg hy onlust met sijn Schoon-moeder / waarom de Gouverneur sijn Dader hem gebood te gaan na een Plaats / Wyanaless genaamd / welkers Inwooners met de Portugeezen vrede hadden / en voor Messen en Bijlen hunne Drouwen en kinderen verhogten. Ik reysde met hem derwaards / en wy quamen aan een Plaats Jawarapipo , welk soo veel te seggen is / als is dit de Hond ? Als hy nu sag / dat ik dijstig was / om hem dienst te doen / sond hy my met agt sijner Slaven / alle met Bijlen en Messen geladen / na een ander soort van Canibalen , Porics genoemd / die insgelikh met de Portugeezen vrede hadden gehad / dog deese waren

ware
weest
ik op
S
welk
sp M
schen
op ik
men
den d
sehou
le sul
over
ben s
na de
een o
swan
groo
op el
Gest
daar
spak
tierd
pen e
klopp
gehe
was
upre
en in
men
T
wier
haat
was
soeg
haat
upre
gy d
perh
haar
lijs

waren een geruppen tijd herwaards daar niet geweest. Ik quam dan in gemelde Plaats / daar ik op volgende wijs begroet wierd.

Soo dra ik in een groot Huys gebragt was / Daar hy een Wonderlij-ke bejegening heeft.

welk ik geloof dat van hun Koning te sijn / (dien sy Merovichava noemen) wierd'er ten eersten tusschen twee Posten een fraay Net gespannen / waar op ik moest gaan sitten. Hansfonds daar op quam ten minsten twintig Vrouwspersoonen voor den dag / daar van sommige hare hoofden op mijn schouders / en andere op mijne knyen ledden / en alle sulken jammerlijken geroep maakten / dat ik'er ober verbaasd wierd ; Ik nam egter voorstil te blijven sitten / tot dat sy souden gedaan hebben. Straks na dat die Wijven waren weg gegaan / quam'er

een oud Man in / die ober sijn geheele lijf rood en swart beschilderd was / en in sijn aangesigt drie groote Holligheden had / een in sijn onderlip / en op elke wang een / in alle welke een schoon groen Gesfeente was. Deese Canibaal quam door de plaats / daar ik was / had een houten Swaard in sijn hand / sprak stijf en hard / sloeg op sijn borst en dijen / en tierde als of hy onsinuig was ; Hy deed niet als roepen en heen en weder wandelen. Na al dit roepen / klopte deese Wilde op mijn hoofd / en my wellekom geheeten hebbende / gaf hy order 't geen in sijn Huys was my voor te setten om te eeten. Twee of drie upren hier geweest sijnde / wierd in de geheele Stad / en in de naastgelegene Plaatsen / dat ik daar gekomen was / rugtbaar gemaakt.

Terwijl ik in deese Stad was / quam een Wilde, wiens naam was Waynembuth, die een grooten haat tegen de Portugeezen had / ter plaats daar ik was / by hem hebbende twee Driakolupden. Hy sloeg sijne handen om haren hals / en begon met haar voor my te dansen ; Ontrent een quartier uprs dus gedaans hebbende / seyde hy tot my : Siet gy deese Vrouwlyuden wel ? Ik heb door mijn dapperheyd haar gunst verkregen, en ben nu beswooren haar begeerte te voldoen, welk is om u te dooden, gelijk ik meer andere gedaan heb. Ik gaf hem tot ant-

Een Wilde quam voor hem dansen , en seyde hem te willen dooden.

woord van
Knivet ;

Hy trekt
zijn Geweer
tegen dien
Wilden ;

Die op or-
der van den
ouden Ca-
nibaal en
de Stad ver-
trekken
moest.

Valschen
alarm van
het naderen
van dien
Wilden.

Die tegen
gegaan
word.

woord / dat ik niet als een vyand tegen hem , of yemand van de sijne , maar als een vriend daar gekomen was , om hem verscheyde dingen , die ik wist dat hy niet had , te brengen , en indien niets als mijn leven hem konde voldoen , verskeerde ik hem , dat hy en sijn geheele Land daar om soude moeten lijden Hier op gaf hy geen antwoord / maar ging om mijn goed / dat ik by my had leggen / na sijne Hoeren weg te sleepen. Ik dat sende / sprong van mijn bed op / trok mijn Deegen / en sriet hem soodanig van mijn goed af / dat hy bykans onder de voet gevallen had. Hy had geen lust om het selve verder aan te tasten / maar bleef van verre staan schelden / en my den dood te dreypgen / 't welk hy met sulken getier deed / dat de oude Man na binnen quam / die my met mijn Deegen sende in de hand staan / vzaagde wat'er te doen was ? dien ik al 't geen tusschen deesen Canibaal en my was voorgevallen verhaalde. Hy mijne woorden gehoord hebbende / keerde sig na dien Canibaal , die my geweld had willen aandoen / en vzaagde hem / wat reden hy had / hem sulken schande aan te doen / dat hy een sijner vrienden in sijn Stad verongelijkte ? Gaf voorts met een toornig gemoed order / dat hy uit sijn Stad vertrekken soude / of het soude hem berouwen / dat hy opt derwaarts gekomen was ; Waar op hy / booz arger vreesende / met sijne Hoeren aansfonds vertrook. 's Anderen daags morgens quam'er tinding / dat Waynembuth met 300 Canibalen quam aan trekken / en my met geweld na sijn Stad wilde halen / om my aldaar volgens hunne Lands wijs te dooden. Als ook / dat hy ondertusschen sijne Wijven belast had de Wijn in de geheele Stad alom veerdig te hebben.

De oude Man dit hoorende / gaf aansfonds order / al sijn Volk in 't geweer te brengen / en beval het met hem op te trekken / om dien die hem had komen verongelijken af te weeren. Elk toonde sig even moedig / en seude liever te willen sterben / als de ongunst van hem te hebben. De oude Man onthelfde my meermaals / en versogt / dat ik hem in

sijn

sijn H
sijn ge
t'huys
om d
mende
eerstem
ons so
sig vzo
pen 't
hen al
genou
ledigd
den ou
daar v
Des a
en liet
rayba k
keerde
tot M
tin de
was
Slaa
men s
C
my w
Slab
te sul
Hier o
stuure
gaan
maar
gaan
By d
vissch
Wang
W
hond
hang
Klip
der /
het t

sijn Huys wilde afwagten. Ik dankte hem voor
sijn genegentheid / en betuygde / geensins te willen
t'huys blijven. Ging derhalven met hem te bed /
om die Canibalen slag te leveren. In 't veld ho- Vyrtslag
daar van.
mende / waren wy by sterker als sy ; die dan ten
eersten drie of vier van de hume als Afgesanten by
ons sonden / met boodschap / dat sy quamen om
sig brolijk te maken / en by ons te kopen en verko-
pen 't geen sy hadden. Hier op gaf de oude Man
hen allen de vryheid om in sijn Stad te komen / wylt
genomen dien Canibaal , die hem daags te voren be-
ledigd had. Op den avond gaf ik al mijn goed aan
den ouden Man / en versogt / dat hy tot vergoeding
daar voor my wylt sijn Land wilde doen brengen.

Des anderen daags gaf hy my tseventig Slaven / Knivet
keerd weder
met 70 Sla-
ven na sijn
Meester tot
Ilha Gran-
de.
en liet 300 Boogschutters my tot ober de Rivier Pa-
rayba begeleypden / waar van daan sy weder te rugg
keerden / en ik in veertig dagen gemakkeijk weder
tot Ilha Grande quam / daar ik mijn Meester Mar-
tin de Saa vond / die ober mijn wederkomst verblid
was / en my een der Wilden beloofde my tot een
Slaaf te geven / maar by de Rivier Janeiro geko-
men sijnde / verkogt hijse / en gaf my niets.

Twee Maanden t'huys geweest sijnde / wilde hy Die hem
weder na
sijn Vader
fond.
my weder na het Landschap der Wilden , om meer
Slaven te halen / affenden ; maar alsoo ik wist niets
te sullen opdoen / toonde ik my daar onwillig toe.
Hier op seyde hy / my weder na sijn Vader te sullen
stuuren / en dagt / dat ik liever soude na de Wilden
gaan / als sijn Vader in de Suiker-boat te dienen ;
maar ik was gereed om weder na sijn Vader te
gaan / in hoop van beeter onthaal als te vooren.
By de Vader gekomen sijnde / gebod hy my te gaan
biffchen met een kileyn Schuytjen / om van de
Wangst Oly voor de Suiker-molen te maken.

Als ik nu op een nacht wylt was / om een Zee- Daar hy nyt
gaar vissch.
hond / by de Portugeezen Tuberones genoemd / te
vangen / en tot dien eynde aan de kant van een
Vilip was / ley ik mijn Viscch-lijn onder my ne-
der / en viel in slaap. Ontrent ter middernacht met Perikuleus
avontuur
het begin van de Bloed quam een Zee-hond / die

door een
Zee-hond.

Hoe hy sig
reddede,
dog deer-
lijk ge-
quetst
wierd.

Hy hoopt
Hawkins te
vinden.

Daar hy na
toe voer
met een
Boot,

dog verliest
die in een
Storm,

en word
deerlijk te-
gende Ro-

mijn Hoek en Visch-lijn van onder my wegnam. Ik wakker wordende / vattede mijn Keep op / en volgde / hoewel ik niet weet hoe / bukten de Rots om. Ondertusschen slingerde de Keep om mijn been / en wierd soo van de Visch in Zee getrokken. Soo dra ik in 't water viel / quam het Ondier na my toe / als of het my had willen opvreeten ; maar als ik het sagh naderen / sloeg ik / siende dat het den Hoek in den mond had / met mijn hand daar na toe / en het week ten eersten te rug. Ik begon te denken / dat ik / volgens gewoonte der Canibalen , om mijn hals een Mes met een hand had gehalgen ; hier mede sneed ik de Vijn aan stukken / of soude hier mijn ellendig leven hebben moeten eyndigen. Ondertusschen was ik door het slaan tegen de Rots deerlijk gewond / soo dat ik in veerthien dagen niet gaan nog staan konde.

Als ik weder genesen was / bebal de Gouverneur my weder te gaan bissen. Ondertusschen was'er tijding gekomen / dat Mr. Hawkins tot Cap Frio was / 't welk my te grager maakite / om na de Zee-kant te gaan / alsoo hem hoopte aan te doen. Als ik dan op sekeren dag by een Eyland / twee Mijlen van het Land / met bissen besig was / voer Mr. Hawkins daar voor by / soo ver als ik / alsoo het klaar weder was / bekennen konde. Soo dra ik desselfs Scheepen sag / liet ik de Indianen , die ik by my had / na het Eyland te Land gaan / en gaf hen last / om provisie voor ons te gaan soeken / alsoo ik vast stelde / dat Mr. Hawkins die nacht op het Eyland St. Sebastiaan sijn Volk soude laten verberfschen. Als nu alle de Indianen te Land waren / en ik merkte / dat de Wind goed was / haalde ik het Zepl op / en nam mijn hoers na het Eyland van St. Sebastiaan , maar het geluk liep my soo tegen / dat / als ik de Scheepen in 't gesigt had / een schielijke Stormwind my dreef na een Eyland / dat soo vol klippen was / dat'er mijn Boot geheel in stukken raakte / en ik selfs van de Rots deerlijk gequetst en beschadigd wierd. Op dit Eyland aan Land komende / was ik drie dagen sonder etten / en wist geen middel

midde-
schen
hadde
dat ik
verne
ontdel
den /
door
Die
Mr. H
na de
hande
mijn
van V
den
aange
gen hu
grond
Cassav
de uyt
Lothe
by der
nikken
den
om pa
hups
aan
wierd
wierd
minst
wierd
vange
en nie
leggle
gehee
vol W
Da
om H
ne be
maar
werkh

middel om van het Epland af te raken. Ondertu-
 schen hadden de Indianen op het Epland / daar wy
 hadden wesen bissen / den Gouverneur verhaald /
 dat ik hen bedrogen had. Op welke tijding de Gou-
 verneur twee Canoes uitsond / om de Scheepen te
 ontdeken ; die het Epland / daar ik was / aande-
 den / en my byna dood van honger / en ongedaan
 door het slaan van de Rots / vonden.

Hier van daan voeren sy na St. Sebastiaan, maar
 Mr. Hawkins was reeds vertrokken / weshalven sy
 na de Rivier Janero te rug keerden / daar ik met de
 handen op mijn rug gebonden gebracht wierd / en by
 mijn aankomst van elk een bespot / en men den naam
 van Weglooper na geroepen wierd. Ik wierd by
 den Gouverneur gebracht / die / my met een toornig
 aangesigt aangesien hebbende / my na het Geban-
 gen huys liet brengen / daar ik veerthien dagen op de
 grond lag als een Hond / en geen ander eeten als
 Cassavic-meel en Water kreeg. Die ellende hebben-
 de uytgestaan / wierd ik als een Weglooper en een
 Lutheraaa tot de Galg verwesen. Als ik nu vooz-
 by der Jesuiten klooster quam / quamen alle Mo-
 nikken met een groot Crucifix vooz den dag / en vooz
 den Gouverneur op de knyen vallende / baden hem
 om pardon / waar op ik weder na het Geban-
 gen huys gebracht / en drie dagen daar na op de Markt /
 aan handen en voeten geboeyd sijnde / gevoerd
 wierd / daar ik met koozden soodanig gegeesfeld
 wierd / dat aan mijn geheele Ligchaam niet de
 minste plaats ongetaakt was. Dus gegeesfeld /
 wierd ik / volgens gegeven order / weder in het Ge-
 vangen huys gebracht / daar ik veerthien dagen lag /
 en niet als Cassavic-meel en Water kreeg. Mijn
 legplaats was de aarde / en mijn Ligchaam was
 geheel en al gekneusd / en door het leggen op de grond
 vol Doornen.

Na verloop van die tijd gaf de Gouverneur last /
 om Isere Hoepen / dertig ponden swaar / omr mij-
 ne beenen te klinken. Hier mede ging ik negen
 maanden / en moest gedurig in de Swijer-moolen
 werken als een geboeyde Slaaf. De Meester / of
 Op-

sen ge-
 kneusd,

en weder te
 rug ge-
 bragt.

Daar hy
 gevangen
 geset,

Seer slegt
 getra-
 cteert,

en tot de
 Galg ver-
 wesen
 wierd.

Jesuiten
 verbidden
 hem,

dog word
 elendig ge-
 geesfeld.

Hy moet
 met 30 p.
 Yser om
 sijn beenen
 gaan wer-
 ken, daar

hy als een
Hond gella-
gen wierd.

En den
Meester in
de Suyker-
moolen wil-
de ver-
moorden ;

Wat hem
daar toe be-
woog :

Hoe hy
deedlijk ge-
slagen, den
felven
quest.

En vlugt na
de Wilder-
nis,

met despe-
rate gedag-
ten,

daar hy ver-
volgd word,

Opfender / handelde my meer als een Hond / dan als een Mensch ; want hy had sulken haat tegen my / en tegen alle Dreeindeligen / dat ik noyt onder sijne ooggen quam / of ik was verskerd geslagen te sullen worden. Hier door wierd ik mijn leven soo moede / dat ik desperaat wierd / en het my niet scheelde wat ik deed / om ten eynde van mijn leven te komen. Ik verhaalde den Gouverneur meening- maal / hoe onmenschlijk ik gehandeld wierd ; ja als hy sag / dat mijn ligchaam gekneusd en door het slaan selfs swart was / had hy geen medelijden met my. Ik sag derhalven geen middel nog hoop / om van mijn ellendig leven bevrijd te worden / dan dat ik dien Meester of Opfender om hals bragt. Om dit uyt te voeren / deed sig een bequame gelegenheid op. Want als ik in de nacht met een vrugt Suyker-rieden aangekomen was / en de Schuyt gelost had / ging ik / alsoo het houd was / op de planken-bloer voor de mond van den Oven leggen. Ik had hier geen half ure gelegen / of de Meester quam in het Suyker-huis / die my daar vindende leggen slapen / met een Rijs-hout soo ober mijne bloote ribben sloeg / dat ik dagt / dat hy al de beenen in mijn lijf aan stukken geslagen soude hebben. Ik sprong op / en siende hem / gereed om sijn boosheid op my met een tweede slag te herbatten / voor my staan / greep hem met mijne armen / en stak hem met een Mes / dat ik by my had / in de zijde / den rug / en den arm ; Hy riep dat ik hem vermoordde. Ik / die ook niet anders dagt / liep na het groote Bosch / en alsoo het donker was / diende my de nacht / soo dat niemand wist op wat spoor sy my souden volgen. Als het licht wierd / dwaalde ik herwaarts en derwaarts / God biddende / dat het hem belieben mogt een Luyppaard of Leeuw te laten komen / die my verslond / lieber dan dat ik weder in der Portugeezen handen soude verballen ; alsoo ik wel wist / dat de Gouverneur my weder in handen krijgende / my de wreedsie pijn / die men bedenken kan / soude aandoen. Als ik nu dus in de Wildernis swerfde / hoorde ik een deel Menschen aankomen. Ik verbaasde sijnde /

sijnde
houde
en dar
dertuf
deren
ik een
groep
van d
begaf
of veel
en sch
de pla
van w
onder
sitten
malen
Ik qu
daar i
Land
die V
Wozt
aanst
Zee-k
quam
slapen
waar
die een
daaro
sijn W
maak
hy te
sijn M
woord
hem s
was.
plaats
bergen
De
en Qu
genoo
als va

ffinde / wist niet wat te doen / om mijn leven te be-
 houden. Somtijds liep ik als een onfinnig Mensch/
 en dan ging ik eens nedersitten om te luyfteren ; on-
 dertuffchen hoorde ik aan alle kanten Menschen na-
 deren. Als ik eyndeljk sag in het nautw te fijn / sag
 ik een grooten Boom / en daar in digt t'samen ge-
 groepde bladeren / van de Indianen Caravala genoemd /
 van de grootte en dikte als een Arends-nest. Hier
 begaf ik my in / en 't liep geen vierendeel uurs aan /
 of veele Indianen quamen my daar ontrent zoeken /
 en schooten verscheyde reysen met hunne Pijlen na
 de plaats / daar ik in school / maar geen beweging
 van my fiende / gingen sy hunnes weegs. Ik bleef
 ondertuffchen ontrent twee Etmalen in den Boom
 sitten / daar ik afkomende / door dien ik in twee Et-
 malen niet gegeten had / my by swak bevond.
 Ik quam egter by donkere nacht aan de Zee-kant /
 daar ik het Strand volgende / een Canoe sag op het
 Land getrokken. Niet verre daar van daan lagen
 drie Wilde te slapen / en by hen Boogen / Pijlen /
 Wortels / en Dirsch-angels / daar ik / 't geen my best
 aanstond / van mede nam. Dervolgens hield ik de
 Zee-kant / tot dat ik aan het Punt van een Epland
 quam / daar ik een Wilde op het Sand sag leggen
 slapen. Als ik hem wat nader besag / wierd ik ge-
 waar / dat hy een van mijn Meesters Slaven was /
 die een sijne mede-makkers dood geslagen had / en
 daarom niet weder derfde na huys keeren. Ik nam
 sijn Boog en Pijlen / die by hem lagen / weg / en
 maakte hem wakker. Soo dra hy my sag / begon
 hy te klyften / en bad my / dat ik hem niet t'huys by
 sijn Meester brengen soude. Ik gaf hem tot ant-
 woord / dat het thienmaal arger met my / als met
 hem stond / en vertelde hem wat my overgekomen
 was. Dervolgens vraagde ik hem / of hy een
 plaats wist / daar wy onser beyder leven konden
 bergen.

Deese Wilde was in sijn Land een groot Man /
 en Quarasipsuca (de geele Son) genoemd. Noopt
 genoot ik opregter vriendschap van eenig Mensch /
 als van hem. Na veel overleg beslooten wy / van
 het

en sig in
 een Boom
 bergd.

daar hy
 twee etma-
 len in
 schuyld.

Hy vind een
 Slaaf, die
 om dood-
 slag gevingt
 was.

Met welken
 hy twee
 mijlen over

Zee swemt. het Epland na het vaste Land te swemmen / gelijk wy deden / en den Arm der Zee / ten minsten twee mijlen breed / hebbende met gebaar over geswommen / quamen wy / soo lang in het water geweest sijnde / wy vermoeyd en swak te Land / aan den voet van den Berg Paranapiacano, een Wildernis daar veele Menschenen van de Luypaarden / Tjgers / Leeuwen / Crocodillen / en Surococoui, of ander soort van Slangen / verslonden waren. Wy koosen egter in de klauwen van een Leeuw / en staken van een Serpent liever / dan weder in de bloeddozige handen der Portugeezen te vallen. Wy reysden seiven en dertig dagen door deese Wildernis / daar wy dagelijks in gebaar van ons leven waren / alsoo wy veele Leeuwen / Luypaards en groote Serpenten sagen / maar God bewaarde ons. Op die reys was wilde Honig / Palmijten / en een soort van Slangen / by de Canibalen Boaeuva genoemd / onse spijs. Ten eynde van deese Wildernis quamen wy op een vlak open Land / daar wy veel Pijnappels / of Pijn-nooten vonden. Terwijl wy nu die Landstreek op en neder doorwandelden / wierden wy niet verre van ons in het Bosch een rook gewaar. Vader daar by komende / sag ik waar wy waren / en ik seyde ten eersten tegen Quarisfacupa, dat dit de plaats Pianita was / daar Jawaripipo my soo wel deed / als Wanambuth my het leven dagt te beneemen. Wy gingen dan daar na toe / en wierden daar vriendelyk ontfangen / bysonder van mijn ouden Vriend Jawaripipo.

En weynig gerust hebbende / versogt ik deese Canibalen een Vergadering van hun Volk te beleggen / alsoo ik ten aanhooren van hen allen de reden van mijn komst in hun Land wilde verhalten. Als sy daar op by een gekomen waren / begon ik hen te vertoonen ; hoe wreed de Portugeezen met die van hunne Natie handelden, alsoo sy die tot Slaven makten, gelijk Honden tekenden, en soo deerlijk sloegen, als of sy van geen vleesch en bloed waren. Ik verhaalde, hoe ik zelfs van hen gehandeld was, en versogt hen te willen gedenken, hoe mijne Landsgenooten in voor-

En een
moeylike
togt doet.

Komt weder
by Ja-
waripipo,

daar hy
door een
voorstel

rige tijt
hen aan
gen sul
nen soe
soyde h
gen, e
sy belo
bescher
hen my
henselt
leben d
ben so
Maar
der in d
Hy qu
S, Seba
hy sig
het ge
gemoe
hunne
den /
risfacu
Hiet
en tw
Deese
Plaat
datme
boeter
te rug
Als
bragt
den m
ste en
lagch
verha
tegen
hoozd
nige F
ik nie
booz
geluk

rige

rige tijden met hen gehandeld hadden. Ik moedigde hen aan, om hunne geesten op te wekken, en sig tegen sulke Tyrannen, die onder schijn van vriendschap nen soo schandelijk mishandelden, te verdedigen. Ik seyde hen ook, dat ik een *Portugeez* had dood geslagen, en mijn leven by hen dagt te eyndigen, mits dat sy beloofden, my en henschelven tegen de *Portugeezen* te beschermen. Op deese *Kanspraak* quamen veele van hen my omhelsen / en seyden met veel verskering / henschelven / en my / te sullen beschermen / soo lang hun leven duuren / en sy *Boogen* om te gebruiken hebben souden. Hier bleef ik dan de tijd van negen *Maanden* / ontrent welke tijd *Martinus de Saa* weder in dit *Gelwest* quam / om nog meer op te kopen. Hy quam by een *Plaats* / niet verre van het *Land S. Sebastiaan*, die *Jaquerequere* genaemd wierd / daar hy sig tegen de *Canibalen* beleefd toonde / en door het geven van *Messen* / *Wijlen* / en *Koralien* / hun gemoed soodanig t'hemwaards overhaalde / dat sy hunne *Soonen* en *Dogteren* hem tot *Slaven* gaben / en hem met eenen verhaalden / dat ik en *Quarissacupa* in een naast gelegen *Plaats* waren.

Hier op sond *Martinus de Saa* vier *Portugeezen*, en twintig *Wilde*, om my van *Pianita* te halen. Deese aldaar komende / gaben door de geheele *Plaats* soo breed op van de *Saa's* *miiddadigheid* / dat men my sonder overleg overgaf / aan handen en boeten bond / en soo weder na mijn *Meesters* *Soon* te rug bragt.

Als ik van die *Canibalen* by *Martinus de Saa* gebragt wierd / waren alle / die te voren betuygd hadden mijne grootste *Vrienden* te sijn / nu mijne grootste en doodelijkste *vanden* / die my schimpelijck uytlagchten / op mijn hoofd klopten / en den *Portugeezen* verhaalden / dat ik mijn best gedaan had / om hen tegen de *Portugeezen* op te stookken. *Martinus de Saa* hoorde alles met siltwijgen aan / dog gaf aan eenige *Portugeezen* en *Indianen* last / om toe te sien dat ik niet weg liep. Des anderen daags liet hy my voor hem komen / en seyde medelijden met mijn ongeluk te hebben / door dien ik waarschijnlijck een slegt epnde

belofte van bescherming krijgde;

dog valscherig aan sijn Meester overgegeven word.

Daar hem een slegte dood voorslegt word.

eynde soude krijgen / want hy maakte my wijs / dat de Meester van de Supker-molen aan sijn guetsuren gestorven was / en daarom sekerlyk geloofde / dat ik door de Wet veroordeeld en met de dood gestraft soude worden. Als hy met spreken gedaan had / versogt ik sijn gunst / en dat hy dog soude gedenken wat dienst ik hem en sijn Vader gedaan / en hoe onredelyk die Factoor van de Supker-molen een tijd lang met my geleefd had. Hy beloofde / waar hy konde / mijn Vriend te sullen sijn / 't welk my bewoog hem te versoeken / dat hy my wilde vergunnen mijn leven onder de Canibalen te eyndigen / daar hy konde verskerd sijn / dat ik hem of die van sijn Natie niet soude konnen hinder doen: Dit wilde hy niet toestaan / egter beloofde hy mijn leven te behouden / mits dat ik in het Landchap / Parayva Wereob genoemd van de Canibalen, eenige Vrouwen / Jongens en Wepsjens soude gaan kopen.

Hoe hy daar van berijd word.

Wil liever onder de Menschen-eeters, als onder de Portugeezen sijn.

Hoewel ik nu na het Land van die wilde Menschen-eeters / daar ik noopt geweest was / niet konde gaan als met gebaar van mijn leven / egter koos ik (hy my selven bewust sijnde / dat mijn misdoot hy de Portugeezen de dood verdiend had) liever nogmaals de barmhertigheid der Heydensche menschy-eeters af te wagten / als onder de bloeddorstige wreedheid der Christene Portugeezen te staan. In gebolge van van dien toonde ik my genegen om den Kapitein dienst te doen / maar maakte my selven de hoop / God weet het / van hem noopt weder te sien. Ik ging dan met twaalf Wilde na de Wildernis / sonder te wecten waar na toe. De Wilde gelepdden my over hooge Bergen en verschepte groote Rivieren / daar wy te Lande groot perijkel booz ons leven hadden van Leeuwen / Lippaarden en verschepte groote Slangen / en in 't Water niet minder te vreesen hadden booz Krocodillen / Jararakes, Capucarás, en veele andere soorten van Water-slangen. Vijf-en-twintig dagen in deese Wildernis gegaan hebbende / quamen wy aan een Rivier / die soo breed als de Theems was. De Wilde, mijne Lepdslu, den / seyden / dat de Plaats / daar wy

Een grootte togt over Bergen en Rivieren.

Wy
die
seker
Bo
stroo
gebo
als
waan
alsoo
den
my
soey
aan
Taa
verfi
ware
en ke
was
sleed
den /
alsoo
Canib
dat
den e
ne W
strek
seer a
bloo
den /
geno
kom
kom
door
woz
ben
ging
C
sten
toon
wild
Stat

wy

Wij onsen handel fouden drijven / op de kant van die Rivier lag / maar waar ontrent konden sy niet zekerheid niet seggen. Hier maakten wij ons een Boot van Cederbooms Basten / daar mede wij de stroom af voeren. Wij hadden de stroom niet lang gevolgd / als wij een Boot van het selve maakfel als de onse / daar twee Canibalen in waren / ge-
 waar wierden. Deese sogten ons te ontgaan / maar alsoo wij sterker bemand waren als sy / agterhaalden wij hen / eer sy konden aan Land komen. Wij nu was een van hunne Natie / genoemd Morosoy, die door de Wyanassers genomen / en van hen aan de Portugeezen verkogt was. Deese konde de Taal der Taymoyers spreken / die ik ook seer wel verstond. De twee Canibalen in de Boot sijnde / waren seer verwonderd / gekleedde Menschen te sien / en kenden selfs hun eygen Landsgenoot / die by mij was / niet / als sy hem gelijk een Portugeezsch gekleed sagen. Gelijk sy nu sig over ons verwonderden / soo verwonderde ik mij niet minder over hen / alsoo ik in alle mijne reysen noopt sulken toestel van Canibalen gesien had. Als ikse eerst sag / dagt ik dat sy gelijk de Vogels met Deders op hunne hoofden en Lighamen geboren waren. Sy hadden hunne Lighamen met Gorn van seker Balsam-olj bestreken / en boortz met Dederen van allerlei coleur seer aardig bedekt / soo dat niet als hunne beenen bloot waren ; Als wij elkanderen genoeg besien hadden / bebal ik Morosoy hem selven aan sijne Landsgenoten bekend te maken / hen de reden van onse komst te seggen / en hen te versoeken / dat sy onse komst in hun Stad mogten aandienen / op dat sy door ons onverwagte komst niet mogten ontfeld worden / 't welk sy aannamen te doen. Wij gaden elk een Mes en een weynig Korallen / en dus gingen sy wel voldaan voor upt.

Vind op een Rivier drie Canibalen ,

die als Vogels waren toegefeld.

Twee wyren na hun vertrek / quamen'er ten minsten 500 al singende met een blij gelaat na ons toe / toonden seer verblijd te sijn / dat wij daar met hen wilden komen handelen / en versogten ons na hun Stad te komen. Daar komende / quam ons groot

Hy word in een Plaats met blijdschap ontfangen ,

en kocht'er
90 Slaven.

Komt we-
der by den
Gouver-
neur,

en in de
Suyker-
molen,
daar hy 200
Kroonen
won.

Kreeg ver-
lof om na
Angola te
varen.

Dog word
opgehou-
den.

En gefon-
den, om de
Tamoyers
te beoor-
logen.

en kleyn al dansende en zingende in halen. Ik wierd in alle Huysen met veele plegtigheden en bree-
de aanspraak dooz de voozmaamste van de Stad
ontfangen? Des anderen daags begon ik met hen
over Slaven te handelen / en kocht'er negentig / die
ik alle by Martin de Saa, my op Iha Grande afwag-
tende / overbragt. By het overleveren der selve
versocht ik sijn gunst / om my onder de Canibalen te
laten blijven / tot dat hy by sijn Vader booz my sou-
de ten besten gesproken hebben. Hy lagte / en gaf
my tot antwoord / dat ik niet behoefde te vreesen
t'huys te komen / alsoo de Portugeezsch nog leefde /
en hersteld sijnde / na de sabbier Plata vertroosten was /
en versekerde my / dat sijn Vader over my bekom-
merd was / alsoo hy vreesde dat ik vand' een of d'an-
der Slang / Luypaard of Leeuw verstonde mogt
sijn. Als ik vervolgens weder by den Gouverneur
quam / segende hy hem selven / dat hy my sag /
en was verwonderd waar ik soo lang geweest was /
maar hy sond my ten eersten weder na de Suyker-
molen / daar ik twaalf Maanden lang bleef / en
al de Suyker in kisten pakken moest. In dit jaar
won ik twee honderd kroonen aan geld.

Du nam ik booz na Angola in Ethiopien te
gaan / 't welk my de Gouverneur toestond / en my
sijn gunst in alles wat hy booz my konde doen be-
loofde. Maar als het Schip gereed was om te
vertrekken / sond de Gouverneur my upt de Stad
met een gesogte boodschap / soo dat ik moest aan
Land blijven / en al 't geen ik tot mijn reys t'sa-
men geschaapt had / quyt raakte.

Een Maand of twee daar na gebeurde het / dat
de Wayanassers dooz een soort van Canibalen, Tay-
moyers genoemd / overballeen wierden. De eerste
nu handelden en hielden vriendschap met de Portu-
geezen, en de laaste waren de grootste vyanden / die
de Portugeezen in America hadden. De Wayanaf-
sers hadden in een Veldslag seer veel van de hunne
verlooren / en sig in geen staat bindende / om het ge-
bege te herbatten / riepen de Portugeezen tot hulp.
Mijn Meester / de Gouverneur van de Stad / sond
hen

hen
zen,
nassers
tijd v
Dug
dene
(Janc
ben /
daan
den w
vrees
leben
hy on
de St
ber B
van o
mende
Waret
delen
weder
reden
van he
twee o
de ruy
deese
nibaler
wagt
ren /
de Hab
regt o
ongel
om her
den / e
andere
tain o
en met
hy ten
Als
den sat
noemd
hant r

hen sijn Soon Martinus de Saa met 700 Portugeezen, en twee duysend Indianen te hulp. De Wayanassers verskerden ons / dat op sijn langste wy in de tijd van een Maand by de Taymoyers souden komen. Dus gingen wy den 14 October 1597 met verscheidene Canoes op reys / om van de Rivier Januarius (Janciro) de Zeehant langs te varen na een Haven / Paratec genoemd / die er dertig Mylen van daan lag. Op den eersten dag van ons vertrek hadden wy een groote Storm / waar doo; wy alle vreesden te verdinken; maar het beliefe God ons leven te behouden / dog met verlies van al 't geen wy by ons hadden. Want als onse Vaartuygen doo; de Storm omfloegen / hielden wy ons aan derselver Bodem vast / en dreven dus met groot pynkel van ons leven na het Strand. Daar te Land komende / waren wy nogh dyle Mylen van de Rivier Wareteena. Wy souden de Canoes om levensmidelen te rug / na de Rivier Januarius, daar wy het wederkomen onser Vaartuygen twee dagen afwagteden. Op den derden dag gingen wy na een Plaats van het groot Eyland, die Ippoa genoemd wierd / daar twee of dyle Portugeezen woonen. Hier sreegen wy de ruynte van Potato's, en Plantanen te eeten. Op deese Plaats bleven wy vijf dagen / alsoo'er 500 Canibalen van seker Eyland / Jawarapipo genoemd / verwacht werden. Als deese Indianen gekomen waren / vertrokken wy met onse Canoes na onse beoogde Haven Paratec. 't Was in de nacht / en moesten regt ober een Baay van de Zee varen / daar wy het ongeluk hadden / dat een Walvisch een onser Canoes om ver sloeg. 't Volk egter wierd uyt de Zee behouden / en wy quamen dus na gemelde Haven. Des anderen daags na onse komst aldaar gaf de Kapitein o;der / om alle de Canoes uyt het water te halen / en met tanken van Boomen wel te dekken / alsoo hy ten eersten sijne togt te Land wilde voortsetten.

Als wy tot Paratec gekomen waren / quam in den laten avond by ons een Canibaal, Alecio genoemd / uyt een Stad Jequerequere, die aan de Zeehant regt tegen over het Eyland S. Sebastiaan gelegen

Hoe die reys genoemen word.

Ongelukken in het begin,

op het water.

Krijgt hulp-troepen van Jawarapipo,

en Alecio.

gen is. Deese Alecio bragt 80 Boogschutters mede / en bood sig met al sijn Volk aan / om met onsen Kapitein op te trekken. Wy gingen dan t'samen op reys dooz het Gebergte. 's Dags daar aan sag de Kapitein den Canibaal Alecio op de grond leggen / dies hy my mijn Net / daar ik in dagt te slapen / afnam / en dat dien Canibaal gaf / soo dat ik my vergenoegen moest / op de grond te gaan leggen. Ik klaagde by eenige Portugeezen , dat de Kapitein my sulken ongelijk aandeed / maar sy gaven my tot antwoord / dat des Kapiteins Vader my enkelijck op deese Logt had mede gesonden / om my aan kant te helpen ; waar op ik niet anders seyde / als : Des Heeren wil moet geschieden. Onse reys dze dagen hebbende voortgeset / quamen wy aan de voet van een seer grooten Berg / van de Indianen Paranapecano genoemd / 't welk soo veel te seggen is / als het gesigt van de Zee. Deese Berg is soo hoog / dat wy dze dagen niet het op / en dze niet het af klimmen van doen hadden. Twee dagen verder sijnde / quamen wy op een effen Veld / dat gelijk een Weyde met lang Gras / en daar de ruynte van Dijn-appelboomen was. Hier maakten wy vooz die nacht ons Leger / daar wy meer als 600 Slangen dood sloegen. Niemand wierd'er van gebeeten / als een Indian, Jeronimo genoemd / die ten eersten opswol / en het bloed uit sijn oogen en nagelen uytboost / soo dat hy aanstonds stierf.

Seer veel
Slangen.

Een Indi-
aan word
van deselve
gebeeten.

Ongemeen
groot
Rivier,

en hoogen
Berg,

Daar na reysden wy veertig dagen lang / dooz en oyer het Gebergte / en quamen vervolgens by een groote Rivier / Paracuona genoemd. Om hier ober te komen / bedienden wy ons van kied / 't welk wy met Diefen en willige Ceenen tot een Blot t'samen hegteden / hoedanige Daartuygen van de Portugeezen Jangathas genoemd worden. Maar alsoo de wind by groot was / en het sterk stroomde / hadden wy vier dagen werk / eer wy'er ober quamen. Hier van daan reysden wy weder twintig dagen voort / tot dat wy by een grooten Berg quamen / die de naam van Penaze Wawe apacone had. Wy waren vier dagen onderwegen / eer wy op dien Berg qua-

quar
meest
mond
wy
treffe
men/
gens
nagt
plaat
te a
eenig
noer
te dek
heelen
ik een
mijn
neder
ben /
wel
kome
ik ni
hy b
wyer
O
een I
Hier
tijds
Wos
gekre
dat v
deron
hier
breef
ware
men
ober
eeten
schen
drie
deron
ook

quamen; ten deele om dat het by sterck regende / en meest / om dat wy alle by swak waren / en geen mondhoest meer in voorraad hadden. Maar alsoo wy in hoop leefden van onse Opanden haast aan te treffen / deden wy ons best / om op de hoogte te komen / en gingen op een regenachtigen dag van 's morgens te ses uren / tot twee uren na de middag / wanneer de Kapitein elk gebod sijn verblijf plaats voor de volgende nacht te maken. Ik maakte aansonds my mijn Pak quyt / om op den Berg eenige takken van een Boom / Sammambaya genoemd / te gaan hakken / om ons voor den regen te dekken; maar 't was soo houd / en ik van den geheelen dag niet gegeten hebbende / soo swak / dat ik een tak willende afhakken / mijn gereedschap uyt mijn hand viel / en ik onder een Boom moest gaan neder sitten / daar ik mijn leven soude geeyndigd hebben / ten ware mijn trouwe Vriend Hendrik Barrawel my / alsoo ik na sijn sin te lang uytbleef / had komen opsoeken; want hy vond my soo gesteld / dat ik niet staan nog spreken konde / en bragt my / soo hy best konde / in het Quartier / daar ik voor het byer gelegd wierd / en soo wederom te regt quam.

Ober deesen Berg geraakt sijnde / quamen wy in een Landstreek / daar lage en bogtige grond was. Hier waren veele Canibalen, Pories genoemd. Somtijds quamen'er honderd of meer van hen uyt het Bosch voor den dag / maar soo dya sy vets van ons gekregen hadden / weken sy weder te rug / sonder dat wy wisten waar na toe / en dan quamen'er wederom sig soo veel andere vertoonen. Wy hielden hier goede order / en goede wagt / alsoo wy van hen vreesden overvallen te worden / en alle by swak waren. Vier dagen verder gereysd hebbende / quamen wy by de Rivier Parayva (Parayba), daar wy overbloed van Disch kregen / maar niets anders te eten hadden. Ik was op sekeren dag hier gaan vissen / maar alsoo het by wat regende / keerden de drie Indianen, die met my waren uytgegaan / wederom te rug / en lieten my alleen staan. Als ik mi ook weder na ons Quartier meende te gaan / miste

op welken sy hun quartier maken,

en Knivet in het hakken van een tak flauw wierd,

dog van Barawel na het quartier gebragt word.

Pories, Canibalen.

De Rivier Parayba.

Daar hy vifchte, en willende wederkeeren, dwaalde.

Onder Ca-
nibalen,

en van daar
weder te
regt quam.

Sy komen
by de Ta-
puyers,

en naaft-
gelegene
Plaatsen.

ik de weg / die ik met de Indianen door het Bosch ge-
komen was / dies ik weder na de Rivier lieerde / al-
foo ik wel verscherd was / dat ik by de kant der Ri-
vier blyvende / niet konde missen weder te komen ter
plaats / daar de Kapitein was. Maar alsoo het
wat laat wierd / quam ik onboosziens op een plaats /
daar ten minsten honderd Mannen en Vrouwen
van deese Pories waren. Ik maakte geen ander
staat / als van hunne handen te sierden / maar deese
Canibalen deden my geen quaad; dog namen my
mijn Mes en Visch-gereedschap af / en gaben my
selfs te eeten van hun brot / welke thans geba-
den Meerhatten vlees was. Als ik mijn genoeg
gegeten had / maakten sy petz van drooge rie-
den / daar men sig in het swemmen van kofde be-
dienen; en hier mede quam ik binnen korten by on-
se Legerplaats / aan de kant der Rivier. Deese Ca-
nibalen spraken van een plaats / twee dag reysens
daar van daan / daar wy Erweten / Guineesche
Weyt / en eenige Cassim (Cassavic) Wortels sou-
den vinden.

Wy quamen op eenen dag over gemelde Rivier /
en gingen op den volgenden dag voort / om de plaats /
daar de Pories van gesproken hadden / te vinden.
Maar wy waren tusschen de Rivier en die Stad se-
ven dagen onderwegen. Daar komende / vonden
wy'er hynna niet als Vrouwenlieden / en na haar Man-
nen gebraght hebbende / wierd ons tot bescheyd ge-
geven / dat deselve tegen de Tamoyers ten Oorlog
gegaan / en alle van hen dood geslagen waren. Wy
vonden hier een wepnig Guineesche, of Turksche
Weyt / maar die nog niet rijp was; daar wy egter
een geheele week van aten. De naam deeser Cani-
balen was Tapuyers. Wy ghingen voort na ande-
re Vleeken van een soort van Canibalen, genaemd
Waanawafous, die niet verre daar van daan woon-
den. By een derselve komende / quam en twintig
oude Mannen met houtte Deegens in hunne han-
den voort den dag / daar sy mede heen en weer sloe-
gen / en een bly gelaat toonden / waar mede sy / ge-
lyk elders gesegd is / pemand welkom heeten. Dee-
se

se du
ons
antw
log
over
hebb
len a
ters
bang
Dee
geho
dian
here
waa
een
Ene
stuk
hier
Hie
weg
Ma
wak
Dee
beer
dat
reys
E
hon
som
Cor
den
ten
will
peef
daa
soud
doo
verk
sijn
nem
cen

se dus een tijd lang geschermd hebbende / vragden ons / wat wy daar quamen doen / en firegen tot antwoord / dat wy quamen tegen de Tamoyers Oorlogen. Hier op quam by ons een oud Man / die ober sijn geheele lijf rood en blauw geversd was ; hebbende in sijn hand een Boog en Pijlen / en Muislen aan sijn voeten. Hy had by hem een sijnere Dogters / die by een Portugees van Santumsence was gevangen geweest / en met andere gevangene haar Meester ontsloopen / en alsoo weder by haar Vader gekomen was. Hier wierd al ons Volk / soo Indianen als Portugeezen , siek / door het eeten van seker soete en aangename Druyt / die vergift was / waar aan wy alle souden gestorven sijn / ten ware een Heef van mijn Meester / wiens naam was Enefrio de Say , ons met een Hoorn / daar hy een stuk van by sig had / geholpen had. Wy vonden hier niets te eeten / als eenige weynige Potato's. Hier liepen alle de Canibalen Waanawallers van ons weg / en namen al ons Linnen mede. Die oude Man nu / Carywason genoemd / quam met thien wakkerre jonge Karels / die ons souden geleyden. Deese bragten ons tusschen twee Bergen / daar wy veertig dagen lang / van 's morgens tot 's avonds / dat wy ons nacht-leger maakten / een Rivier op reysden.

Hoe sy daar onthaald werden.

(Soete en vergiftige Vrucht).

En begeleyd door een lange weg.

Ons volk was by afgemat / en byna dood van honger. De Indianen sterven door schrik / gelijk sommige van hen seyden / van een Geest / by hen Coropio genoemd / die hen doodde / en veele kilaagden / dat sy met Geesten / Avatary genoemd / beseten waren. Die van desen Geest geplaagd wierden / wilden / datmen hen aan handen en voeten met de peesen hunner Boogen binden / en met de koodden / daar sy hume Bedden mede opspanden / geesselen soude / maar ik sag niet dat yemand van hen daar door geholpen wierd. (Purchas segd / hem van Knivet verhaald te sijn / dat hy een Indiaan , in dat geval sijnde / met den Geest hoorde sprekken / en hem dreygen / dat hy / indien hy hem soo wilde pijnigen / een Christen wilde worden / en dat deselve hem daar

Schrik der Indianen voor een Geest , Coropio genoemd.

Vreemde
siekte,

en genees-
middel daar
tegen.

De Portu-
geezen
konnen niet
langer
voort,

door swak-
heyd en
honger.

Moeten al-
les eeten.

180 dooden
van hen.

De Berg
Etapuca.

Ongeloo-
flijke steyl-

op verlaten had). De meeste onser Indianen stier-
den aan een soort van siekte / die in alle warme Lan-
den gemeen is / te weten / sy raakten aan het swee-
ten / wierden magteloos / en in hun fundament
quamen Wormen / die hunne ingewanden verteer-
den / soo dat sy / sonder te weten wat hen den
deer deed / quijnende stierben. Tegen deese quaal
gebruykten de Indianen stukjens van Limoenen en
groene Peper / welk sy in hun fundament staken.
Sout water is insgelijks een goede raad. Zuyten
twijffel sijn alle onse Engelsche, die op de Guineesche
en Brasylsche Kust stierben / aan deese siekte gestor-
ben / die met hoofdpijn en brandende koozten be-
gon / daar tegen wy ten eersten ader lieten / 't welk
dan ons Volk deed sterven.

Dus by de gemelde Rivier op gereysd hebbende /
quamen wy in een Vlakte / vol Dijn-boomen /
maar de Appelen waren niet rijp / en wy bonden'er
niet te eeten / als wat wilden Honig. Dus nog
een Maand hebbende gereysd / begonden de Portu-
geezen moedeloos te worden / en wierpen hunne bod-
den van sig / alsoo sy die niet langer konden dragen.
Ondertusschen deed de Kapitein wy / indien ik wil-
de het leven behouden / twee Musketten dragen /
en moest dagelijks sijn Hut helpen maken / en mijn
Vriend Hendrik Barrawel was'er soo qualijk aan /
dat ik hem nog meenigmaal op mijn rug tozssen /
immers altijd aan de hand leyden moest. In dese
Togt waren wy genoodsaakt door den hunger onse
Schilden / van ruwe Buffels-huyden gemaakt /
te eeten. Wy aaten ook een Roe-huyd / die de Mo-
nik / om sijn Misgoedien voor den regen te bedek-
ken / by sig had. Die een Pad of Slang te eeten
konde krijgen / agtte sig gelukkig.

Ten eynde van dit Veld / daar wy 180 Man ber-
looren / quamen wy weder aan Gebergten / en on-
der andere op een hoogen Berg / Etapuca genoend /
dat is / een Berg van lange Steenen, daar wy swar-
te Steenen ruym een el lang bonden / die soo rond
waren / als offe van hout waren gedraayd. Op
den top van den Berg sijnde / konden wy niet na
bene-

benen
gen t
quet
een
selv
den.
Dalt
ten v
sepde
vyan
nog
een d
Graz
van
van
Deu
Stee
sijnt
op si
slokt
wy k
steen
staat
t'san
den /
voort
te do
den
lang
geseg
moy
kond
dat k
onse
verli
ben.
I
quan
legg
het
Han

beneden komen / als op deese wijs. Man het hangen van deesen Berg wiesfen seer veel Teenen en Jaquectiva-boomen; Deese Teenen maakten wy aan een grooten Boom vast / en dus saken wy met deselve allenrkens / wel honderd vademen / na beneden. Op deesen Berg hadden wy meenigte van Palmijten / veel wilden Honig / en veelerley soorten van Dugten. De Canibalen onse Lepdsluyden sepden ons / dat wy binnen vier dagen tyd by onse vbanden de Tamoyers souden sijn / maar wy waren nog meer als twintig dagen onderwegen / door een doxre en swarte Landstreck / daar qualijk eenig Gras in wies; maar wy vonden hier veel Honig van de Byen in de grond gemaakt / en een Beest van grootte en fatsoen gelijk als een Beer / dat een Peus had ruym een el lang / en een schoone groote Steert / die swart en grijs was. Dit Beest steekt sijn tong in de Miere-holen / en als alle de Mieren op sijn tong gekomen sijn / haalt hyse na hem / en sloktse op. Ten eynde van dit doxre Weld quamen wy by een Berg / Etaowbo, dat is / de Groensteen-berg genoemd / daar wy in soo konmierlijken staat waren / als oont. Dit bewoog de Portugeezen t'samen te spannen / en den Kapitein vooz te houden / dat na hun oordeel de Canibalen niet anders vooz hadden / als hen met het heen en weder leyden te doen vergaan. Hier op riep de Kapitein den ouden Canibaal, en sepdre hem / dat hy hem nu soo lang gevolgd hadden / niet tegenstaande hy te voren gesegd had / dat men van sijn Stad tot die der Tamoyers onse vbanden gemakkelijk in twintig dagen konde komen. De oude Man gaf tot antwoord / dat hy ons binnen twee dagen by de Stad (Wlek) onser vbanden soude brengen / of hy wilde sijn hoofd verliesen / en al sijn Geselschap ons tot Slaven geven.

re, om'er af te komen.

Middel daar toe.

Wilde Honig.

Een Mier-beer.

Een Berg Etaowbo

Portugeezen mureeren over de lange Toge.

Sy komen by de Rivier Jawary, tegen over de Plaats der Tamoyers.

In gevolge van dat seggen van den ouden Man quamen wy binnen twee dagen tegen over de Stad leggende aan de overzijde der Rivier Jawary, die wt het Gebergte Potosi in Peru sijn oorsprong heeft. Man de zijde der Rivier / daar wy waren / hadden

die van de Stad seer veel Mandioquo's en Erweten. Tegen den avond quamen wy tegen over de Stad / daar wy ons de geheele nacht verborgen hielden / en in den naasten morgenstond eenige van hen dagten in handen te krijgen / als sy om hun eeten te halen souden overkomen. In die nacht at ons Volk soo veel Mandioco, dat sy alle / op die tijd dat wy dagten met den vrand te sullen begten / lagen te bzaaken / soo dat sy op hunne beenen niet staan konden / en derthien van hen het bestorven. Als wy nu in den morgenstond geen Mensch sagen voor den dag komen / waren wy verwonderd / en alsoo wy geloofden dat sy ergens op hun voordeel lagen / derfden de Portugeezen, daar voor vreesende / niet over de Rivier gaan : Hier op kreeg ik van den Kapitein order / om over de Rivier te gaan / gelijk ik deed op een houten Schild over.

Vind de heele Stad ontvolkt.

Zeten Mandioco, daar der 13 van stierren.

Knivet vaard met een houten Schild over.

In die stad kromende / vond ik'er geen Menschen / en niets als eenige wepnige groote kruitken / vol groene Cerw / een meeningte van Meloenen en twee groote Vogelstruiffen. Ik nam de meeste voorraad / die ik'er vond / mede / bragte by den Kapitein / en riep ons Volk toe / dat sy niet te vreesen hadden / alsoo'er geen levendige Ziel in de Stad was. Hier bleven wy twee maanden / in welke tijd de Kapitein het Land van de Indianen met Mandioque beplant liet afmaayen / en order gaf / dat elk sig met voorraad van Meel op de te rug reys soude voorzien / alsoo hy seyde van daar weder te rug te willen trekken. Wy hadden hier niets te eeten als Potato's en Cassavie-meel / dat wy selfs maakten / edog wepnig genoeg.

By deese Stad was een Woerassige Doel / waar in / als het regende / seer veel Kikbozssen waren / die wy by nacht met een Wasligt gingen vangen. Het gebeurde nu op sekere nacht / dat ik te twaalf uren moest op Schildwagt staan / en dat het ontrent elf uren regende / wanneer ik tot mijn Vriend Barraway seyde : Ik wilde wel dat gy eens eenige Kikbozssen gingt vangen / alsoo ik straks na de Dag sal geroepen worden. Hy ging op mijn verzoek henen / maar quam ten eersten sonder pets mede

Kikvorssen
om te eeten,
gevangen.

n.
d /
en
en
oo
ge
a=
n /
in
ag
te=
ef=
er
in
pp
nd
ge
ite
ll
e /
e /
ge
n=
de
en
de
ar
ier
at

ar
n /
n.
alf
n=
nd
ge
de
er=
ts
de

me
een
spr
een
loc
fo
ba
lic
on
ple
ha
m
ha
bo
lie
al
op
m
en
fie
en
m
m
ha
m
w
fl
de
te
ha
de
w
b
o
q
u
r

mede te brengen wederom / en seyde by het Moeras
 een groote Slang / die agter hem heen en weder
 sprong / gezien te hebben. De Indianen sepden het
 een soort van een Slang te sijn / die na het vyer toe
 loopt. Ik vraagde mijn Vriend / waar ik die Slang
 soude konnen vinden / 't welk hy my beduydde. Ik
 daar van verstandigt / nam de steel van een Bijl / die
 van een swaar swart hout was / met een Wasse-
 sieersjen by my / 't welk ik / om van de Slang niet
 ontdekt te worden / te rug hield. Als ik nu op de
 plaats van mijn vriend aangelweesen gekomen was /
 haalde ik mijn Ligtjen voor den dag / en bevond
 my soo naby de Slang / dat ikse / soo ik al gewild
 had / niet konde ontgaan. Se had een groote Kik-
 boers in haar bek / en sag soo dra het vyer niet / of
 liet de Kikboers ballen / settede haar huyl op gelijk
 als schubben van een groote Vis / spallite haar bek
 op / en seheen na my te willen toeschieten. Ik dat
 merkende / sloeg toe / en trof haar soo op den kop
 en tanden / dat ik haar met eenen de hersenen in
 sloeg; settede daar op mijn Ligtjen op de aarde /
 en week 5 of 6 stappen ter sijden uyt. De Slang
 maakte nog veel geraas in 't water / dog ik hield
 mijn oog gedurig op mijn Ligtjen / om te sien / of
 het waar was / datse na het vyer soude loopen /
 maar dat niet merkende / battede ik mijn Ligtjen
 weder op / en ging nauw toesiende na de plaats daar
 ik de Slang geslagen had / daar ik haar hoofd be-
 bloed en de oogen gebroken vond / en voort dood
 sloeg. Dit gedaan hebbende / maakte ik een lange
 teen om het voorste van haar lijf vast / en sleepte
 haar na mijn quartier. 't hups komende / vraag-
 de ik / of ik ook na de Wagte geroepen was / en
 kreeg van Barraway en een Portugeesch tot ant-
 woord / dat niemand na my gebragd had. Ik
 begon dan de Slang in stukken te snijden / om'er
 van te geven aan den Kapitan / en deselve voorst
 onder ons te verdeelen. Hier mede besig sijnde /
 quam onse Vaandrig aan de deur / die binnen ko-
 mende / my met een eynd houtse begon af te snie-
 ten. Ik niet weetende wat hem hier toe bewoog /
 tastede

Een Slang,
 die na 't
 vyer loopt,
 soo men
 seyde,
 ontdekt, en

gedood,

die Kniver
 in stukken
 snijft, om
 te verdee-
 len onder
 't Volk.

Kniver
 word van
 een Vaan-
 drig gesla-
 gen,

tastede weder toe/ en dus raakten wy beyde onder de voet. Hier op schooten de Portugeezen, die'er in Huis waren toe/ en scheydden ons/ vragende met eenen/ waarom hy my soo sloeg; Hy seyde/ dat de Kapitein opgestaan en niemand op de Wagte gevonden had/ waar op sy alle antwoordden/ dat niemand my geroepen had; Hy beval my by den Kapitein te komen/ die sonder my te hooren spreken twee Indianen beval my aan een paal te binden/ en my met de koorzen van hun Bed te geesselen. Ik versogt dat de Kapitein de saak mogt ondersoeken/ en indien ik schuldig bevonden wierd volgens Krijgsregt my mogt laten ophangen. Ondertusschen eer de Indianen hunne touwen hadden los gemaakt/ quam Johan de Soso, een oud Man/ Kapitein van onse Wypten-wagt/ en ontrent twintig Portugeezen, die met my in mijn quartier lagen/ daar binnen. Deese my soo gebonden siende/ senden tegen den Kapitein/ dat ik geen schuld had/ alsoo niemand my geroepen had. Hier op liet de Kapitein my weder los maken/ en gebood my na de Wagte te gaan. Ik ging derhalven na Huis/ om mijn Deegen te halen/ en quam ten eersten weder na de plaats/ daar ik moest waken; Daar komende/ vond ik dien/ die reeds voor my derwaards gekeerd was/ na dat hy in mijn tegenwoordigheid tegen den Kapitein gesegd had/ my geroepen/ dog geen antwoord gekregen te hebben. Ik sag hem soo dra niet/ of vragde hem/ of hy sig niet schaamde te betuygen 't geen een leugen was. Hy daar op begon met vuple woorden tegen my wpt te barsten/ en noemde my een Engelschen Hond en Ketter. Ik van de andere zijde siende dat ik van een lompen Meestice soo qualijk bejegend wierd/ vattede mijn Deegen in beyde mijne handen/ en sloeg hem met het Geveft soodanig op sijn hoofd/ dat hy een groote wonde kreeg.

De Kapitein dat hoorende gaf aansfonds order my in den Stok te leggen/ en mijne handen te boepen; Dus bleef ik die nacht en een gedeelte van den volgenden dag leggen. Op de namiddag quam

en word
met een
geesseling
gedreygd.

Dog op
voorspraak
ontslag en.

Quest een
Meestice,

word ge-
vaugen,

men t
den k
voorz
dian
en me
huys
kelyk
ontsta
had.
booder
gen h
quam
wilde
dat ik
den aa
ler M
voor k
den sa
hy ool
kapit
hy wi
hem n
de doe
hange
en de
bier u
de M
alsoo
den/
tot be
vinder
E
met e
hen h
die des
smeet.
wpt do
rondo
ren,
ik nu
gevat.

men twee Portugeezen my sekere artikelen / door den Kapitein / of immers door desselvs last / opgesteld / voorleesen / behelsende / dat ik verscheyde sieke Indianen , als ikse alleen bond / aan kant geholpen / en met het slaan in de Corps de Garde (Wagt-huis) verwerring gemaakt had / waar uyt gemakelijck een geheele Revolte , of Ouproer / had konnen ontstaan / en dat ik dien volgende de dood verdiend had. Na het lesen van die artikelen en vonnis gebooden sy my / my tot de dood te bereyden / en gingen hunnes weegs. Ontrent een half uyr daar na quam een Monik by my / vragende / of ik voor hem wilde biegten of niet. Ik gaf hem tot antwoord / dat ik niemand yets ontstoolen had , en wat mijn sonden aanging , dat God de verborgenste saken van aller Menschen herten kende , en daarom onnodig was voor hem te biegten. Als hy dan my over verscheyden saken aangesproken en vermaand had / ging hy ook weder heen. Alle de Portugeezen gingen den Kapitein om pardon voor my aanspreken / maar hy wilde na hen niet lustieren / en wenschte dat God hem nooyt weder in de Gewesten der Christenen wilde doen komen / indien hy my niet soude laten ophangen. Ik bleef ondertusschen die geheele dag en de volgende nacht geboeyd en in den Stok / tot vier uren in den volgenden morgenstond / wanneer de Monik weder by my quam / die versogt / dat ik / alsoo mijn sterfuyr nu naby was / my wilde bereyden / om als een Christen te sterben ; Ik gaf hem tot bescheyd / dat ik hoopte genade by God te vinden.

en hem de dood aangefegd.

En vermaand om te biegten.

Tusschen ses en seiven uren quam de Daandrig met een Schijver en twee of drie Portugeezen / hy hen hebbende een Indiaan met een strop in sijn hand / die deselve op order der Portugeezen om mijn hals sneet. Dus wierd ik na de plaats van de Strafuytvoering gebracht. Als nu alle de Portugeezen rondom my stonden / seyde ik overluyd : Mijne Heeren , de Kapitein brengd my niet ter dood om 't geen ik nu misdaan heb , maar om een wrok tegen my opgevat , spruytende uyt een vals voorgeven van sijn Cou-sijn ,

Krijgd de Strop om den hals.

sijn, die hier tegenwoordig staat, als of ik hem niet had willen redden; om deese en geene andere reden ben ik tegenwoordig ter dood veroordeeld. Terwijl ik dus sprak / quam de Indiaan, die mijn Bent soude sijn / uyt het bobenste van het Huys na beneden / en duldte my tegen het hoofd / seggende: Wat hebt gy veel te praten? weet gy niet dat des Kapitains Vader u herwaards gesonden heeft, op dat gy nooyt soudet weder komen? De Portugeezen boeren hier over lustig tegen den Indiaan uyt / en onder hen begon Johan de Soso, neffens Graned del Galbo, en Tossino Albanos, ja een groot gedeelte der Portugeezen te moeren / en sepden: Wat magt heeft de Kapitain om deesen Man op te hangen? Wy komen hier niet ten dienste des Konings, maar om ons eygen voordeel te soeken: en hy is niet meer als een Bastaard-Soon van den Gouverneur. Hier dooz wierd de Executie gestaaft / en Johan de Soso ging by den Kapitain / en sprak hem dus aan: Mijn Heer, wy weten niet waar wy sijn, en daar is reeds veel van ons Volk gestorven, en daarom is het voor tegenwoordig niet raadzaam, ons selven nog meer te verzwakken, alsoo wy niet weten, of wel yemand van ons weder sal t'huys komen; Wy versoeken derhalven dat gy desen *Engelschman* pardonneerd, alsoo hy soo goeden Soldaat als een van ons is, en de gequeltste geen gevaar loopt. De Kapitain swoer een duuren Eed / dat ik soude sterben / waat op de Soso en de andere Portugeezen versogten te mogen sien wat last hy om my te dooden had / en indien hy die niet van des Konings weegen konde toonen / dat ik dan vooz die tijd niet soude sterben / alsoo sy soo wel als hy vooz my souden moeten verantwoorden. Op dit seggen trad de Kapitain gramstoorig na byten / en deed groote betuygingen tegen Johan de Soso, seggende / dat hy een voorszpraak van Oproermakers was. Maar Johan de Soso sepde al 't geen hy gesegd had te sullen staaende houden. En dus wierd ik van de dood verlost.

Hier twee Maanden getweest sijnde / en ons sooveel doentlijk voorszien hebbende / gingen wy van daar

Hoe hy gered word,

door tulfchensprake der Portugeezen.

daa
onle
der
sien
en t
den
mo
De
uyt
qua
ten,
fiom
derf
wa
nos
fouit

Knir
v
d
S
n

sico
The
Joh
des
dere
na d
te k
Car
ren
Ter
ban
sche
gew
don
don

daar na een ander Opleis / daar veel Guineesche Wept
 onlangs gesaayd was. Hier bleven wy drie maan-
 den / tot dat de Wept rijp was. Hier van daan
 keerde al ons Volk weder na hups / uptgenomen is
 en twaalf jonge Varels : Want wy versogten van
 den Kapitain ons afscheyd / om ons aboutuur te
 mogen gaan soeken / 't welk ons gegeven wierd.
 My aangaande / is versogt mijn afscheyd enkelijck
 upt breef / dat de Kapitain my in het te rug keeren
 qualijck handelen soude ; En alle waren van gedag-
 ten / dat 'er qualijck raad was om weder t' hups te
 stomen / want wy wisten niet waar wy waren / en
 derfden de weg niet weder nemen / die wy gekomen
 waren / upt breef / dat de Pories, Lepos, Tomine-
 mos en andere Canibalen, ons soo swak siende / ons
 souden mogen overballen.

Verfoekt
 en krijg
 sijn af-
 scheyd.

III. HOOFDSTUK.

Knivets vreemde Togten met twaalf Portugeezen , die
 van de Wilde wierden opgegeten. Sijn verkeerren on-
 der de Canibalen , en naderhand onder de Portugeezen.
 Sijn vlugt na Angola. Hy word'te rug gebragt , en
 na meenigerley avonturen gevoerd na Lissebon.

DE twaalf Portugeezen , die neffens my van
 den Kapitain afscheyd kreegen / waren Fran-
 cisco Tavares, Louis de Pino, Gonsalo Fernandes,
 Thomas Delvare, Louis Loello, Matthias del Galo,
 Johan de Silvesa, Petro de Costa, Antonio Fernan-
 des Gorgedias, Emanuel Caldera, en nog twee an-
 dere. Na genomen afscheyd dagt ons raadsamer
 na de Zuyd-zee te gaan / als soo ledig weder te rug
 te keeren. Wy maakten tot dien eynde een groote
 Canoe upt de bast van een Boom / daar mede wy
 een geheele week lang de Rivier Jawary afvoeren.
 Ten eynde der selven vonden wy een kleme Buurt
 van ses Hupsen / dog die waren / soo het ons toe-
 scheen / een geruymen tijd herwaards niet bewoond
 geweest. Hier verlieten wy ons Vaartuyg / en
 vonden goed de reys over Land voort te setten. Wy
 vonden in deese Hupsen veel aarde Wotten en Krup-
 ken /

Hy ver-
 trekt met
 12 Portu-
 geezen ,

de Rivier
 Jawary af.

Komt in
 een ledige
 Buurt.

Wat daar
 gevonden
 wierd.

Een woest
Gebergte.

Goud ge-
vonden.

Een wonder-
lijk
glinsteren-
den Berg.

Hy vind
een Rivier,
die onder
den Berg
heen loopt.

Voorflag
om daar
onder heen
te vare.

ken / en in sommige derselven stukjens Goud aan de Lijnen / daar de Indianen mede hadden gaan bisseken / vast gemaakt. Wy bonden'er ook Gesceentens / die soo groen als Gras waren / en een meeninge van glinsterende Steenen / soo helder als een Kristal / die veel blauw en groen / of rood en wit / en by gevolg wonder schoon in 't oog waren. Als wy dit Goud / en Gesceentens sagen / maakten wy staat / niet verre van Potasin (Porosi) te sijn ; namen onse weg Zuid-west aan / en quamen op een groot en woest Gebergte. Naderhand quamen wy in een Plaats / daer byyne drooge aard / veel hoogtens en klippen waren / en daar verscheyde kleyne Rivieren haar oorsprong hadden. By veele deser Rivieren bonden wy stukjens Goud / van de grootte als een Haselnoot / en in de modder veel Goud / gelijk als het sand. Ten eynde van die Landstreek quamen wy in een fraaye Landsdoutw / daar wy dooz ons wpt / thien dagen eer wy'er konden bpkomen / sagen een glinsterenden Berg / die sulken glans van sig gaf / dat / als wy op de vlakte waren / en de Son begon tot sijn hoogte te komen / het niet doenlyk was daar op aan te gaan / alsoo onse oogen daar van schemerden. Wy quamen egter eyndelyk aan den voet van den Berg / daar wy seer veel Tamandros (Mier-beeren) bonden ?

Wy gingen twintig dagen of daar ontrent langs dat Gebergte / sonder een weg om'er te kunnen overkomen te vinden. Eyndelyk quamen wy by een Rivier / die onder den Berg heen liep. Hier overledden wy / hoe wy best daar souden dooz komen. Sommige van ons Geselschap oordeelden raadamer te sijn de voet van den Berg te volgen / als te wagen / om'er soo onder dooz te komen / want seyden sy / indien dit water niet dooz gaat / soo sijn wy alle verlooren / alsoo het onmogelyk is tegen deesen stroom te kommen te rug keeren. Maar ik antwoorde : Vrienden , wy mogen ons leven nu soo wel waagen als wy in verscheyde andere gelegentheden gedaan hebben. Indien wy dit niet doen , moe-

ten wy staat maken hier gelijk als wilde Beesten te leven, daar wy, soo lang het God beliefd, sullen leven, dog sonder agting, naam, of Godsdienst. En daarom is mijn oordeel, dat het raadzaamst is voor ons, indien wy kunnen, onder dien Berg heen te gaan, want ik twijfel niet, of God, die ons tot nog toe uyt oneyndige gevaren gered heeft, sal ons ook tegenwoordig niet verlaten. En 't is seker, indien het geluk ons diend, om tot aan de andere zijde te komen, wy sullen daar of *Spaanjaarden* of *Indianen* vinden, want ik verskere my, dat'er niemand van u is, of hy heeft wel hooren seggen, dat men van den top des Bergs *Potafin* by helder weder deesen Berg sien kan. Om mijn seggen besloten de *Portugeezen* onder den Berg door te varen; waar toe wy een groot *Wlot* van groote *Rieten* maakten / dat vierde half el breed / en ses ellen lang was / om'er op te komen leggen en slapen. Wy doodden verscheyde *Tamanders*, die wy droogden en brieden / om ons onderwegen tot spijs te dienen / alsoo het onseker was / hoe lang wy onder dat *Gewelfsel* wesen souden.

Vaartuyg
van ried.

Na dat wy alles beerdig gemaakt / en ons van hout doorszien hadden / bevalen wy ons selven *Gods* / en begaben ons in de onderbergse vaart. Het water maakte daar binnen sulken geraas / dat wy dachten dat het daar spookte. Wy gingen op een maandag's morgens het *Sat* in / en quamien'er uyt op een morgen (dag of het een / dan of het twee dagen daar na was / weet ik niet). Soo dra wy ligt gewaar wierden / waren wy verbljfd. Buyten komende / sagen wy aan weder zijden *Huyfen* / dies wy overlenden / wat door ons raadzaamst was / of wy ons sijn houden en sien souden in de nacht voorby te komen / dan of wy ons selven in der *Indianen* handen souden gaan overgeven. Met gemeene stemmen wierd goed gebonden / na de *Indianen* toe te gaan; Waar op ik seyde: Wel aan *Vrienden*, nadien wy hier in over een komen, laat ons nu met eenen vast stellen, wat wy doen en seggen sullen, want buyten twijfel sullen sy ons ondervragen, wie wy sijn, en waar wy van daan komen. De *Portugeezen* seyden,

Sy komen
door den
Berg.

En vinden
Indianen.

Die hen
binden ,

en onder-
vragen.

De Portu-
geezen
worden van
hen deer-
lijke ver-
moord ,

wy sullen seggen dat wy *Portugeezen* sijn , en ik : Ik sal seggen , dat ik een *Franschman* ben. Da dit overleg gingen wy na de *Huyzen* der *Indianen* , die ons stonde / met *Boogen* en *Pijlen* op ons aan quamen. *Nader* by ons gekomen sijnde / bonden sy onse handen / maakten ons om de middel met touwen aan malkander vast / en bragten ons soo na hunne *Huyzen*. Hier quamen ten eersten twee of drie oude *Luyden* ons vragen / wat wy voor *Volk* waren / waar op de *Portugeezen* seyden / dat sy *Portugeezen* waren / en ik / dat ik een *Franschman* was.

Twee wyren daar na / namen sy een *Portugees* , dien sy een nieuw hoorde om sijn lijf deden / 't welk van drie *Indianen* aan de eene / en van drie *ingeliskis* aan de andere zijde vast gehouden wierd. Dus wierd hy gebracht na een *Plein* / daar een oud *Man* hem quam seggen / dat hy rondom sien , en elk goede na. t seggen mocht , alsoo hy deselve niet meer soude sien. Straks daar op quam een *walkier* jong *Karel* / die in sijn aangesigt / en op de armen rood geberfd was. Deese seyde tot hem : Siet gy my wel , ik ben het , die veel van uwe *Natie* gedood heb , en sal u ook dooden.

Dit gesegt hebbende / sloeg hy den *Portugees* in de nek / soo dat hy onder de voet viel / en gaf hem toen een tweede slag / waar aan hy stierf. Soo dra hy dood was / maakten sy sijn bovenste huyd met een *Konijne-tand* los / vatteden hem by het hoofd en de voeten / en hielden hem soo in de blam. Dat gedaan hebbende / wreden sy met hunne handen het buytensse vel af / soo dat het vleesch bloot en blank was. Dervolgens sneeden sy sijn hoofd af / 't welk die hem had dood geslagen gegeven wierd. De darmen wierden uyt sijn lijf gehaald / en raitw gegeeten / eyndelikh wierden eerst sijne handen : daar na de armen / en soo dervolgens het geheele *Ligchaam* van lid tot lid in stukken gesneden. Hier van souden sy aan elk *Huyz* een stuk / waat op sy begonden te danssen / en alle de *Wijden* de *Wijn* beerdig te maken. Elk kookte op den volgenden dag sijn stuk in een *Pot* met water / op dat hunne *Vrou-*

En opge-
geecten ;

D
D
da
gen
gen
nie
le d
and
ma
wa
wy
en
hen
sepi
dar
en
der
mo
de
't
tal
ov
als
son
leer
hin
hen
do
ge
gen
tee
soe
La
sta
T
ne
ber
ter
mi
der

Vrouwen en Kinderen van het nat souden eeten.
 Dus deden sy drie dagen na malkander niet als
 danssen / eeten en drinken. Na verloop van die da-
 gen wierd op deselve wijs een tweede / en verbol-
 gens alle de overige Portugeezen, gehandeld / en
 niemand als ik overgelaten. Ik dan siende dat al-
 le de Portugeezen dus gedood waren / maakte geen
 ander staat / als op die selve wijs om te komen /
 maar de Indianen quamen my seggen: Vreesd niet,
 want uwe Voorouders sijn onse Vrienden geweest; en
 wy de hare, maar de Portugeezen sijn onse Vyanden,
 en maakten ons tot Slaven, en daarom hebben wy met
 hen gedaan, gelijk gy gesien hebt. Ik dat hoovende/
 sende geen reden om te vreesen te hebben, alsoo ik wist,
 dat sy mijne Vrienden, en niet mijne Vyanden waren,
 en dat ik een geruymen tijd als een gevangen Man on-
 der de Portugeezen geweest was.

Na dat ik twee maanden by deese Indianen, Ta-
 moyers genoemd / geweest was / trok ik sy tegen
 de Tomomines ten Oorlog op / en ik niet hen. In
 't Veld komende / hadden wy / alsoo de Wyanden by
 talrijker waren / byna te kort geschooten / en stonden
 op het Punt van na het Gebergte te bligten. Maar
 als ik sag / dat sy op een domme wijs bogten / en
 sonder order als Darren op den Wyand aanliepen /
 leerde ik hen / hoe sy sig in order stellen / en in een
 hinderlaag gaan leggen moesten / en dat sy dan wij-
 kende / de Wyanden in 't Zet konnen krijgen. Hier
 door wregen wy 't elkens de overwinning / en ik een
 groot aansen onder hen / soo dat sy mocht wilden te-
 gen den Wyand aangaan / of ik moest met hen op-
 teekken. Wijnen horten sloegen wy de Tomomines
 soo meenigmaal / dat sy genoodsaakt wierden hun
 Land te verlaten / en sig verded van ons neder te
 slaan / waar door wy dan in vrede leefden. Deese
 Tamoyers booden my verscheyden Vrouwen per so-
 nen aan / maar ik wilde daar niet mede te doen heb-
 ben / en gaf door / dat onse gewoonte niet was bin-
 ten ons Land Vrouwen te nemen. Deese Tomo-
 mines overwonnen hebbende / hadden wy vier maan-
 den vrede; maar ten eynde van die tijd quam een
 ander

dog Kai-
 ver ver-
 schoond,

mer hen te
 veld,

en leerd hen
 Oorlogen.

Vrouwen
 hem aange-
 booden.

Oorlog niet
 andere.

ander soort van Canibaleir, Topinaguers genoemd / sig ontrent ons op een Berg / van de Indianen Tamiva, of de Goud-berg genoemd / nederlaan. Soo dra wy hier van verscheidigd waren / maakten wy ons gereed / om tegen hen te Oorloggen / en trokken met vijf duysend Man op. Na vijf dagen quamen wy by hun Legerplaats ; maar sy / van onse komste verwittigd / hadden hun plaats verlaten / en de blugt genomen. Wy vervolgdense thien dagen / kreegen onderwegen veele oude Mannen en Vrouwen / die aanstonds wierden dood geslagen. Wy volgden hen na tot aan de kant van een groote Rivier / die wy niet dersden overgaan / alsoo wy vreesden by het Landen van den vband te sullen overballen worden. Derhalven keerden wy van die Rivier Morgege, weder na huys / daar wy in vrede bleven den tijd van agt Maanden / tot dat wy / gelijk straks verhaald sal worden / die plaats verlieten / en elders heenen trokken.

Vytflag
daar van.

Mistroofsi-
ge gedag-
ten.

Dier sijnde / ging ik geheel naakt / en had enkelijkt mijn Schamelhepd met eenige bladeren bedekt. Het gebeurde / dat ik op sekeren dag alleen was uytgegaan / om vooz plaister wat te visschen / daar ik neder sittende / by my selven bedenkende / in wat staat ik tegenwoordig was / en hoedanig ik te vooren geweest was / begon de tijd te verbloekken / dat ik oopt de Zee had hooren noemen / en my te bedroeven over mijn dwaashepd / dat ik mijn eugen Vaderland / daar my niet ontbrak / verlaten had / sonder hoop van herstelling / of eenig Christen Mensch oopt weder te sien. Terwijl ik hier dus / met die bekonimmerlijke gedagten beset / neder sat / quam'er een oud Man / een der Doornaamste Indianen, die een praatjen met my makende / verhaalde: Dat het hen had wel gegaan, als sy aan de Caap *Frio* woonden, want toen handelden sy met de *Franschen*, en hadden overvloed van alles, maar thans hadden sy nog Mesfen nog Bijlen, nog yets anders dat hen noodig was, soo dat sy seer armmoedig moesten leven. Ik gaf hem tot antwoord / dat ik van herten wenschte, dat hy en sijn volk wilde aan de Zee-kust gaan woonen, ter plaatse

Voorflag
aan een
Indiaan,

om elders
te gaan
woonen.

se daar sy voor de *Portugeezen* niet behoeften te vrees-
 sen. Na dat wy dus t'samen gepraat hadden / gin-
 gen wy elk weder na huys. Die *Indiaan* vertelde
 aanstonds wat ik hem gesegd had. Des anderen
 daags 's morgens quamen in het Huys / daar ik
 t'huys lag / ten minsten twintig der boornaamste
 van hun Stad / my vragen / of ik hen een plaats /
 daar sy Fransche Scheepen souden vinden / wist aan
 te wijzen. Ik gaf tot antwoord / dat men tusschen
 de Rivier de *Plata*, en een andere van de *Portugeezen* daar na ge-
 luyt werd
Dos Patos genoemd, sekerlijk Fransche soude vinden, wierd.
 en in allen gevalle daar van de *Portugeezen* niet konden
 beschadigd worden. Ik seyde hen verder, dat het be-
 ter was aan de Zee-kant, daar men overloed soude
 hebben van alles, te woonen, als hier, daar men niets
 als Wortelen had, om van te leven. Deese oude
Luyden my gehoord / en daar van onder hun volk
 berigt gebragt hebbende / was elk eben begeertig om
 die kust te gaan sien. Men maakte alles tot het
 vertrek nodig gereed / en trokken ten getale van der-
 tigt duysend op. Wy reysden over verscheide 30000 In-
 dianen
 trekken op. *Ber-
 gen* en *Rivieren* / en veele woeste Landen. Ontrent
 de *Rivieren* vonden wy verscheide kostelijke Ge-
 steentens. Dervolgens quamen wy in een sandige
 Landstreek / die twintig dagen reysens duurde / en
 namen onse weg Noordelyk aan / wy vrees van in
 het Land / daar meenigte van Spaanjaards sijn / te
 geraken / te meer / om dat dit Land vry Volk-ryk /
 en in vriendschap met de Spaanjaarden was. Die Amazonen.
streek hielden wy / tot dat wy aan het Land der
Amazonen (by de *Indianen* *Mandiscusyanas* ge-
 noemd) quamen / daar wy onse weg weder na het
Zuyden namen. Ik had de *Tamoyers* geern be-
 wogen / om tegen de *Amazonen* te *Dozogen* / maar
 sy dersden niet / om dat der selver Land vol volk
 was / en sy ligtelyk alle souden konnen om hal-
 raken. Aan de *Rivier* *Patos* gekomen sijnde / von-
 den wy eenige *Canoes* van basten der *Woumen* / daar De Rivier
 Patos,
 wy ontrent agt dagen de *Rivier* meede afvoeren ;
 daar dan de *Rivier* vry breed was / en aan weder-
 zyden veele afgehoudene *Woumen* lagen / waar
 wy

uyt wy giften niet verre van de Zee-kant te sijn / of
 wel by het een of ander Dlek der Waanasters, alsoo
 die noopt verre van de Zee-kust woonen. Als nu
 de Indianen merkten / dat sy hier ontrent sig fouden
 kommen nederstaan / vzaagden sy wy / wat ik nu
 best oordecide te doen? Ik gaf hen tot antwoord /
 mijns oordecels best te sijn ons stil te houden/en negen
 of thien kloekke jonge Mannen uyt te senden / om
 te vernemen of sy eenig Dlek of Stad ontdekken
 konden / die wy dan by nacht souden kommen ontrin-
 gen / en soo vernestieren. Deese voozslag wierd
 goed gefeurd / en thien uyt het midden van hen
 uytgesonden; maar die quamen in den laten avond
 weder te rug / sonder eenig Dlek gessen te hebben /
 maar sepden een groot pad langs de Rivier te heb-
 ben gevonden / en brachten verscheide eynden touwa
 mede / die sy onder wegen gevonden hadden. Dit
 deed ons denken / dat'er aan de Rivier-kant wel
 een Stad sijn mogt / en vast stellet om in den laten
 avond met onse Canoers de Rivier af te saken /
 om te vernemen of'er ergens een Dlek of Stad te
 vinden was. Wy gingen daar op t'scheep / voeren
 die geheele nacht / en quamen 's morgens ontrent
 hier wyren by een schoone Baay / en sagten de Zee
 hoor ons. Soo dra wy een Punt / die van het
 Land uytstak / hoor by waren / wierden wy een
 Stad gewaar. Wy setteden ons Volk soo haast
 mogeljk aan Land; ondertusschen wierd het vol-
 kommen dag / soo dat wy ten eersten van pennand /
 uyt de Stad na de Zee-kant komende / ontdekst
 wierden / waar op aansonds de geheele Stad op
 de been quam / en sy op ons afquamen / maar al-
 soo wy talrijke waren / en vrp beter ojder hielden /
 brachten haast op de blugt / en sloegen veele derselve
 dood. Wy kregen'er zoo soo Mans als Vrouwen
 personen gevangen / die de Tamoyers dood sloegen /
 en daar na op aaten / (deese Indianen worden Ca-
 ryos genoemd). De onthomene mannen ober Land
 hun blugt na S. Vincent, daar sy hulp van de Por-
 tugeezen versagten. In de Stad van de Caryos
 bonden wy een groote voozraad van Cassavie, Gu-
 neesche

die sy af-
 waren,

en komen
 by de Zee,

daar sy sig
 meester van
 de Caryos
 maakten.

neefche Weyt, Potato's, Plantanen, Meloenen en
diergelyke Druyten / die het Land myleverb. Wy
bonden er ook een groote meenigte Kealen van ag- De ont-
ten / alsoo daar onlangs een Karbeel gestrand was / menee-
en de Spaanjaarden over Land na Bonas Ayres op foken
de Rivier de Plata geweeken waren. (De Portugee- hulp by
zen hadden met deese Indianen vrede gehad / maar de Portu-
geezen,

oorloogden thans tegen hen).
Van deese Caryers quamen eenige op de Rivier
de Plata, daar sy hulp versogten / en andere / ge-
lyk reeds gesegd is / tot S. Vincent, waar van daan
de tiding overquam op de Rivier Janero, alwaar de
Portugeezen aanstonds een Vloot van Canoes en
Carveelen wtrusteden / daer Martinus de Saka (thans die hen
van de Rivier Javary, alwaar ik van hem afgesche- overvallen.
den was / weder t'huys gekomen) het gesag over
had. Sy quamen in de nacht op ons af / en omcin-
gelden de Stad. Ontrent drie uyren in den morgen-
stond / begon een Indiaan, met de Portugeezen over-
gekomen / die van de Stad toe te roepen / dat sy
haar souden stil houden / of anders alle ten Swer-
de overgegeven souden worden. De Tamoyers den
Indiaan hoorende spraken / begon den met hunne
Boogen en Pijlen een groot getammel te maken /
dog soo dra de Portugeezen een schoot deeden / ble-
ven sy alle als Menschen sonder Ziel of leven in
hunne Bedden leggen. Als het vervolgens dag
wierd / en mijn Meesters Soon my daar vond /
krupste en zegende hy hem selven / en vroeg my
waar mijn Dakkers gebleven waren. Ik ant-
woorde hem / dat de Indianen deselve gedood en op-
gegeten hadden. Ontrent thien uyren wierden alle
de Indianen buyten hunne Huysen gebracht / en on-
dersogt. Sommige van hen seypden / dat ik hen be-
voelen had de Portugeezen te dooden / en indien dat
niet wel uytviel / ik daarom soude sterben / maar En 10000
behaagde God de waarheid wyt hunne eigene mon- te dooden, en
den te ontdekken. Hier op wierden van de Portu- 20000 ge-
gezen alle oude Mannen en Vrouwen gedood / en van ren na-
men.
en bysonder die aan het vermoorden der Portugeezen
schuldigh geweest waren / ten getale van thien duy-
send

send Menschen / en verdeelde onder hen tot Slaven nog twintig duysend van hen.

Kniver
komt weder by
zijn oude Meester.

Trekt weder
by ten Oorlog.

Etaoca, of
Steenhuys.

Verrelling
van den
H. Thomas

Een Berg
Aboufanga
teram.

Een Vlek
van Ta-

Ik quam dus weder by mijn ouden Meester / en wierd met de Tamoyers na een Suiker-moolen / onlangs van hem gemaakt / gesonden. Hier wierd ik neffens de Slaven drie Maanden gebruyt / om groote blokken hout uit de Bosschen te halen. Op die tijd quam'er tijding van de Caap, de Koude (Frio) genoemd / dat de Canibalen, Waytacassen genoemd / sig een weynig Zuidwaards van die Caap, op sekerer Plaatsen / te voren van de Tamoyers bewoond / hadden nedergeslagen. Salvador Corea de Sasa sondt zijn Zoon Gonfalo Corea de Sasa derwaards / met wien ik / hoewel ongeern / moest mede gaan. Wy reysden agt dagen langs de Zee-kant / daar wy doorgaans overbloed van Vis hadden. Vervolgens quamen wy by een Plaats / genoemd Etaoca (het Steenen-huys), die soo sieck was als ik oopt pers gesien heb / want het was een groote hooge stots / daarmen gelijk als doot een ruyme Doot konde ingaan. De Indianen seiden / dat de H. Thomas daar voort hunne Doozouders gepredikt had. Niet verre daar van daan was een Steen / hebbende de grootte van vier groote stukken Geschut / die boven de grond op vier steenen / niet veel dikker dan een vinger / als op vier staken verheven was. Deese was / na het seggen der Indianen, van dien Heplig tot een Mirakel van hout tot steen gemaakt. Sy seiden ook / dat gemelde heilige Man de Vissen in de Zee aansprak / en deselve na hem luyfsterden. Langs de Zee-kant waren ook verscheyde groote Klippen / op welske men veele tekiens van bloote voetschappen / alle van eene grootte / sag.

Hier van daan gingen wy hier dagen doot een groote Woestijn / tot dat wy alle by een grooten Berg / Aboufanga retam genaamd / quamen. By dit Gebergte aan de Zee-kant vonden wy een kleyn Vlek van Tamoyers, die ten tijde van dien eersten overval doot Salvador Corea de Sasa derwaards ge-weken waren / en daar men sederd noopt van ge-

hoord

Sla- hoorde had. Hun Kapitein of Overste was / gelijk moeyers;
 Hy dooz tekenen te kennen gaven / honderd en twintig
 jaren oud / en egter wakker en lustig. Hy had
 een groote kloof in sijn lip / gelijk ook in sijne wan-
 gen / en in die alle een fraay groen Gesceente. Wy
 maakten ons meester van die kleyne Plaats / daar
 500 Zielen in waren / en vragden / of sy niet wis-
 sten / waar de Waytackers waren. Men seyde
 sullig wel te weeten / en bragt ons in de tijd van drie
 dagen by hen. Daar komende / quam deese Abou-
 sanga in 't midden der Portugeezen , en riep uyt:
 Die *Abousanga* nooyt gesien heeft, kan hem nu komen
 sien, en die my derst volgen, sal sien wat ik doen kan.
 Liep dat gesegd hebbende met sijn Boog en Pijlen
 in 't midden der vanden / daar hy met een-
 twintig Pijlen geschooten wierd / en drie Waytack-
 sers vooz onse oogen doodde. Maar sy namen / soo
 dra wy op hen aanbieden / alle de vlugt / soo dat wy
 maar eenen van hen gevangen kregen. *Abousanga*
 soo gewond / leefde nog vier wyren. De Portugee-
 zen vragden hem / waarom hy soo desperaat ge-
 weest was? daar hy op antwoorde / dat hy altijd
 als een vry Man geleefd had, en een groot Krijgsman
 geweest was, en liever sterven, als een gevangen Man
 sijn wilde. Dit gesegd hebbende / versogt hy ge-
 doopt te mogen worden / en dat men hem iets van
 God wilde voozstellen / met belofte van alles wat
 hem wierd voorgehouden te sullen gelooven. De
 Portugeezen seypden hem / dat God de Behouder der
 Zielen was, en den Menschen het leven geeft, en in-
 dien hy waarlijk berouw had, en gedoopt wilde sijn,
 hy soude salig worden. Hy antwoorde alles wat
 hem voorgefeld was te gelooven / en dat hy ver-
 sogt ten eersten gedoopt te worden / gelijk geschit-
 de / en dus stierf hy / God om sijn genade bidden-
 de tot sijn laatste wyre toe. Hier van daan keerden
 wy weder na huns. 't huns gekomen sijnde /
 gaf *Gonsalo Corea de Sasa* soo goeden getuygenis
 van my / dat sijn Vader my bebal hem allerwegens
 op te passen. Op die selve tijd quam'er tijding uyt
 Portugal, dat een Vloot Engelsche Scheepen na
 D 5 Bra-

Hun Kapi-
tain 120
jaren oud,

En was op
een despe-
rate wijs
moedig.

Word doo-
delijk ge-
wond.

Word on-
derwefen
van God,

en gedoopt.

Hy stierf.

Portugee-
zen maken

een Fort,
dat door
de Zee weg
gespoeld
wierd,

Met het
Geschut.

Tower wil
dat nyr de
grond op-
halen.

Toefsel
daar toe.

Daer Kni-
vct op
groote be-
lofte mede
in Zee sakt.

Met een
steen aan
sijn lijf vast
gebonden.

Brasiliën stond te komen / waar op de Gouverneur
op een hoogte aan de mond van de Haven een Fort
liet maken / edog soo dicht op het water / dat het
die Maanden / na dat het gemaakt was / met al
het Geschut / dat'er in was / door de Zee wierd
weggespoeld. Ik heb te voren verhaald / dat een
bierendeel jaars / na dat ik gebangen was / het
Schip Desire nyr de Straat van Magellanes op het
grootte Eyland quam / daar 16 van hen dood gesla-
gen / en eenen Andries Tower gebangen wierd. De-
se had kennis van de Genees-konst / en deed veele
frayve kuren tot herstelling van Sieken. De Por-
tugeezen sagen hem / alsoo hy veele saken wist te
voorzeggen / vooz een Eubenaar aan. Hy had
maar een oog / en in de plaats van sijn ander oog
seyden de Portugeezen / dat hy een familiaren (ge-
meensamen en dienstbaren) geest had. Deese Man
gaf vooz / een middel te sullen wywinden / om het
Geschut / dat in Zee lag / nyr te halen. Hy liet
een lederen kleed maken / dat soo besnuerd en be-
pekt was / dat'er geen water konde in trekken / en
bervolgens een groot hoofd / dat insgelijks geheel
bepakt wierd / met een groote neus / en vooz desel-
ve drie / en vooz de mond twee blasen. Met dit
toefsel versogt hy my na de grond der Zee te gaan /
seggende / dat het gemaklielyk te doen was. Ik
gaf hem tot antwoord / mijn leven daar aan te sul-
len wagen / indien ik'er wel vooz soude beloond wor-
den. Hier op riep my de Gouverneur / en seyde : Ik
sal u thien duysend kroonen / en een paspoort ge-
ven / om na uw Vaderland / of werwaards gy
wild / te vertrekken / indien gy aan het ooz van
een der stukken een ring hond vast maken. Ik sey-
de met Gods hulp mijn bestie te sullen doen.

Als mi alles gereed gemaakt was / bragten de
meeste Portugeezen my ter plaatse / daar het Ge-
schut verlooren was / 't welk met groote statie / en
gebeden / dat God my goed geluk geben mogt / toe-
ging. Het lederen gewaad hebbende aangedaan /
wierd ik op agterhien vadem diepte in Zee geworpen /
met een grooten steen aan my vast gemaakt. Waer
alsoo

also
was
sch
geon
yijn
ficer
aan
een
het
qua
gest
na
wa
S
aff
lan
niet
om
boo
So
in b
geer
Tu
S
den
ster
na
na
and
den
de
dat
gro
Go
Ha
wy
ma
boo
niet
zen
Pa

alsoo het hoofd by groot / en wel bepekt en betard was / hield het water my om hoog / en ondertuschen wierd ik door de swaarte van de steen / die by groot was / na beneden getrosken / 't welk my soo pijnlyk viel / dat my docht / dat het touw / daar de steen aan mijn lijf mede was vast gemaakt / my aan sulken soude getrosken hebben. Dies ik met een Mes / dat aan mijn hand vast gemaakt was / het touw afsneed / en dus ten eersten boven water quam / daar ik aansonds de blasen van mijn aangesigt afrukte / en het leder open sneed / alsoo ik byna gestikt was / en in een geheele Maand niet wist wat ik deed.

Die hem soo sterk na beneden, gelijk de blasen om hoog trokken.

Hoe sig daar van ontloeg?

Ongemak daer van behouden.

Ik hield by mijn Meester geduurig aan om mijn afscheyd / alsoo ik verlangde weder in mijn Vaderland te komen / maar de Gouverneur wilde my niet laten vertrekken. Als ik dan geen middel sag / om afscheyd van mijn Meester te krijgen / nam ik door na Angola te vlugten / om den koning als Soldaat soo lang tot Malangano te dienen / tot dat ik by den koning van Anyeca, die tegen de Portugezen Oorlogde / en door Priester Jans Land in Turkyen soude konnen komen.

Knivet neemt voor na Angola te vlugten.

In gevolge van dit voornemen boegde ik my op den 27 Juny 1597, byten weeten van mijn Meester / op een Scheepsen van Emanuel Andreas, om na Angola te komen. Op die reys dreeven wy soo na by de Kaap van goede Hoop, dat wy alle geen ander staat / als dat wy souden vergaan / begonnen te maken / alsoo de Zee daar seer hol gaat / en de Golven door de bloed op sulken wijs breeken / dat geen Schip het kan uytstaan. Hier brak onse groote / en Besaans-mast; maar het bejaagde God ons een Oostenwind te geven / die ons in de Haven van Angola bragt. Dief Maanden waren wy onderwegen / soo dat andere Scheepen / twee maanden na ons van de Kilbier Janero gebaren / voor ons aldaar waren. Ik dat hoorende / dreef de niet aan Land gaan / wyl vrees / dat de Portugezen my mogten kennen. Daags na dat wy in de Haven gekomen waren / quam een groote Boot by ons

Gaat heymelijck t' scheep.

Onstuymige Zee by de Caap de bona Esperanza.

Komt in de Haven van Angola na 5 maanden varens.

En van daar
tot Mafan-
gano.

Daar hy
agterhaald,

en weder na
Angola,

en van daar,
wel niet
yfet bella-
gen

nade Rivier
Janero ge-
fonden.
wierd.

ong's aan hoojd / ons vragende / of wy geen Cassa-
vic-meel te verkoopen hadden? Wy sepden van ja /
en vraagden hen / waar hun reys heen lag? die sepden
Guanfa Tomafongano op te varen. Dit quam mijns
oorders seer wel tot mijn oogmerk te pas / en ging
in hun Boot over. De Portugeezen sagen vzeemd
toe / dat ik soo gewillig na Mafangano ging / daar
niemand / als het in sijn keur staat / heen wil / en
de Menschenen gelijk als jonge Kiekens sterven.

Wy voeren de Rivier Guanfa op / negen dagen
lang / in welke tijd twee Portugeezsche Soldaten
sterven door de ongemeene groote hitte / die tot het
herte toe door drong. Drie dagen tot Mafangano
geweest sijnde / sond Don Francisco de Mendosa
Fortado de Gouverneur van de Stad Congo, die
van Salvador Corea de Sasa, sijn bysondere vriend /
een brief ontfangen had / om my te vervolgen. De-
se my in handen hebbende / bragt my te Land door
het Land van den Koning van Congo, en wy qua-
men na ses dagen reysens by een plaats genaamd
S. Franciscus (daar de Gouverneur was) / niet ver-
re van het Kijk van Manicongo. De Gouverneur
my siende / sprak my met beleefde woorden aan / en
vraagde / wat my bewogen had soo van selfs na
Mafangano te gaan? waar op ik hem verhaalde /
dat ik Salvador Corea de Sasa lang gedient / en veele
gebaren in den dienst van hem en sijn Soon uytge-
staan / en noopt eenige vergelding daar voor van
hen genoten had / en dat daarom voorgenomen had
liever mijn leven in des Konings dienst te wagen /
als langer des Gouverneurs Slaaf te blijven. De
Gouverneur gaf order / my na Angola te brengen /
en liet twee ptere Bouten om mijne beenen slaan /
op dat ik niet soude kunnen weg loopen. Dierchien
dagen daar na wierd ik in een Carveel van Franciscus
Lewes te rug gesonden / en quam in twee maanden
weder op de Rivier Janero, en wierd met mijn Bou-
ten aan de vdeeten by den Gouverneur gebragt / die
my siende / begon te lachen / en schimpende welle-
kom uyt Engelland heetede. Een tijd lang dus met
my

my geboert hebbende / beval hy de Bonten van mijn
ne voeten af te doen / kleeedde my / en deed my wel
onthalen.

Na dat ik nu ontrent twee Maanden by hem ge-
weeft was / quam een kleyn Oorlogsschip aan de
grande (het groote Eyland), daar eenen Abraham
Kock Kapitein op was. Deese paste op de Schee-
pen / die van de Rivier de Plata stonden te komen ;
welke hy sekerlyk soude genomen hebben / ten
ware vyf Maats met sijn Boot hem ontloopen /
en dat hy daar lag ontdekt hadden ; want seven da-
gen na sijn vertrek quamen drie Carveelen op deselbe
Kee. Deese vyf Maats wierden gekregen van een
Monik / die van S. Vincent quam / en dus na de
Rivier Janero gebragt. Ik stond te dier tijd wel by
den Gouverneur / en deed hen soo veel gunst genie-
ten / als in mijn magt was / bysonder aan eenen
van hen / Robert Heixt genoemd / dien de andere
sejden een Edelman te sijn. Ontrent drie Maan-
den woonden wy in eene Stad / daar eenen Thomas
Cooper, een getrouwd Man/aan de Zee-kant woon-
de / en sijn koopmanschap deed. (Wy waren thans
negten Engelsche, en drie Nederlanders). Hier be-
slooten wy / als de Scheepen van de Rivier de Plata
quamen / een derselbe wpt de Haven af te loopen.
Heixt nu ging dagelijks met my aan het Huis van
een Portugees, daar ik seer wel gesien was. In dit
Huis quam hy op sekere nacht / en stal een doos-
daar 60 Reaalen van agten / en twee of drie stuk-
ken Hollands geld in waren. Ik versogt hem het
geld weder te regt te brengen / maar Heixt, die een
losse Onant was / besegende my seer qualijk / en
ging na den Gouverneur/dien hy ontdekte alles wat
wy hadden voorgenomen / en sejde dat wy alle ket-
ters waren / en hy een goed Catholijk was / en dat
ik's avonds te voren de sleutel van des Konings
Magasijn / om'er Muskietten en Krupd wpt te ha-
len / gestolen en aan het Huis van Thomas Cooper
gebragt had / maar het belieft de God / dat wy wier-
den beschuldigd / eer het gedaan was / want an-
ders souden wy sekerlyk alle daarom hebben moeten
hangen.

Hy begun-
stigd 5 En-
gelsche
Maats,

Die een
aanslag op
een Portu-
geez Schip
maken.

Welk een
Heixt,
reeds een
dief, ont-
dekt, met
alle om-
standighe-
den.

Dog wierd
anders be-
vonden.

hangen. Wy wierden alle by den Gouverneur gebragt / daar wy alles ontkenden. Dog Heixt seyde: Mijn Heer, send na het Huys van *Thomas Cooper*, en gy sult daar 20 Musketten en Kruid, dat *Antony* ten cynde, als ik gesegd heb, uyt des Konings Magasijn gestoolen heeft, vinden. Indien sijn Agtbaarheyt het soo niet bevind, seg dan dat ik een leugenaar en quadspreker ben. Hier op wierden wy alle op order van den Gouverneur in het Gevangenhuyjs gebragt / die aanstonds met Heixt na *Thomas Coopers* Huys ging / daar hy nog het een nog het ander vond. Hy ging na het Magasijn / en sag daar alles onaangetoerd / en op sijn plaats. Dit maakte hem toornig op Heixt, dien hy dus op onwaarheid bedonden had / en deed hem seggen / dat hy nooyt sulken schoonden en boosaardigen slag van Menschen gezien had, als ons die elkander sogten te verderven. Maar 't liep niet lang aan / of Heixt wierd om sijn quaad gedrag van den Gouverneur na Angola versonden / waar van daan *Don Francisco* hem na *Matangano* soind / daar hy in een elendigen staat stierf. Ontrent die selve tijd wierd *Andries Tower* beschuldigd / bleefsch op een vrijdag gegeten te hebben / en daar over gebangen geset / dog wierd ontslagen / mits dat hy honderd Reaalen van agten betaalde. Na dat hy een Maand op vyve vorten gesteld was / nam hy de vlugt na *Fernambuco*. De Gouverneur hier van verstendigd / soind twee kleyne Carveelen, om hem te agterhalen en te rug te brengen. Op een derselve was desselvs Soon *Gonsalo Corea de Sala*, des Opper-priesters (Bisschops) Neef / en veele jonge Edelleden. Deese in Zee / en niet verre van het Schip / daar *Andries Tower* op was / gekommen sijnde / ontstond'er schielijch een groote storm / soo dat het kleyne Carveel, daar des Gouverneurs Soon op was / de Zee niet konde houden / maac tegen het Land moest aansetten / alwaar drie van hen / en onder die des Bisschops Neef / bleven / en alle in verjikel van te verdinken geraakten / dog door hulp van *Martinus de Sala*, die met honderd Slaaven daar ontrent *Brasilien-hout* voor een Schip van sijn

Heixt word
na Angola
gefounden.

And. Tower
had op
een vrijdag
vleesch ge-
geeten.

Word daar
over ge-
boeyd.

En gevlugt
sijnde,

agterhaald.

sijn
deert
Fern
Jan
geha
ven
den
Sch
pita
toor
Go
ten
mel
trek
de
vas
om
uw
hel
wie
inge
den
Ang
raa
de
De
wa
des
te
aat
In
Ver
ber
aan
Go
ma
de
sch
me

sijn Vader gereed maakte / behouden wierden. Ondertusschen settede het de andere Carveel dooz na Fernambuco, en bragt Tower te rug na de Rivier Janero, daar hy gebangen geset wierd / en soude gehangen sijn / ten ware de geheele Stad om sijn leven gebeden had / soo dat hy na Mafangano versonden wierd / daar hy stierf.

In 't Jaar 1598 quamen hier twee Hollandsche Schepen / daar Jasper Ferdinand een Hollander Kapitein op was / en hun Drij-brief wt Portugaal getoond hebbende / bragten met believen van den Gouverneur alle hunne Goederen aan Land / hogten en verhogten drie Maanden lang / en versamelden veel geld. Als nu die Kapitein op sijn vertrek stont / seiden de Koninglijke Bediende / dat de Brief niet goed was / en wilden sijne Schepen vast houden / maar de Gouverneur sende : Waarom hebt gy daar te voren niet op gelet, als ik hen op uw woord, seggende, dat sijn Vry-brief goed was, heb laten binnen komen? Gy moogd seggen wat gy wild, nadien hy met mijn verlosen op mijn woord is ingekomen, sal hy, sonder daar over gehoord te worden, ook weder vertrekken. Dus betrok hy na Angola.

Niet lang daar na quam de Gouverneur Generaal van de geheele Brasilsche kust / Don Francisco de Sasa, op de Rivier van Janero met twee Hulken. Deese hoorende / dat Jasper Ferdinand na Angola was / sond een Carveel derwaarts / met order om dessefs Schepen ten dienste van den Koning aan te houden. Hy dat merkende / ging aanstonds aan boord / en in spijt van de Portugeezen onder zepl. In het selve jaar quam Francisco de Mondunla de Veconsales, om in plaats van mijn Meester Gouverneur te sijn / boor het Land / en met een Hulke aan de mond van de Haven / op deselve tijd / als de Gouverneur Salvador Corca de Sasa een nieuw-gemaakte Supher-moolen ging besien. De Hulke in de mond van de Haven komende / loste sijn Geschut. De Gouverneur de reden van dat schieten niet wetende / liet aanstonds een groote Canoc beerdig

en na Mafangano gelonden.

Twee Hollandsche Schepen :

die men wilde aanhouden,

dog door order van den Gouverneur vry raken.

Een nieuwe Gouverneur voor het Land.

Salv. Corca de Sasa gaat

daar na vernemen. dig maken / om na buyten te varen / en bescheyd van het schieten hebbende bekomen / weder na de Stad te keeren. Wy waren geen half wyr in Zee geweest / of daar quam een groot onweder op / waar dooz onse Canoe omsloeg. Hier soude de Gouverneur vergaan sijn / ten ware God booz al / en ik hem geholpen had / want alle sijne Slaven s'woornen na het Land / maar ik en Domingo Gomes een Mulate (Mestize) Slaaf / vatteden hem in Zee tusschen ons beyden op / en brachten hem by de Canoe, daar hy sig aan vast hield / tot dat wy hem nader aan het Land brachten; maar daar brak de Zee / gelijk als met Bergen / en het was geschapen / dat wy hier alle souden moeten sierben / alsoo de Zee ons tegen de Sand-bergen stond te werpen / en weder Zeewaard in te drijven. Als ik eyndelikh te Land gekomen was / sag ik in Zee mijn Meester met een grootte Vaar aankomen / en soo dra deselve brak / paste ik en mijn goede Vuend Domingo Gomes op hem / en sleeten hem wyt de Zee na het Land / dog dagten / dat hy het soude bestorben hebben / alsoo hy niet een woord konde spreken. Wy dat siende / vatteden hem op / en namen hem met de beenen om hoog tusschen ons beyden / waar dooz hy veel water quijt raakte / en alsoo hersteld wierd / hem wel besiede / septe ik : De Zee maakt geen onderscheyd tusschen een Gouverneur en andere Menschen. Des anderen daags ging de Gouverneur binnen / daar hy sijn Opvolger vond; ober wiens komst ik niet weynig verblid was / alsoo ik nu hoopte de tijd / daar ik soo lang na verlangd had / gekomen te sijn / om binnen korten na mijn Vaderland te konnen keeren.

Spreeke
 met den
 nieuwen
 Gouverneur,

In 't self de jaar quamen vier Hollandsehe Schepen / die haar Anker in de mond van de Haven lieten vallen / waar op de geheele Stad in 't Geweer quam. Mijn Meester was te dier tijd in sijn Supper-moolen / en ik paste in de Stad op sijn Doud. Deese nu siende / dat de Portugeezen met hun Geweer heen en weder liepen / gebod my met een Musket na een der Forten te gaan / gelijk ik deed.

Daar

Da
 neu
 orde
 die
 nam
 gaa
 ges
 vea
 sou
 sno
 sepd
 na
 een
 neu
 dat
 de
 en-
 ges
 dar
 te E

M
 een
 de
 De
 an
 St
 ha
 wa
 sch
 sijn
 ten
 de
 G
 ha
 en
 m
 gel
 in
 aa
 da

Daar gekomen sijnde / besag de nieuwe Gouverneur de Manschap / die in het Fort was / en gaf order Kruid en Loot te brengen. Na dat ik met dien nieuwen Gouverneur (die genoeg in my nam / om dat ik met mijn Geweer wel wist om te gaan / en hy de Engelsche als goede Soldaten preeg) gesproken had / waarschoutde sekeren Johan de Selvea hem / dat hy nauw na my sien moest / of ik soude na de Hollanders overloopen / alsoo ik wel snooder als dat gedaan had / en geen swarighepd seyde hy / soude maken / op een stuk houtz by nacht na een der Scheepen te swimmen; en vertelde met eenen / wat ik al / by mijn Meester den Gouverneur / uytgeboerd had. De nieuwe Gouverneur dat hoorende / quam my by de hand batten / en leyde de my soo na het Gevangenhuis / daar ik seiven-en-twintig dagen in bleef leggen / en niet eerder uyt geslaakt wierd / voor dat de Hollandse Scheepen van de mond der Haven vertrokken / en na het groot Eyland getweken waren.

dog word
van een
Portugeez
lelijk be-
drogen.

Hy legd 27
dagen ge-
vangcn.

Na dat de Gouverneur Generaal rupia twee Maanden tot S. Vincent geweest was / quam'er een groote Hulk van Amsterdam, genoemd de gulde Weereld; daar Laurens Bitter Kapitaïn op was. De Hulk was aan het Eyland S. Thomas, en een ander / de Prins genoemd / en vervolgens in de Straat van Magellanes geweest / daar veel van haar volk gestorven was. Maar door tegenwind waren sy genoodsaakt geweest weder na de Brasilsche Kust te keeren. Deese tot S. Vincent gekomen sijnde / liet met sijn Boot aan den Gouverneur weten / dat sy kooplieden waren / en vrijheyd konnen de verrijgen / daar koophandel wilden drijven. De Gouverneur Generaal verskerde hem onder sijn hand en Segel / dat hen geen leed geschieden soude / en dat sy des Konings tol betaald hebbeude / souden mogen vertrekken dan en wertwaards het hen soude geseben. Hier op quam de Kapitaïn met sijn Hulk in de Haven / en gaf order sijne koopmanschappen aan Land te brengen. Gemelde Gouverneur quam dagelijks by den Kapitaïn aan Boord / om hem te

Een Schip
van Am-
sterdam;

krijgd vrij-
heyd van
handel,

befoeken / daar hy hem dan beloofde groote vriendfchap te fullen toonen.

dog word
verraderlijk
afgelopen.

Als nu al de Kroopmanschap was te Land gebracht / en de meeste Hollanders ook aan Land waren / voeren een heel deel Portugeezen na de Hulk, fingende / en op de Giterne fpeelende. De Vlamingen (Hollanders) hen op foodanigen wijs fiende komen / dagten geen quaad / dief de Portugeezen op het Schip met hen fprongen en dronken. Maar eyndeljk als 'er de Vlamingen minft op dagten / trokhen de Portugeezen hunne Deegens / ftaken 'er twee dood / en maakten fig meester van de Hulk ten dienfte des Konings.

De Gouverneur
Generaal
foekt
Goud-
mijnen.

In 't begin van 't jaar 1599 quamen booz de Stad Bacia negen Hulken / dog die konden niets upthoeren. Vier maanden / na dat de Gouverneur Generaal tot S. Vincent geweest was / had mijn Meester daar pets te doen. Als ik dan met hem daar quam / was de Gouverneur Generaal vijftig mijlen Landwaard in getrokken / na een Plaats / daar hem berigt was / dat veele Goudmijnen waren / maar daar komende / vond 'er niet dat den arbejd betalen soude konnen. Derhalven foud hy verder Landwaard in na een Plaats Etapufik genoemd. Ik / als kennis hebbende van de Plaats / kreeg order van den Gouverneur Generaal / om derwaarts te gaan. Wy daar komende / vonden 'er ongemeen goede Mijnen / en bragten hem wat van de aarde / en verfchepde klepne ftrukjens Goud mede / die wy ter Plaatsen / daar het water de aard had weg gefpoeld / vonden. De Gouverneur Generaal was 'er in fijn fchik mee / gaf 'er ons meer booz als het waardig was / en foud het na den Koning / met verfoek / om te laten onderfoeken / of men daar in werken soude / of niet. Hy foud ook mede veertig duyfend ponden waarde aan zilbere Platen / die hy upt de Myn van S. Paul, twaalf mijlen van S. Vincent, had laten klaar maken. Terwijl ik tot Etapufik was / vertroft mijn Meester weder na hups / dief ik drie maanden / tot dat 'er Scheepen na de Ghibier Janero voeren / booz Soldaat diende.

Kniver
vind'er
goede tot
Etapufik.

Silver na
Portugal
gefonden.

Kniver
diend voor
Soldaat.

Ik

Ik wierd van den Gouverneur Generaal hoorz mijn
moepre seer wel betaald / en weder na mijn ouden
Meester gesonden. Na die tijd wierd ik van mijn
Meester na een Plaats / de Orgelen genoemd / ge-
sonden. Het is een Berg / die men van de Rivier Janero
sien kan / daar wy een kleyne Goudmijn / en
veele goede Gesceentens vonden.

En nadet
hand na
een Goud-
mijn ver-
sonden.

Op die tijd quam'er een Hulke uit Spaanjen , die
een Bisschop en een Spaansch Gouverneur oer-
bragt / die met een kleynere Daartwyg na de Rivier de
Plata , en van daar na Somma stonden te gaan.
Miet lang na dat dit Schip op de Rivier gekomen
was / deed sig in die Landstreek een siekte op / sin-
de gelijck als Maselen / maar in der daad soo arg als
de Pest / want op de Rivier Janero stierben in de tijd
van drie maanden meer als drie duysend Indianen
en Portugeezen. Als ik nu op die tijd van de Sijp-
ker-molen in de nacht met een Bark / om Brasiliën-
hout hoorz de Hulke in te scheepen / af en aan voer /
swol mijn een been soodanig door de lugt / dat ik
het niet beweegen konde / want het is gemeen / en
hoorz yemand / die heet is / in dit Land wy gevaar-
lijck / s nagts in de lugt te gaan ; want alsoo het een
heet Land is / dvingd de lugt sterk door / en ont-
steld schielijck 't een of 't ander Lid van 's menschen
Ligchaam. Het duurde wel een maand / dat ik veel
ongemak aan mijn been had.

Een Schip
uyt Spaan-
jen.

Een misse-
lijke Siekte,
die veel
Menschen
weg nam.

Knivets
been swelt.

In 't jaar 1601, den 14 Augusti ging de Gou-
verneur van Jenero Salvador Corca de Sasa met sijn
Wrouw Donna de Soso in de laatstgemelde Hulke
't scheep / om na Fernambuco te varen. Wy zepl-
den Oostwaards aan. Den 15 hielden wy het
nog al Zeewaard in na het Oosten. Den 16 dito
setteden wy het na het Noord-oosten / en kregen ont-
rent thien uyrende Caap in 't gesigt. Den 17, 18,
19 hielden wy met een Noord-westen Wind het ge-
durig Oostelijck aan / om dat wy hoorz de Sanden en
Klippen van Abrollos, tusschen de Caap en Spirito
Santo leggende / vreesden. Den 20 hadden wy een
Zuydenwind / en zeplden Noord-oost aan / tot den
25 dito, wanneer de Wind Noordelijck liep / en wy

Hy vertreke
mer sijn
Meester na
Fernam-
buco.

Hun koers ;

Sy mijden
de Abrol-
los.

Oostwaards verder in Zee voeren / welke hoers wy tot den laatsten dag van de Maand hielden. Den 1 van de volgende Maand zeyden wy met een Zuid-veste Wind langs de kust Noord-oost aan tot den 7 dito toe. Den 8 peylde de Schipper en Stuurman de hoogte van de Son / en bebonden ons op thien en een halve Graad aan de Zuidzijde der Linie te sijn. Terwijl deese t'samen van de Kieps spraken / quam een Matroos seggen / dat hy twee of drie Disjens opgehaald had / waar op een Spaanjaard Gaspar Conquero, die op deese kust wat bedreeven was / tot den Schipper seyde: Sie toe / want ik vrees / dat gy nader by Land sijt / als gy denkt / alsoo gy niet weet / hoe de stroom u Westelijck aan na het Land set. De Vlamingen seyden / hy soude sig met het sijne moepen / en dat sy buyten hem wel souden weeten wat hen te doen stond. De Stuurman seyde / dat sy nog ruim veertig mijlen van het Land waren / en nam de hoers Noordelijck aan. Den 9 dito ter middernagt wierden wy Land gewaar / dies de Stuurman aanstonds sijn Diepsoot uytwierp / en maar agt vadem water bindende / de Matroosen beval de Zeylen te wenden / 't welck geschiedde / de wind Noord-oost sijnde / maar alsoo wy dicht onder het Land waren / konden wy niet in Zee komen / want wy sagen aan Stuur-en Bakboord van ons Klippen / en eer wy onse Ankers konden klaar maken / hadden wy de Klippen in 'n soo nabij ons / dat wy geen ander middel sagen / als tegen de selve aan te lopen / daar wy alle souden vergaan sijn / ten ware het God beliefd had ons te redden; want wy sagen reeds met onse Dooz-steven wel een half wy lang op een der Klippen / en maakten al gereedschap om onse Masten te kappen en verschende kisten en koffers ober boord te werpen / alsoo het onmogelijck geagt wierd iets te konnen behouden / maar 't beliefd de God als wy'er minst om dagten / dat een groote Zee boven de Klip brak / en ons tusschen de Klippen en Kissen op agt vadem water settede / waar dooz wy dan met de hulp van God uyt dat gebaar ontquamen.

Vervallen
onverwagt
na het
Land.

En tusschen
de
Klippen,

daar sy vast
raken,

en door de
Zee weder
afquamen.

Daags

Daags daar aan sagen wy langs het strand ee-
nige Canibalen, waar op de Gouverneur order gaf
my aan Land te setten / om met die Wilde te spre-
ken / en van hen te vernemen op wat Kust wy thans
waren / en of wy over Land na Fernambuco kon-
den komen. De Kapitaïn deed een Mamuluk, (Me-
stize) Antonio Fernandes genoemd / neffens my aan
Land gaan / maar deese by het Land komende /
derfde / uyt breeg voor deese wilde Canibalen, niet
aan Land treden. Ik ging derhalven alleen / en
hen na de wyse van dat Land gegroet hebbende /
vraagde ik / hoe die Plaats genoemd wierd. Sp-
sejden / datse wierd genoemd Cororeyspe, dat is /
de Rivier der Vorskchen, en dat wy niet verre van
de Kibier van S. Franciscus waren / en wat verder
na het Noorden de Kibier / S. Michiel genoemd was.

Sy sejden Slaven te sijn der Portugeezen tot Fer-
nambuco, en Dee na Bahia de Todos Santos ge-
bragt hadden / waar van daan sy weder na huys
keerden. Een deeser Slaven ging met my na boord /
daar hy met den Gouverneur sprak / en hem veel
vertelde. Op den volgenden dag versogt des Gou-
verneurs Vrouw haar Man / het Schip te verla-
ten / en over land te gaan / 't welk hy op haar ver-
soek toestond / en in gevolg van dien alle syne koste-
lijkheden liet aan Land brengen. Dus schepdden
wy van ons Schip af. De Gouverneur gaf den
Schipper order / om / indien hy konde / na Fer-
nambuco, of anders na de Bahia, en van daar /
soo'er andere Scheepen vertrokken / na Portugaal
te varen. In de Hulk waren negen Vaten met Sil-
ber / voor Diego de Quadro door den Gouverneur
Generaal Don Francisco de Sasa ingescheept / die
toe Fernambuco mijn Meester Salvador Corea de Sa-
sa te besorgen overgegeven wierden. De Plaats /
daar wy onder Land dreen / was nog veertig mij-
len van Fernambuco. Op die Kieps van de Rivier der
Vorskchen, of van de Klippen genaamd Bayhas De-
amrobrio, moest ik en Domingo Gomes twaalf
mijlen ver' een goude Doos voor mijn Heer en
Vrouw dragen: want van der Vorskchen Rivier tot

Knivet
spreekt met
Canibalen,

die hem
seer be-
scheyden-
lijk berig-
ten van al-
les.

Sy vervol-
gen hun
reys over
Land.

En laten
het Schip
voort va-
ren.

9 Vaten
met Silver
daar in.

Knivet
moet een
goude
Doos dra-
gen.

aan Upavasou waaren reeds drie mijlen (dit is een sonderling bequame Plaats / om water in te nemen). Van Upavasou tot aan een andere Rivier / Calvays, tot aan de Rivier / die S. Michiel genoemd word / waren nog vier mijlen. Hier rusteden wy drie dagen / en bonden daar een seer rijken Mameluk, Johan de Recho. Aldaar huurde de Generaal een kleyne Disschers Boot / om'er mede na Fernambuco te varen. Maar op dien selven dag als wy met dit kleyne Vaartung van gemelde Rivier waren onder zeil gegaan / stond'er een groote Storm uyt het Noord-oosten op / soo dat wy ons best dedden / om niet groot perijkel van ons leven weder in de Rivier te komen / maar wy wierden door de sterke wind gedreven op een klip / die niet verre van het Strand ten Zuid-westen van de mond der Rivier lag / daar aanstonds alle / die swommen konden / in Zee sprongen / en aan Land swommen / 't welk onse Boot soo veel verlichtede / datse weder vlot raakte. Hier op seide de Gouverneur en sijn Vrouw / de reys te Land te willen voortsetten / gelyk wy dan dedden / en 's anderen daags by een andere groote Rivier / Uno genoemd / drie mijlen van die van S. Michiel, quamen / (deese was soo ruym / dat een redelyk Schip daar op / om water in te nemen / konde). Hier van daan quamen wy by een Rivier Jaquarealik, waar van daan de Gouverneur wy en Antonio Fernandes vooz uyt na een kleyn Doorp of Buurt-fond / om 't een en 't ander tegen sijn komst te bezorgen. Wy hadden in ons Geselschap een Portugeesch, Rafael Peyera, die met geweld wilde mede gaan / en hoewel wy hem seiden / verschejde groote Rivieren te moeten passeren / en het vooz hem raadsamer soude sijn by den Gouverneur en sijn Vrouw te blyven / liet hy sig niet geseggen. Wy gingen dan onder ons dien op weg / en quamen daags daar aan by een seer schoone Rivier / S. Antonio genoemd / daar wy met een vlot van tied over boeren. Dervolgens quamen wy by een Plaats / by de Indlanen Amecuva Priemes genoemd / een Plaats / daar de Franschen gemeentlyk aanlopen. Hier

De Rivier
S. Michiel.

Gaan we-
der
t'scheep,

en krijgen
een Storm,

waar door
op een Klip
geraakten.

Reysen we-
der te
Land.

Fraaye Ri-
vieren.

Klvet
word voor
uyt geson-
den.

Wat Plaat-
sen en Ri-
vieren, en
hoe hy die
passeerde.

Hier van daan quamen wy over een feenige grond by een schoone Rivier Camaryjuva, en boeren op een Mongada, een gereedschap van drie posten t'samen gehegt / een stuk wegs de Rivier op / daar wy 's anderen daags morgens aan Land stappende / een schoon Veld bonden / heel veel Deer / en een Supker-molen sagen / daar men doende was met kled te frooten. Deese Molen quam een Hoogduyter toe / dien wy des Gouverneurs brief overleeverde. Deese gaf / soo dra hy den brief gelesen had / Grootte be-
aanstonds last twee Ossen te slagten / en rhyen Mud- leeftheyd
den Cassavie-meel / met veele Hoenders en Halkoen- van een
nen tegen de komst van mijn Meester gereed te ma- Hoogduyt-
ken. Ondertusschen wierden wy beyde een gezele ser.
week / die wy daar waren / seer wel onthaald.
Hier van daan vertrokken wy na Porto de Calva, Porto de
die mijlen van Areseove, sijnde een treffelijke en Calva le-
voorz alle weder / het geheele jaar door / bequame verveel
Daden / daar ontrent jaarlijks ten minsten twee Suyker.
duysend Risten met Supker gebuld worden. Hier Hy komt
bonden wy Emanuel Masquerennas, by hem heb- tot Fer-
bende twee honderd Paarden / en twee dagen heb- nambuco.
bende uytgerust quamen wy tot Fernambuco.

Twintig dagen hier geweest sijnde / liet Jelliano Putwarets
Cuello aan Emanuel Masquerennas weeten / dat belegeren
hy in Rio Grande van de Putwarrers belegerd was / Rio grande.
en ten ware hy spoedig geholpen wierd / die Stad
voorz den Koning / en hunner aller leven stond te ver-
liesen. Masquerennas resolveerde selfs die Stad te
gaan ontfetten / en liet Fernambuco in handen van
mijn Meester Salvador Corea de Sasa. Dus trok-
ken wy met vier honderd Portugeezen, en drie duys-
end Indianen op van Fernambuco, en quamen na
een togt van seven dagen by Rio Grande, dog had-
den tusschen beyden met verheepdene Canibalen een
wakkere sechernutseling. Ontrent de Stad geko-
men sijnde / deed Masquerennas een breede aanspraak
aan de Portugeezen en Indianen, om hen tegen deese
Ongeloovige, welker Leger ten minsten veertig
duysend Man sterk was / een moed in te spreken /
en wilde / dat wy alle aan hunne Greesfelyke Daders
Worden
aange-
moedigd.
bleeg-

Hoe het
ontfer
wierd uyt-
gevoerd.

De over-
wonnene
maken
vreedt.

Onderwer-
pen sig den
Portugee-
zen, en
worden ge-
doopt.

De Stad
word ver-
sterkt.

Gesteen-
tens hier
gevonden.

Knivet
wint hier
wel 500
kroonen.

biegten en het Sacrament van hen ontfangen sou-
den / alsoo hy daags daar aan sijne byanden meen-
de aan te tasten / 't welk ook wakiker wierd uytge-
voerd / want die Canibalen hadden daags te voren
in een schermutseling twee honderd Man gevangeni
gekregeen. Veel der selven hadden sy gedood om te
eeten / en terwyl sy met deselve te eeten en te drin-
ken / sonder op onse komst verdagt te sijn / besig
waren / vielen wy op hen aan / en die van de Stad/
sulks merkende / vielen wy / soo dat sy schielijck van
allen zijden overvallen wierden / en genoodsaakt om
de belegering op te breeken / met verlies van 3000
gevangene / en 5000 doode. De Koning deeser Cani-
balen Piraiuwath, dat is / de Vin van een Visch ge-
noemd / hem dooz sulken kleynen getal Menschen /
als wy / (in vergelijking van de groote meenigte
van sijn volck) waren / overwonnen siende / sond-
eenige van de sijne na Emanuel Masquerennas, om
met hem over vreedt te handelen / waar toe hy booz-
sloeg / dat soo hy alle sijne gevangene ontslaan / en
hem neffens sijn geheele Patie als vyve Lupden wil-
de laten leven / hy en alle de sijne sig onder sijn ge-
hoorzzaamheid begeben / en sig laten doopen wilden.
Deese aanbieding wierd van Masquerennas aange-
nomen / en dus wierd een der grootste Provincien
in het Noorder gedeelte van Brasilien den Koning
van Spaanjen onderwoopen. Soo dra dit verrigt
was / bouwde onse Kapitaen Generaal aanstonds
digt by de Stad aan de Rivier-kant twee sterke
Forten / en ontlood van Fernambuco veertig ysere
Stukken / daar van hy op elk Fort twintig liet
brengen. Verscheyde Soldaten kreegen by deese
Togt seer kostelijke Gesteenten / en vonden in eeni-
ge onnossele Dozpiens / aan de Zee-kant leggende /
verscheyde Diamanten, Rubijnen, en seer veel blau-
we Saphyren. Wy vonden hier ook veel Amber-
grijs; 't welk van de Indianen Pirapoum Arepoty ge-
noemd word / en het geluk diende my eenigsins op
deese Togt / want ik'er meer dan 500 Kroonen by
overwon.

Als ik nu weder tot Fernambuco quam / bond ik
mijn

mijn Meester Salvador Corea de Sasa, gereed om na Portugal te varen met het selve Schip / dat heit van de Sibier Janero gebragt / en op een plaats Ous Busshos de Don Rodrigo, daar wy alle dagten te vergaan / aan Land geset had; 't welk sedert van de Bahia daar gekomen was. Op deselve tijd vond ik daar twee Engelsche, den eenen een Edelman / diens naam Thomar Turner was / en de andere was Musgrave, Stuurman op een Fluvt van Neuwton, Hoopman tot Londen. Turner ging op mijn raad na de Sibier de Janero, en van daar na Angola, daar hy met sijn Hoopmanschap groote winst deed. Maar voor hy my naderhand in Engelland bedankte. Maar om mijn eygen reys te verhoorden.

Salvador Corea de Sasa, de Heer Gouverneur van Janero, Opperhoofd van Spirito Santo, Porto Siguero, Santos en S. Vincent, nam de reys na huys aan / met vyfthien Hulken van Hamburg; seiven Fluften van Embden en Hamburg, en ten minsten twintig Karveelen, alle geladen met Suiker. De Gouverneur was Admiraal op een oud Schip / Maria van Hamburg, 700 Tonnen groot / toekomende eenen Hans Burgo. De nieuwwe Maria, een Schip van 500 Tonnen / was Vice-Admiraal, en quam eenen Adriaan Cornelisz. toe. De Schout by nacht was insgelyks 500 Tonnen groot / en quam eenen Conrado toe. By ons was ook een groot Schip / de S. Joris, 't welk eenen Hans Dijke toebehoorde / en meer andere. Met deese Vloot betrokken wy op den 15 Augusti van Fernambuco, en quamen in de tijd van twee maanden tot Lissebon, daar ik nog negen maanden in het huys van den Gouverneur bleef / dog naderhand siek wierd / en verterde al wat ik wyt Brasiliën had mede gebragt. Dus was ik in een ellendigen staat / en soude nog arger geweest sijn / ten ware ik door de milddadighyde van een Engelsche Juffrouw / die ik daar in een Klooster vond / en thans aangenomen wierd / geholpen was; want door de hulp van God en haar / wierd ik van een ellendige dood / die ik te verwagten had / beviyd. Ik wierd dan / terwijl ik in mijn Meester

Salv. Cor.
de Sasa ver-
trekt na
huys.

Beschrij-
ving van
de Vloot,
daar hy
mee ver-
trok.

Komen in
2 maanden
tot Lisse-
bon.

Daar Kni-
vet siek
wierd,

een legt
/ Leeger had,

en zegt
onthaald
wierd.

Word door
Turner en
een Juffr.
met geld
voorlicn.

Hy word in
't Gasthuys
gebragt,

en hersteld.

Word aan
de Tol-
kamer voor
Tolk ge-
bruykt,

daar hy
wel van
konde le-
ven.

sters Huys was / heel siek / en wierd gelegd in een
Nagterhuys / daar ik niet als een stuk van een oude
mat tot mijn Bed had. Dus lag ik ses weken soo
ellendig als het konde wesen. De siekte quam my
aan met een heete koozts / ondertusschen quam in
die tijd (alfoo Domingo Gomes overleden was) nie-
mand by my / als een arme Slaaf van mijn Mees-
ter / die wyt een genegentheid my somtijds wat ee-
ten en water bragt; maar 't gebeurde wel / dat ik
twee dagen sonder eeten en drinken moest blijven
leggen. Dus ses weken gelegen hebbende / quam
Turner en Musgrave met eenige Hollanders my aan-
spreken / en maakten met hen allen twaalf Schel-
lingen voor my wyt. Ik had reeds soo veel minde
gisten van gemelde godbruytige Juffrouw Foster
ontfangen / dat ik liever had willen sterben / als dat
sy sonde weten / dat ik gebrek had; maar Thomas
Musgrave van Ratelisse, die wel wist hoe veel gunst
sy my bewesen had / bewoog my aan haar te schry-
ven / 't welk ik / hoewel met weerzin / deed. Soo
dra sy mijnen Brief gelesen had / kreeg ik van haa-
rent wegen bystrij Kroonen / en sy quam my dage-
lijks bezoeken. Egter nam mijn siekte soodanig toe /
dat elk die my sag / oordeelde / dat ik sonder hulp van
een Doctor niet konde hersteld worden. Dies wierd
ik door voozpraak van de Juffrouw / onder vooz-
geven / dat ik van haar maagschap was / na des
Koning's Gasthuys gebragt / daar ik in den tijd van
twee maanden een-en-twintig maal gelaten / en nu
hersteld sijnde / en niet meer te vreesen hebbende / met
beleeftheid wyt het Gasthuys gelaten wierd / en
thien Schellingen in de hand kreeg.

Wyt het Gasthuys komende / dagt ik 't raad-
saamst te sijn / mijn Meesters Huys te verlaten / en
elders levens-middelen te soeken. Met dat opset
ging ik na des Koning's Colhuys / daar ik onder
allerley Landaard van Menschen eenige Schotten
vond / die yemand sagten / die met hen konde spre-
ken. Ik dat hoorende / bood mijnen dienst aan /
en kreeg soo veele aan mijn hand / als ik selfs wil-
de / die my voor het vertolken by wel betaalden.

Der-

Werschende Hollandsche Hoopslupden versogten my
 booz hen weder na Brasilien en de Indien te gaan /
 maar ik sepde eerst na Engelland te Willen trekken /
 alsoo ik my de hoop maakite / om daar eerlijck de kost
 te sulsen winnen ; maar helaas ! Ik heb bevonden /
 dat mijn hoop my ontschoot.

Om dan weder na Engelland te komen / bleef ik
 nog eenigen tyd daar / dog hier begon het geluk / ge-
 lijck doorgaans / my weder tegen te loopen ; want
 terwijl ik hier fatsoenlijck van de vzeemde Hoopslu-
 den / die geen Spaansch spreken konden / leven kon-
 de / quam op sekeren dag in des Konings Colhuys
 yemand my aanseggen / dat mijn Meester Salva-
 dor Corea de Sasa my gebood weder by hem te ko-
 men / of dat hy my / 't sp ik wilde of niet / soude
 doen halen. Maar om kort te sijn / ik sloeg dat in
 de wind / en bleef by die / daar ik by was. Dog siet
 nu quamen mijne oude Vrienden / de gevangens en
 ramp / my weder bezoeken / en ik sag soo weynig kans
 om t'huys te komen als ooyt / want Salvador, mijn
 oude Meester / siende dat ik onwillig was by hem te
 komen / maakite den Onder-Koning Christoffel de
 Monco tegen my op / dien hy verzoende / dat ik
 weder in mijn Land komende veel quaad soude kon-
 nen doen. Wantsonds woterd ik daar op / ober siraat
 gaande / niet anders als of ik een openbare en be-
 kende Misdadige was / gebat / na het Gevangen-
 huys gebragt / en daar in een gat geworpen / daer
 ik (God is mijn getuyge) drie dagen sonder eeten
 en drinken lag / en geen licht van den dag houde sien.
 Spindelich wierd ik een weynig licht gewaar / en ik om/
 misnoedig en byna sinneloos / tegen de muur daar
 na toe op / en rukite / daar by komende / een stuk
 van een plank / die booz een yfere Tralie geslagen
 was / van boven neder. Hier maakite ik sulken
 deerlijken geschreeuw / dat meenigte van Menschenen /
 uyt deernis met my / booz het venster quamen / en
 my beklaagden / dog niemand konde my helpen.
 Ec. Ec. Ec.

Sijn Mee-
 ster laat
 hem ont-
 bieden.

Hy wey-
 gerd te ko-
 men.

De Vicc-
 Roy laat
 hem in een
 donker gat
 werpen.

Daar hem
 niemand
 konde te
 hulp ko-
 men. c. f. v.

Sijn redding uyt de Gevangenis , en het komen in
 sijn Vaderland word niet gemeld.

E Y N D E.

REGISTER

Van d'aanmerklijkste Saken, in dese Reys- beschrijving verhandeld.

A.
A *Bousanga*, een Over-
 fte der Tamoyers,
 honderd en twintig
 jaren oud, echter
 noch wakker

en lustig. 57

— Sijne desperate kloekmoedigheid regens de Portugeezen. *ibid.*

— Word doodlijk gewond; en begeerd daar op gedoopt te worden. *ibid.*

Abousanga retam, een seer grooten Berg, 56

Abrolhos, seer gevaarlijke Droogten, waar op de Scheepen moeten te grond gaan, 67

Amazoonen, en 't Land der Amazoonen, van de Wilde genoemd Mandiscussyanas, is een seer wel bevolkt Gewest, 53

B.

B *Ergen* in Brazil. *Paranapeacane*, een Berg, soo hoog, datmen drie dagen tot 't opklimmen, en drie dagen in 't afklimmen van nooden heeft, 36

— Dien Naam beteekend 't Gesigt van de Zee.

Berg Panaze Wawe apacene, van een sonderlinge hoogte. *Sie op Penaze, &c.*

Berg Etaowbo. Sie op Etaowbo.

— *Etapuca. Sie op Etapuca.*

— Berg, seer wonderlijk glinsterende, en een Rivier onder den selven heenen loopende, 48

— Sto'tte onderneming, om

op deese Rivier door den Berg te varen; en wat daar ontrent voorviel, 49

— Berg Tamiwa, soo veel als Goudberg, 52

C.

C *Anibalen*, op een seldsamen wijs als Vogelen toegesteld, 33

— Een andere soort van Canibalen, of-Menschen-eeters, genoemd Tamoyers, 34

— Noch een andere soort, genoemd Pories, 37

— Wederom een ander slag, seggef Putewarers, 71

— Deese belegeren de Portugeezen in Rio Grande. *Sie op Rio Grande.*

— *Verscheydene andere soorten van Canibalen vindmen hier en gintsch in deese Reysbeschrijving.*

Carios, een Natie der Wilden, 54

— *Van deselve werd dikmaal in dit Werkje gesproken.*

Chirurgijn, geneest de Menschen van hare Gebreken, alleenlijk door 't uytsprekken van eenige woorden, 13

Coropio, een Geest, waar voor de Wilden seer verschrikt sijn. *Sie op Geest.*

D.

D *Roogten*, genoemd *Abrolhos*, seer gevaarlijk. *Sie Abrolhos.*

Doorgaande-Stilte onder de Linie *Aequinoctial. Sie op Stilte.*

E.

E *Taowbo*, soo veel als Groene Steenberg; een Berg, 41

Eta-

R E G I S T E R.

Etapuca, soo veel als een Berg van Lange Steenen. Men vind hier sware Steenen, meer dan een El lang, en cirkel-rond, 40
 — Ongehooflijke steylte van den selven, Hoemen daar van nabeneden moet komen, 41

G*enero*, een Rivier in Brazil, *Sie op Janeiro*,
Geest, van de Wilde geheeten *Coropio*; voor welken sy seer verchrikt sijn, en waarom, 39
Geest, genoemd *Avafary*, van welke de Wilden souden Be-seeten worden. Seldsaamheden daar ontrent, 39

H*eixt*, een Engelschman in Brazil. Sijn ondankbaarheid tegens sijne Landsgenooten, haar beschuldigende by den Portugeezschen Gouverneur van verraad, 61
 — Hoe 't hem gegaan is, 62
Hongerlijding van onsen Reyfiger en sijne Medgezellen, 3. 4
 — Sitten malkander in 't hayr, om een weynig spijs. Jonge Honden een lekker Wildbraad, 4
 — *Hongerlijding* van *Knivet*, alleen op een woest Eyland sijnde, 17
 — Schilden van Buffels Leer, een oude drooge Koe Huyd, &c. gegeten, 40
 — Padden en Slangen waren groote Lekkerny. *ibid.*

I*le*, of *Ilha Grande*, anders 't Groote Eyland. 3. 61
 — Wat daar op tot verversching gevonden word; 3
Ingenios, of *Suyker-molens*, in Brazil, 8

J*aneiro*, een Rivier in Brazil, 3, en op veel andere Plaatsen.
 — Ook genoemd *Genero* en *January*. 3. 19. 35. &c.
Jawarapipo, een Eyland, be-woond van seeker slag der *Canibalen*, 35
Jawary, een Rivier, ontspringende uyt 't Gebergte *Potosi* in Peru, 41
Jequerequere, een Stad tegens over 't Eyland *S. Sebastiaan*, 35

K*lavorffen*, begeerig gegeten. Hoe gevangen; 42
Knivet, onsen Reyfiger, sijn vertrek uyt Engelland, tot in de *Magellanische Straat*, 1
 — Sulte onder de *Linie*, en siekte onder 't volk. 2
 — Koomd op de *Kust* van Brazil, 3
 — Moet *Honger* lijden, doch bekoomb wat spijs, terwijl andere daarom plukharden, 4
 — Is in gevaar van onder 't *Schips-luyk* te verfmooen. 15
 — Word gefouiert in een *Jesuiten Klooster*, en vind daar een *Kistje* met geld, 6
 — 't Welke hem afhandig wierd gemaakt, doch bekoomb het wederom, 7. 8
 — Verliest het door *Storm*, 9
 — Door groote koude verliest hy sijne *Teeën*, en seldsaamheyd, 11
 — Men wil hem in *Zee* werpen, 12
 — Werd door een *Chirurgijn* alleen met woorden genezen, 13
 — In 't uyerste gevaar door *Storm*, *ibid.*
 — *Andermaal* woumen hem 14

R E G I S T E R.

- in de Zee smijten, wijlmen hem dood waande te sijn, 14
- Word met twintig andere Sicken aan Land geset, daar al d'andere stierven. Sijnen slegten staat en hongerlijding, 17
- Sijnen schrik voor een wanschappen Beest, uyt 't Water koomende. Eet van een doode Walvisch, 18
- Word van de Portugeezen gevangen, en aan eenen Wilden overgeleverd, 19
- Koomd by een Portugeezsch Overste, 20
- Word aan Land geworpen, met gevaar van sijn leven. Voor geen Christen gehouden. Aan een Portugeezsch gegeven. Van den Gouverneur aan een Suyker-molen gebruykt, 21
- Sijn uytgestane ellende. Vlucht na een Wildernis. Gevonden, en weerby den Portugeezschen Gouverneur, voorts in de Suyker-molen gebracht, 22
- Word aan Martin de Saa gegeven. Trekt met hem na Jawarepipo. Wonderlijke bejegening, 23
- Sijne verscheydene Togten, en ontmoetingen op deselve. 25 *en vervolgens.*
- Ontvlied met een Bootje, doch werd aan een woest Eyland, deerlijk tegens een Rots gequerst, aangeworpen; en is drie dagen sonder eten, 26
- Afgehaald. Gevangengeset. Ter galg gedoemd; noch verbeoden, maar ellendig gegeeffeld: hoe daar na gehandelt. Vlied na de Wildernis, met desperate gedagten, 28
- Word vervolgd. Verbergd sig in een Boom, 29
- Aan sijnen ouden Meester weer overgeleverd; 31
- Hoe hy noch van de dood bevrijd wierd. Wil liever onder de Menschen-eeters, als onder de Portugeezen sijn. Groote Tocht over Bergen en Rivieren, 32
- Sijne sonderlinge ontmoetingen. 33 *en vervolgens.*
- Word al weer ter dood veroordeeld. Heeft de Strop al om den hals. Hoe noch reddet, 45
- Sijn vertrek met twaalf Portugeezen, die alle van de Wilden wierden dood geslagen, en gegeten, behalven hy, 47 *en vervolgens.*
- Gevaarlijke Reys op een Rivier onder door een grooten Berg, 49
- Sijnen omgang onder de Wilden, 50 *en vervolgens.*
- Mistroostige gedagten van Knivet, 52
- Veelerley ontmoetingen. 51 *en vervolgens.*
- Koomd weer in handen van sijnen ouden Portugeezschen Meester, 56
- Vlied na Angola, daar hy na vijf maanden varens aankoomd, 59
- Van daar na Massangano. Word agterhaald, en weer na Janciro gesonden, 60
- Alweer gevangen geset, 65
- Neemd dienst voor Sol-daat, 66
- Vertrekt na Fernambuco, 67
- Le-

fto

co

tra

ge

ko

Koma

ge

da

te

fa

M

Mier

no

du

O

tig

ke

ge

ip

W

P

ge

Para

Para

fi

v

d

se

Para

se

g

R E G I S T E R.

- Levens-gevaar door 't
 flooten op Klippen, 69
 — Doet goede winst, 72
 — Vertrekt van Fernambuco,
 en komt te Lisbona, 73
 — Word siek, en slegt ge-
 tracteert, 74
 — Word in een donker Gat
 geworpen, daar hem niemand
 kon te hulp komen, 75
Koude, seergroot ontrent de Ma-
 gellanische Straat, 11
 — Onsen Reyfiger verliest
 daardoor de Tteen sijner voe-
 ten; andere de Neus; en seld-
 saamheyd daar ontrent, *ibid.*
 M.

- M** Esfizen in Indiën, welke
 soo genoemd werden, 20
Mier-Beeren, Beesten, soo ge-
 noemd, en waarom, 41
 — Anders geheeten Tamandros,
 48

O.

- O** Versen, of Kapitein der Tam-
 moyers, honderd en twintig
 jaren oud, noch seer wak-
 ker en lustig, 57
 — Moedig in een Gevegt te-
 gens de Christenen, op een de-
 sperate wijs. Doodlijk gewond.
 Wil gedoopt werden, *ibid.*
 P.

- P** Anaze *Wauve apacone*, een
 grooten Berg, van vier da-
 gen opklimmens, 36
Paracuona, een groote Rivier, 36
Paranapacano, soo veel als 't Ge-
 sigt van de Zee. Om den sel-
 ven op te klimmen heeft men
 drie dagen van doen, en evan
 soo veel tijds tot afdalen, 36
Parayba, een Rivier, wat on-
 sen Reyfiger by deselve beje-
 gende, 37. 38

- Parel-Rivier*, soo genoemd om
 der Mosselen wil, welke Paar-
 len in sig hebben, 11
Port Desire, 10
Port Famine in de Magellanische
 Straat, 10
Portugeezsch in 't Schip onses Rey-
 figers op een valsche beschul-
 diging gehangen, 2. 3
Portugeezen van de Wilde om 't
 leven gebracht; hoe daar ont-
 trent gehandeld. Gekookt en
 gegeten, 59
Potatos-wortelen, tot Meel ge-
 maakt, en ter spijs gebruykt, 4
Putewarers beleegeren de Portu-
 geezen in Rio Grande, 71

R.

- R** ivier, onder door een won-
 derlijk-glinsterenden Berg
 heenen loopende, 48
 — Gewaagd, om op een
 Vaartuyg, gemaakt van Ried,
 de doortogt op deese Rivier te
 doen, 49
 — Wat daar op gevolgd is, *ib.*
 S.

- S** antos, hoe van d'Engelsche
 veroverd, en geplonderd, 5
 — In deese Stad van haar
 veel Goud gevonden, 7
Siekte, seldsaam, doch in alle
 warme Indische Landen ge-
 meen, mer Wormen in 't Fun-
 dament des Ligchaams, die
 d'Ingewanden verteeren, en
 andere Toevallen, 40
 — Wat middel d'Indianen
 daartegens gebruyken, *ibid.*
 — Andere seldsamen Siekte,
 gelijk Maselen, doch soo arg
 als de Pest, 67
Slangen by een ongemeen hoogen
 Berg in meenigten, 36
 — In eene nacht van de Por-
 tu-

R E G I S T E R.

- tugeezen ses honderd der selve
dood geflagen, *ibid.*
- Een Indiaan van eene der
selve gebeeten, sterft soo ter-
stond, *ibid.*
- Slangen, welke na 't Vyer
toe souden loopen; een der
selve van onsen Reyfiger by
nagt gedood, 43
- Spiritu Santo*, te vergeefs van
d'Engelsche bestormd, en met
groot verlies afgelagen, 16
- Stille* onder de Linie *Aequinocti-*
al seer langdurig; en siekte
onder 't volk daar door ver-
oorfaakt, 2
- Stormwind* van drie dagen, groot
gevaar, en schade daar door
veroorfaakt, 9
- Andere sware Stormwind
en Knivets gevaar door desel-
ve, 13
- *Verscheydene andere gevaar-*
lijke Stormwinden hier en gintsch
door 't gantsche Werk.
- T.
- T** *Amiwa*, soo veel als de
Goudberg, 52
- Tamoyers*, of *Taymoyers*, een
Natie onder de Wilden, 53 en
op *veele andere Plaatsen.*
- Tapoyers*, een Natie onder de
Canibalen, 38
- Thomas den Apostel, sou in West-
Indien gepredikt hebben, vol-
gens 't seggen der Indianen, 51
- Tobias-Baay, na wien dus ge-
noemd, 11
- Tomomines, een Natie onder
de Canibalen, 51
- Topinaquers, een Natie der Wil-
de Canibalen, ontrent den
Goudberg, 52
- Tower, een Engelschman, van
de Portugeezen, wegens sijne
Geneefingen van Gebreklijke
perfoonen, voor een Tove-
raar gehouden, 5
- Wat voor een middel hy
bedagt, om eenige stukken
Canon uyt de Zee te doen op-
halen, *ibid.*
- Knivet laat sig beweegen,
om met sijne Werktuigen na
den grond der Zee te duiken,
en hoe sulks affiep, 59
- Werd beschuldigd, van
op een Vrijdag Vleesch gegee-
ten te hebben. Hoe veel hem
dit kostede, 62
- Hoe 'them verder gegaan
is, 62. 63
- V.
- V** *Rugt* in West-Indien, seer
soet en aangenaam om
t'eeten, maar doodlijk giftig, 39
- W.
- W** *Aanawafons*, een soort van
Canibalen in West-Indi-
en, 38
- Walvisch slaat een Canoe 't on-
derste boven, 35
- Wayanassers, een Natie der Ca-
nibalen, 35
- Wonderlijk-glinsterenden Berg, 48

E Y N D E.

Berigt aanden Boekbinder, waar hy de volgende Platen
moet stellen.

x 1 Op Pagina 19		x 3 Op Pagina 50
x 2 - - - 43		x 4 - - - 58